

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ	2
2. PRESENTACIÓ DE L'ÀMBIT TERRITORIAL	3
2.1. Síntesi de la situació actual	4
2.2. Diagnosi	5
3. ASPECTES DE SOSTENIBILITAT SOCIAL	6
3.1. Característiques demogràfiques	6
3.2. Habitatge.....	9
3.3. Benestar Social i Salut.....	13
3.4. Educació.....	17
3.5. Cultura i associacionisme.....	22
3.6. Diagnosi estratègica de la sostenibilitat social	26
4. ASPECTES DE SOSTENIBILITAT ECONÒMICA	28
4.1. Aspectes generals i àrees d'influència	28
4.2. Mercat de treball.....	31
4.3. El sector primari.....	36
4.4. El sector secundari.....	39
4.5. El sector terciari.....	43
4.6. Diagnosi estratègica de la sostenibilitat econòmica	46
5. ASPECTES ESTRUCTURALS	47
5.1. Organització i gestió pública.....	47
5.2. Anàlisi del territori.....	50
5.3. Sistemes naturals	56
5.4. Mobilitat.....	63
5.5. Riscos ambientals i incidència ambiental de les activitats econòmiques	68
5.6. Diagnosi estratègica dels aspectes estructurals	71
6. VECTORS AMBIENTALS	72
6.1. Aigua.....	72
6.2. Residus	79
6.3. Estructura energètica	90
6.4. Contaminació atmosfèrica.....	94
6.5. Soroll	98
6.6. Diagnosi estratègica dels vectors ambientals	102
7. CONCLUSIONS	103

1. INTRODUCCIÓ

Aquest document constitueix el segon volum de l'Auditoria Ambiental supramunicipal- Agenda 21 local de la Vall del Ges, Orís i Bisaura, i correspon a la fase de diagnosi ambiental.

Partint de la descripció i l'anàlisi de la situació de cadascun dels municipis, recollida de manera extensa i detallada en el primer volum de l'auditoria (el volum de Memòria Descriptiva), es realitza una diagnosi de la situació actual i de les tendències observades en el seu conjunt, posant èmfasi a l'enfocament territorial que es considera clau alhora de valorar la sostenibilitat.

Aquesta valoració i interpretació de la realitat territorial s'ha realitzat dins el marc conceptual del desenvolupament sostenible. A continuació destaquem els principis bàsics d'un desenvolupament sostenibilista.

Principis bàsics d'un desenvolupament sostenible

- Afavorir la integració i igualtat de les persones
- Adequar el desenvolupament humà amb el respecte del territori
- Apostar per un planejament urbanístic ben dissenyat i amb un ús racional del sòl
- Garantir una mobilitat i accessibilitat als serveis bàsics a totes les persones
- Potenciar una economia forta i diversificada
- Promoure la utilització dels recursos de manera racional i eficient
- Prestar una bona gestió municipal
- Promoure comportaments i estils de vida amb coherència amb la realitat integral del municipi i del conjunt del planeta
- Enfortir el teixit cultural
- Fomentar la participació dels ciutadans en la presa de decisions municipals

La diagnosi de cadascun dels apartats consta de:

- Una breu **síntesi de la situació actual**, en format de fitxes, on s'hi sintetitzen els principals aspectes descrits en el primer volum de l'auditoria.
- Una **Diagnosi**, en format d'enunciats, on s'introdueixen aquelles propostes o accions que caldria portar a terme per a la millora del territori de la Vall del Ges, Orís i Bisaura.
- I finalment, una **diagnosi estratègica** agrupada dels diferents aspectes socials, econòmics i ambientals on, de manera esquemàtica, es destaquen els punts forts i els punts febles dels municipis, i que ha de servir com a punt de partida per prendre l'acció cap a la sostenibilitat del conjunt del territori.

La diagnosi que a continuació es presenta és fruit del treball i el consens de l'equip auditor integrat per representants del Pla estratègic, la Diputació de Barcelona i l'empresa consultora LA VOLA. Aquesta diagnosi es sotmetrà a un procés de participació pública que permetrà enriquir el document i prioritzar els aspectes clau que han d'estructurar el Pla d'Acció.

2. PRESENTACIÓ DE L'ÀMBIT TERRITORIAL

El conjunt de municipis que integren el Pla Estratègic se situa a l'àrea septentrional de la província de Barcelona, al N de la comarca d'Osona. Els diferents termes municipals que configuren l'àmbit supramunicipal corresponen per una banda al Bisaura amb els municipis de Vidrà, Santa Maria de Besora, Sant Quirze de Besora, Montesquiú i Sora; i d'altra banda, als municipis d'Orís i de la Vall del Ges amb Sant Pere de Torelló, Sant Vicenç de Torelló i Torelló. Aquests municipis limiten amb altres pertanyents a les comarques del Ripollès al N, amb la Garrotxa a l'E i finalment amb altres municipis d'Osona al S i a l'W respectivament.

El conjunt de municipis constitueixen una àrea supramunicipal força extensa amb un total de 206,12 Km² i amb un total de 20.641 habitants.

Des del punt de vista físic el territori supramunicipal se situa en una zona de transició entre la Serralada Transversal i els estreps meridionals del Pre-Pirineu amb la Depressió de l'Ebre, tot definint dues àrees diferenciades:

- un sector septentrional corresponent al Bisaura i caracteritzat per relleus accentuats i cotes topogràfiques per sobre els 1.000 m, i
- un sector meridional delimitat per la Vall del Ges i Orís amb relleus més suaus i amb cotes compreses entre els 600 m i 1.200 m.

2.1. Síntesi de la situació actual

ÀMBIT TERRITORIAL				
	Àmbit	Superfície (Km ²)	Població (habitants)	Nombre de municipis
Indicadors Geogràfics	Catalunya (2001)	32.079	6.361.365	942
	Osona (2000)	1.263	129.455	58
	Pla Estratègic	206,12	20.641	9
Tipus de clima (segons Thornthwaite)		Clima de tipus humit amb un índex d'humitat d'entre 20 i 60.		
Característiques climatològiques		Variable	Valor mig anual (Any 2001)	
	<i>Bisaura</i> (Montesquiú)	Temperatura mitjana	12,1°C	
		Temperatura màxima absoluta	38,6°C	
		Temperatura mínima absoluta	-11,6°C	
		Precipitació total acumulada	533,5 mm	
		Humitat relativa mitjana	72%	
		Irradiació global mitjana	14,9 MJ/m ²	
	<i>Orís</i>	Temperatura mitjana	12,6°C	
		Temperatura màxima	20,0°C	
		Temperatura mínima	6,5°C	
		Precipitació total acumulada	482,4 mm	
		Humitat relativa mitjana	74%	
		Irradiació global mitjana	15,8 MJ/m ²	
	<i>Vall del Ges</i> (Torelló)	Temperatura mitjana	12,2°C	
		Temperatura màxima absoluta	37,4°C	
		Temperatura mínima absoluta	-15°C	
		Precipitació	513 mm	
Geologia i geomorfologia	Des del punt de vista geològic, l'emplaçament supramunicipal se situa en la zona de transició entre la Serralada Transversal i els estreps meridionals del Pre-Pirineu amb la Depressió de l'Ebre. Es caracteritza per estar format sobretot per un substrat paleògen recobert localment per dipòsits quaternaris d'origen al·luvial i col·luvial.			
Sòls	La tipologia dels sòls que es desenvolupen en el territori corresponen per una banda a sòls que es desenvolupen directament sobre el substrat rocós i a fluviosòls que es localitzen sobre els sediments al·luvials dels cursos fluvials.			
Hidrologia	Aigües superficials	Superfície conca Ter: 3.010 Km ² Cabal anual mitjà: 9,70 m ³ /s Aportació anual mitjana: 325,25 hm ³ Nombre de captacions superficials: 44		
	Aigües subterrànies	Àrea hidrogeològica: Plana de Vic-Collsabura Nombre de captacions subterrànies: 57		

2.2. Diagnosi

- **El medi físic condiona l'ocupació del territori: major ocupació humana a la zona planera i als marges del riu Ter**

La distribució espacial de les grans unitats geològiques presents en el municipi condiona el relleu, i en conseqüència, el tipus d'ocupació del territori. Així, l'àrea meridional i central de l'àmbit supramunicipal, corresponent a la zona més planera –amb pendents inferiors al 5%– i amb un major desenvolupament dels cursos fluvials que solquen l'àrea, és la que acull els principals nuclis urbans. D'altra banda, el sector septentrional constituït pels primers relleus del Pirineu, amb pendents superiors al 10%, una baixa disponibilitat d'aigua i sòls menys desenvolupats, condionen una menor ocupació antròpica i una major conservació de la seva qualitat natural, fet que ha motivat la seva incorporació al PEIN per part d'alguns municipis.

- **La tipologia del substrat condiona la vulnerabilitat del subsòl. Les àrees on s'emplacen els pous municipals d'abastament d'aigua són les àrees més vulnerables a la contaminació**

El predomini de materials rocosos que conformen el substrat paleògen, implica que la riquesa hídrica del subsòl sigui mitjana-baixa i que al mateix temps el flux vertical sigui difícil, cosa que, en general, dóna lloc a una baixa vulnerabilitat del medi envers possibles contaminacions d'origen antròpic. No obstant això, en aquelles àrees on dominen els sediments quaternaris al·luvials de composició gravosa, com ara les àrees on s'emplacen bona part dels pous municipals d'abastament, la vulnerabilitat esdevé puntualment més elevada.

3. ASPECTES DE SOSTENIBILITAT SOCIAL

3.1. Característiques demogràfiques

3.1.1. Síntesi de la situació actual

CARACTERÍSTIQUES DEMOGRÀFIQUES				
Habitants (censats)	1975	1992	2003	Taxa de creixement absolut (últims 10 anys)
Vall del Ges, Orís i Bisaura:	17.998	18.850	20.641	9,5%
Vall del Ges i Orís:	14.120	15.407	17.237	11,9%
Bisaura:	3.878	3.443	3.404	-1,1%

Distribució de la població a la Vall del Ges, Orís i Bisaura, 2003.

Location	Percentage
Vall del Ges i Orís	84%
Bisaura	16%
Montesquiu	11%
St. Quirze de Besora	1%
Sta. Maria Besora	1%
Sora	1%
Vidrà	1%
St. Pere Torelló	10%
St. Vicenç Torelló	9%
Torelló	4%
Orís	1%

Densitat i dispersió de població en el territori		habitants/km ² (2003)	Població en habitatges disseminats fora dels nuclis de població (total i % sobre el cens, 2003)	
Bisaura	Montesquiu	174,3	7 persones (0,8%)	
	St. Quirze de B	246,4	30 persones (1,5%)	
	Sta. Maria de B	7,7	77 persones (40,5%)	
	Sora	6,4	106 persones (52,0%)	
	Vidrà	4,5	70 persones (44,9%)	
Vall del Ges i Orís	Orís	9,0	110 persones (45,1%)	
	St. Pere T.	41,5	31 persones (1,4%)	
	Sant Vicenç T.	288,9	124 persones (6,5%)	
	Torelló	951,5	175 persones (1,4%)	

Característiques i origen de la població		Índex d'envelliment (% pobl. > 65 anys, 2000)	% població immigrant	Tipologia població immigrant
Bisaura	Montesquiu	26,1%	5,9%	71% del Marroc i 20% de Polònia. 70,5% dels immigrants són homes.
	St. Quirze de B	26,6%	4,7%	55% del Marroc i 21% de Bulgària. 16% en edat d'escolarització
	Sta. Maria de B	26,8%	5,3%	Només 10 immigrants (4 del Marroc) i 1 en edat d'escolarització.
	Sora	24,9%	4,9%	Només 10 immigrants (7 de Bulgària). Percentatge d'homes i dones molt igualat.
	Vidrà	20,5%	0,6%	Només 1 dona d'Alemanya
Vall del Ges i Orís	Orís	25,2%	2,0%	Població molt fluctuant, no estable
	St. Pere de T.	20,9%	6,9%	57% del Marroc i 12% Polònia. Hi ha el doble d'homes marroquins que de dones marroquines
	Sant Vicenç de T.	24,0%	3,4%	67% del Marroc i 31% Bulgària, percentatge d'homes i dones molt igualat.
	Torelló	17,9%	6,8%	63% del Marroc i 19% del sud i centre Amèrica. Un 20% dels immigrants estan en edat d'escolarització (3-16 anys)

3.1.2. Diagnosi

- **Torelló concentra el 62% de la població en un 6,5% del territori de la Vall del Ges, Orís i Bisaura. Només un 3,5% de la població viu disseminada pel territori, tot i que la seva presència és bàsica per assegurar la gestió del patrimoni natural**

Els municipis de menor extensió són també els que compten amb una major població concentrada en els nuclis de població (Torelló, Sant Vicenç de Torelló, Sant Quirze de Besora i Montesquiu), alhora que són els municipis concentrats a l'eix del Ter, un eix molt important a nivell territorial.

La resta de municipis, amb una extensió molt major de territori, tenen percentatges de població disseminada pel territori molt importants respecte al total de població censada. Quasi la meitat de la població viu en cases i masies aïllades a Santa Maria de Besora, Sora, Vidrà, i Orís. Aquesta població disseminada i la xarxa de camins rurals associada tenen un paper important en l'estructuració del territori i en el manteniment del patrimoni rural i natural.

Sant Pere de Torelló és l'únic municipi de gran extensió que concentra bona part de la seva població en un sol nucli principal de població, amb percentatges de població disseminada molt baixos respecte l'extensió del municipi.

- **La població censada augmenta a la Vall del Ges i a Orís mentre que disminueix al conjunt del Bisaura a on actualment hi viuen menys persones que fa 25 anys.**

Al conjunt de la Vall del Ges i Orís la població ha anat augmentant al llarg dels últims 25 anys mentre que el Bisaura ha perdut població censada. Torelló és l'únic municipi amb un creixement natural positiu, és a dir, amb més naixements que defuncions anuals. Torelló i Sant Pere de Torelló són els únics municipis amb un creixement de la població constant durant els darrers 25 anys. Sant Vicenç de Torelló i Orís només compten amb taxes de creixement positives els darrers 10 anys, però sense recuperar la població que tenien l'any 1975. Al Bisaura, les taxes de creixement són negatives en tots els municipis excepte a Montesquiu on la població es manté o augmenta lleugerament durant els darrers 10 anys. Tot i així, la població actual és molt menor a la que hi havia l'any 1975. Aquesta situació és preocupant donat que ni el creixement migratori aconsegueix frenar la davallada de la població. Només l'efecte del turisme i de la població estacional aconsegueix que alguns d'aquests municipis del Bisaura recuperin part dels seus residents temporalment durant els períodes de vacances.

- **Tendència a l'envelliment de la població generalitzada en tot l'àmbit del pla estratègic.**

La davallada de la població al Bisaura va acompanyada, a més, d'un augment generalitzat de l'índex d'envelliment de la població a tots els seus municipis. L'envelliment de la població censada és, però, un fet que amb menor o major intensitat es repeteix en tots els municipis de l'àmbit del Pla Estratègic, assolint-se índexs d'envelliment que oscil·len entre el 17,9% (Torelló) i el 26,8% (Sta. Maria de Besora). L'envelliment de la població té unes conseqüències socials i sanitàries importants tal i com es comenten més endavant a l'apartat corresponent.

- **La immigració és un fenomen emergent que ajuda al rejuveniment de l'estructura de la població**

El fet migratori és generalitzat a tots els municipis, excepte els més petits (en població) i amb menys possibilitats laborals i d'habitatge com Vidrà i Orís. Al conjunt del Pla Estratègic el 6% de la població censada és immigrant i prové, bàsicament, del Marroc o dels països de l'est d'Europa i de sud Amèrica. Encara s'observen majors percentatges d'immigrants homes que dones en molts municipis (sobretot en la població marroquina), fet que demostra que la reagrupació familiar no és un fet que hagi culminat encara. L'edat de la població nouvinguda rejuveneix l'estructura de la població d'alguns municipis, com Torelló, sobretot quan es dona el reagrupament de famílies. D'altra banda la concentració de la immigració en certs barris o zones està directament relacionada amb la qualitat de l'habitatge i de l'espai públic. Les polítiques de rehabilitació són necessàries, doncs, per evitar situacions de marginació social i per afavorir la integració dels nous col·lectius, tal i com es comenta, també, més endavant.

3.2. Habitatge

3.2.1. Síntesi de la situació actual

HABITATGE																													
Habitatges totals		1991	2001	Taxa de creixement absolut (últims 10 anys)																									
Vall del Ges, Orís i Bisaura:		7.596	8.824	16,1%																									
Vall del Ges i Orís:		5.966	6.936	12,2%																									
Bisaura:		1.630	1.888	15,8%																									
<p>Distribució dels habitatges a la Vall del Ges, Orís i Bisaura, 2001.</p> <table border="1"> <caption>Distribució dels habitatges a la Vall del Ges, Orís i Bisaura, 2001.</caption> <thead> <tr> <th>Localitat</th> <th>Percentatge</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Vall del Ges i Orís</td> <td>79%</td> </tr> <tr> <td>Bisaura</td> <td>21%</td> </tr> <tr> <td>Orís</td> <td>1%</td> </tr> <tr> <td>Sant Vicenç Torelló</td> <td>9%</td> </tr> <tr> <td>Sant Pere Torelló</td> <td>10%</td> </tr> <tr> <td>Sant Quirze de Besora</td> <td>12%</td> </tr> <tr> <td>Montesquiú</td> <td>6%</td> </tr> <tr> <td>Vidrà</td> <td>1%</td> </tr> <tr> <td>Sora</td> <td>1%</td> </tr> <tr> <td>Sta. Maria Besora</td> <td>1%</td> </tr> <tr> <td>St. Quirze de Besora</td> <td>1%</td> </tr> </tbody> </table>						Localitat	Percentatge	Vall del Ges i Orís	79%	Bisaura	21%	Orís	1%	Sant Vicenç Torelló	9%	Sant Pere Torelló	10%	Sant Quirze de Besora	12%	Montesquiú	6%	Vidrà	1%	Sora	1%	Sta. Maria Besora	1%	St. Quirze de Besora	1%
Localitat	Percentatge																												
Vall del Ges i Orís	79%																												
Bisaura	21%																												
Orís	1%																												
Sant Vicenç Torelló	9%																												
Sant Pere Torelló	10%																												
Sant Quirze de Besora	12%																												
Montesquiú	6%																												
Vidrà	1%																												
Sora	1%																												
Sta. Maria Besora	1%																												
St. Quirze de Besora	1%																												
Ocupació i conservació dels habitatges		% habitatge principal 1991	% habitatge principal 2001	Tendència	% dels habitatges en bon estat de conservació (2001)																								
Bisaura	Montesquiú	71%	64%	↓	84%																								
	St. Quirze de B	76%	70%	↓	89%																								
	Sta. Maria de B	66%	61%	↓	89%																								
	Sora	52%	53%	↑	55%																								
	Vidrà	55%	52%	↓	76%																								
Vall del Ges i Orís	Orís	50%	67%	↑	72%																								
	St. Pere T.	79%	89%	↑	92%																								
	Sant Vicenç T.	76%	85%	↑	95%																								
	Torelló	82%	83%	↑	96%																								
<p>Construcció d'habitatges de protecció oficial a la Vall del Ges, Orís i Bisaura. Període 1992-2001:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1 a Montesquiú - 1 a Sant Quirze de Besora - 3 a Sant Vicenç de Torelló - 93 a Sant Pere de Torelló - 116 a Torelló 																													

3.2.2. Diagnosi

- **Existeix un desequilibri entre l'activitat constructiva d'habitatges i el creixement de la població que és més lent**

En els últims 10 anys, l'augment del nombre d'habitatges ha estat generalitzat a tots els municipis de la Vall del Ges, Orís i Bisaura, independentment de la tendència en l'evolució de la seva població censada que, com ja s'ha observat a l'apartat de demografia, ha davallat al conjunt dels municipis del Bisaura. En conjunt a tot l'àmbit del pla estratègic durant els darrers 10 anys la població ha tingut un creixement absolut del 9,5% i l'habitatge del 16,1%.

- **Les segones residències es concentren al Bisaura, que es configura cada vegada més com a destí de població estacional**

L'any 2001 el conjunt de la Vall del Ges, Orís i Bisaura comptava amb un total de 8.824 habitatges, dels quals un 80% eren habitatges principals, un 7% segones residències i un 13% habitatges vacants (sovint habitatges tancats i convertits amb elements d'inversió sense estar disponibles al mercat immobiliari). Hi ha però, diferències importants entre la Vall del Ges i Orís i els municipis del Bisaura. Al Bisaura les segones residències són més importants i suposen un 19% del total d'habitatges disminuint, així, l'habitatge principal fins a un 66%. A Torelló, Sant Pere i Sant Vicenç de Torelló les segones residències són pràcticament inexistent.

Si observem l'evolució dels darrers 10 anys, les estadístiques ens mostren com, en els municipis de la Vall del Ges i Orís la tendència és a augmentar el percentatge de primeres residències, mentre que al Bisaura (amb l'excepció de Sora) es tendeix a percentatges més elevats de segones residències.

- **Baix grau de satisfacció amb l'oferta d'habitatge**

Tot i l'augment en l'oferta de l'habitatge, i segons l'enquesta de percepció ciutadana realitzada en el marc de l'auditoria, un 42% dels enquestats es declaraven poc o gens satisfets amb la disponibilitat i l'accessibilitat de l'habitatge a la Vall del Ges Orís i Bisaura. Fent l'anàlisi per franges d'edat, els joves (menors de 29 anys) són els que mostren una major insatisfacció respecte a les polítiques actuals d'habitatge. Els motius principals declarats són, per ordre de respostes obtingudes: els preus massa alts, la poca qualitat en relació al seu preu (sobretot de lloguer), i la falta d'habitatges i locals adequats a les necessitats dels joves i/o de protecció oficial.

- **Existeixen força habitatges desocupats tot i que, en principi, en un bon estat de conservació**

El percentatge d'habitatges desocupats es manté en ambdues zones en un percentatge similar, 14% al Bisaura i 13% a la Vall del Ges i Orís, percentatges significatius i variables en funció de cada municipi i de cada zona. D'altra banda, però, aquests habitatges buits sembla ser que no es troben en mal estat de conservació, tot i que manquen dades clares en aquest sentit. Segons l'Institut d'Estadística de Catalunya, el grau de conservació dels habitatges és

generalment bo a tots els municipis, tot i que cal fer notar que existeix un percentatge important d'habitatges que no surten reflectits en aquesta estadística i pels quals no s'ha pogut obtenir informació sobre el seu grau de conservació. En alguns municipis, aquest percentatge d'habitatges pels quals no existeix informació és rellevant: Torelló (47%), Sant Quirze de Besora (34%), Montesquiu (32%) i Sant Vicenç de Torelló (23%).

- **Un mercat immobiliari en expansió, amb una baixa oferta d'habitatges en règim de lloguer i uns elevats preus de l'habitatge de nova construcció**

Si l'activitat constructiva de la zona ha augmentat significativament, el percentatge d'habitatges buits és considerable i són habitatges en un bon estat de conservació, cal pensar que el baix grau de satisfacció de la població es deu a què hi ha una forta especulació immobiliària (Aquesta oferta constructiva no ha fet baixar els preus sinó el contrari) i que una part cada vegada més gran de la població té dificultats d'accés a l'habitatge.

S'evidencia que hi ha uns sectors de la població que poden patir més directament els problemes de l'habitatge. Els joves –que veuen com es retarda cada vegada més l'edat d'emancipació-, els immigrants i la gent gran són els col·lectius amb més dificultats per disposar d'habitatge.

- **La rehabilitació com a instrument de revitalització dels centres urbans**

Torelló compta amb un recent Pla de Rehabilitació del Centre Històric que ha de permetre millorar les condicions d'habitabilitat de les vivendes i les condicions de qualitat l'espai públic del centre durant els pròxims anys. D'altra banda també existeixen alguns municipis que bonifiquen l'impost d'obres en cas de rehabilitacions, tot i que encara no s'ha arribat a bonificar la totalitat o part de les obres de rehabilitació. Els plans i incentius a la rehabilitació són molt necessaris doncs, com ja s'ha comentat anteriorment, sovint els habitatges més degradats són ocupats per la població immigrada amb menys recursos econòmics i que aquest fet provoca la seva concentració en certes zones dificultant, així, la seva integració entre la població autòctona.

- **La construcció d'habitatges de protecció oficial s'amplia cada vegada més i es dirigeix cap al col·lectiu de joves tot i que encara està lluny d'assolir els objectius marcats a la nova Llei 2/2002 d'urbanisme de Catalunya**

Les polítiques d'intervenció pública en habitatge dels darrers 10 anys han estat centrades en habitatge de venda mitjançant la fórmula del preu taxat als municipis de la Vall del Ges (especialment a Torelló i Sant Pere de Torelló). Aquest fet ha provocat una inexistent oferta d'habitatges amb lloguers protegits o subvencionats i una inexistent oferta d'habitatge públic als municipis del Bisaura. Actualment, sembla que l'oferta es diversifica i s'amplia¹, de totes maneres encara s'està lluny dels objectius que marca la Llei 2/2002 d'urbanisme de Catalunya,

¹ Per exemple a St. Quirze de Besora s'estan construint 15 habitatges unifamiliars i 4 pisos de compra de protecció oficial pel jovent així com 14 pisos de lloguer (amb el suport de la Diputació de Barcelona). A Vidrà s'estan construint 8 habitatges de protecció oficial (INCASOL), a Sant Vicenç de Torelló 18 habitatges de protecció oficial de compra (INCASOL) i a St. Pere de Torelló s'han subhastat 8 parcel·les buides del centre urbà entre les joves de la població.

segons la qual el 20% del sostre de sòl residencial de nova implantació s'ha de dedicar a protecció pública.

- **Necessitat d'augmentar la intervenció pública en matèria d'habitatge**

La tendència del mercat immobiliari ha portat a l'alt grau de construcció però a la baixa oferta d'habitatges adequats a certs col·lectius amb especials necessitats com són els joves recentment incorporats al mercat laboral, la gent gran amb habitatges poc accessibles i adequats o amb necessitats de rehabilitació, o els nouvinguts que es concentren als habitatges més degradats. S'observa, doncs, la necessitat d'augmentar les polítiques públiques d'habitatge estretament relacionades amb les polítiques socials, tal i com es comenta al següent apartat.

3.3. Benestar Social i Salut

3.3.1. Síntesi de la situació actual

BENESTAR SOCIAL I SALUT																																																							
Problemàtiques sanitàries i socials:																																																							
<p>- Problemes de salut de la gent gran; patologies pròpies de l'edat, normalment cròniques, i de dependència (programa sanitari hipertensió-diabetes i SAD, Servei d'Atenció Domiciliària tant de serveis sanitaris com socials). Un 19% dels pacients de la Vall del Ges i un 25% dels pacients del Bisaura tenen més de 65 anys.</p> <p>- Població nouvinguda; estrès que pateixen els immigrants degut al xoc cultural i al dol migratori (programes socials comunitaris en aquest sentit)</p> <p>- Població juvenil: problemàtiques de salut mental, sobretot ansietat i depressió (tractament en l'assistència primària sanitària i el Centre de Salut Mental), SIDA, drogues, sexualitat i trastorns alimentaris (existència del Punt Jove de Salut i de programes socials comunitaris)</p>																																																							
Serveis sanitaris:																																																							
<p>ABS (Àrea Bàsica de Salut) Vall del Ges:</p> <ul style="list-style-type: none"> - CAP (Centre d'Atenció Primària) a Torelló + Consultoris mèdics locals a Torelló (barri Montserrat), Sant Vicenç de Torelló i Sant Pere de Torelló <p>ABS (Àrea Bàsica de Salut) Sant Quirze de Besora:</p> <ul style="list-style-type: none"> - CAP (Centre d'Atenció Primària) a Sant Quirze de Besora + Consultoris mèdics locals a Montesquiú, Santa Maria de Besora i Vidrà 																																																							
Serveis socials:																																																							
<p>Vall del Ges: UBASP (Unitats Bàsiques d'Atenció Social Primària) Vall del Ges</p> <p>Problemàtiques de les persones ateses als serveis socials de la Vall del Ges, 2002</p> <table border="1"> <caption>Problemàtiques de les persones ateses als serveis socials de la Vall del Ges, 2002</caption> <thead> <tr> <th>Problemàtica</th> <th>Percentatge</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>Economia</td><td>38,2%</td></tr> <tr><td>Inadaptació social</td><td>12,7%</td></tr> <tr><td>Aprentatge</td><td>9,8%</td></tr> <tr><td>Maltractaments</td><td>3,5%</td></tr> <tr><td>Altres</td><td>8,1%</td></tr> <tr><td>Habitatge</td><td>0,3%</td></tr> <tr><td>Inmigració irregular</td><td>1,2%</td></tr> <tr><td>Laboral</td><td>3,4%</td></tr> <tr><td>Mancances socials</td><td>7,5%</td></tr> <tr><td>Salut</td><td>2,1%</td></tr> <tr><td>Mendicitat</td><td>2,1%</td></tr> <tr><td>Disminucions</td><td>5,6%</td></tr> <tr><td>Salut</td><td>3,3%</td></tr> <tr><td>Drogodependències</td><td>1,6%</td></tr> <tr><td>Dificultats familiars</td><td>10,1%</td></tr> </tbody> </table>	Problemàtica	Percentatge	Economia	38,2%	Inadaptació social	12,7%	Aprentatge	9,8%	Maltractaments	3,5%	Altres	8,1%	Habitatge	0,3%	Inmigració irregular	1,2%	Laboral	3,4%	Mancances socials	7,5%	Salut	2,1%	Mendicitat	2,1%	Disminucions	5,6%	Salut	3,3%	Drogodependències	1,6%	Dificultats familiars	10,1%	<p>Bisaura: UBASP (Unitats Bàsiques d'Atenció Social Primària) St. Quirze de Besora</p> <p>Problemàtiques de les persones ateses als serveis socials del Bisaura, 2002</p> <table border="1"> <caption>Problemàtiques de les persones ateses als serveis socials del Bisaura, 2002</caption> <thead> <tr> <th>Problemàtica</th> <th>Percentatge</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>Salut</td><td>33,1%</td></tr> <tr><td>Econòmiques</td><td>19,4%</td></tr> <tr><td>Laborals</td><td>17,5%</td></tr> <tr><td>Disminucions</td><td>9,4%</td></tr> <tr><td>Drogodependències</td><td>1,9%</td></tr> <tr><td>Aprentatge</td><td>5,6%</td></tr> <tr><td>Altres problemàtiques</td><td>1,9%</td></tr> <tr><td>Maltractaments familiars</td><td>0,6%</td></tr> <tr><td>Habitatge</td><td>3,1%</td></tr> <tr><td>Mancances socials</td><td>7,5%</td></tr> </tbody> </table>	Problemàtica	Percentatge	Salut	33,1%	Econòmiques	19,4%	Laborals	17,5%	Disminucions	9,4%	Drogodependències	1,9%	Aprentatge	5,6%	Altres problemàtiques	1,9%	Maltractaments familiars	0,6%	Habitatge	3,1%	Mancances socials	7,5%
Problemàtica	Percentatge																																																						
Economia	38,2%																																																						
Inadaptació social	12,7%																																																						
Aprentatge	9,8%																																																						
Maltractaments	3,5%																																																						
Altres	8,1%																																																						
Habitatge	0,3%																																																						
Inmigració irregular	1,2%																																																						
Laboral	3,4%																																																						
Mancances socials	7,5%																																																						
Salut	2,1%																																																						
Mendicitat	2,1%																																																						
Disminucions	5,6%																																																						
Salut	3,3%																																																						
Drogodependències	1,6%																																																						
Dificultats familiars	10,1%																																																						
Problemàtica	Percentatge																																																						
Salut	33,1%																																																						
Econòmiques	19,4%																																																						
Laborals	17,5%																																																						
Disminucions	9,4%																																																						
Drogodependències	1,9%																																																						
Aprentatge	5,6%																																																						
Altres problemàtiques	1,9%																																																						
Maltractaments familiars	0,6%																																																						
Habitatge	3,1%																																																						
Mancances socials	7,5%																																																						
<p><i>Nota: Orís forma part de l'ABS (Àrea Bàsica de Salut) i l'UBASP (Unitat Bàsica d'Atenció Social Primària) de St. Hipòlit de Voltregà (Hi ha un consultori mèdic local a Orís i el treballador social hi és 2 dies al mes)</i></p>																																																							

3.3.2. Diagnosi

- **Al Bisaura predominen els problemes socio-sanitaris relacionats amb una població més envellida**

Al Bisaura, en canvi, predominen les problemàtiques relacionades amb la salut, donada la seva estructura de població més envellida. Al Bisaura les persones grans (>65 anys) representen el 26% de la població i consumeixen el 51% dels recursos de consultes mèdiques i un 41% de les analítiques.

- **Augment significatiu de les situacions d'exclusió social principalment a la Vall del Ges**

Un important nombre de les persones que acudiren l'any 2002 als serveis socials de la Vall del Ges ho van fer per motius relacionats amb l'economia i la inadaptació social. Les estadístiques anuals dels serveis socials també mostren una tendència a l'augment dels casos de mendicitat i transeünts (23 persones l'any 2002). Es detecta un augment del risc d'exclusió social, problemàtica que cal abordar amb més recursos tècnics i econòmics dirigits als col·lectius més desfavorits, i amb polítiques d'inserció laboral i accés a l'habitatge dirigides a aquests col·lectius de risc d'exclusió social.

- **Importància creixent de la salut mental**

Sorprèn, també, l'alt percentatge de gent jove i adolescent atesa pels serveis socials de la Vall del Ges, un 19% de persones ateses tenien entre 5 i 15 anys ateses, sobretot, per problemàtiques de salut mental, com l'ansietat i depressió. Aquest és un dels aspectes que s'ha destacat més a les comissions del Pla Estratègic i que té la solució, no només en polítiques socio-sanitàries sinó també relacionades amb l'educació o fins i tot els hàbits en el lleure, per exemple.

- **Creixent necessitat de serveis i programes socials i sanitaris adreçats a la gent gran**

Específicament per la gent gran, i segons les dades oficials de l'Institut d'Estadística de Catalunya, l'any 2002 hi havia un total de 125 places per a gent gran en residències: 60 places d'iniciativa social a Torelló, 49 places a Sant Quirze de Besora i 16 places d'iniciativa pública a Montesquiu. Des de l'any 1999 no han augmentat el nombre de places tot i les demandes creixents, és per això que s'apunta a la necessitat de construcció d'un nou centre i/o residència d'avis a Torelló.

D'altra banda, però, les dades de l'*Estudi de Prospecció de la Gent Gran* efectuat per l'Ajuntament de Torelló l'any 2000, dues tercers parts dels entrevistats al realitzar l'estudi (majors de 75 anys) preferirien optar per un servei domiciliari mentre que només una tercera part preferiria un servei de caire residencial, fet que posa de relleu la importància creixent del SAD (Servei d'Atenció Domiciliària) a Torelló i la necessitat de potenciar-lo. El SAD és un servei que a la llarga es vol establir com un servei públic-privat, és a dir, que a part del SAD que

s'ofereix des dels serveis socials dels diferents ajuntaments, existeixi també una oferta a nivell privat per totes aquelles persones amb recursos econòmics suficients.

Cal destacar, també, la importància dels Programes Comunitaris com els tallers de memòria i el transport fins als centres de dia i del voluntariat social en la seva tasca d'acompanyament de la gent gran.

- **Manca de recursos humans als Serveis Socials de la Vall del Ges i del Bisaura**

Els serveis socials de la Vall del Ges es troben consolidats i amb una bona coordinació interna i externa amb el conjunt d'entitats socials del territori. Els mateixos serveis socials demanen més treballadores familiars per tal de donar resposta a les necessitats creixents dels últims anys, donat que existeix un augment dels casos atesos i, en canvi, l'equip de professionals no ha crescut a la mateixa velocitat.

Al Bisaura s'entreveu la necessitat d'impulsar programes comunitaris, sobretot per la infància i la joventut així com per la immigració, ja que actualment són quasi inexistent. Des dels Serveis Socials del Bisaura es demana un nou treballador social que estigui de forma permanent al CAP de Sant Quirze per tal de poder millorar els serveis socials i la coordinació amb els serveis sanitaris.

- **El nou CAP de Torelló ha permès millorar substancialment el servei sanitari a la Vall del Ges, tot i així calen reforços en personal. Al CAP de Sant Quirze de Besora les principals mancances són d'instrumental i suport administratiu**

El nou edifici del CAP de Torelló es va inaugurar aquest any 2003, deu anys més tard del que es preveia. Amb l'entrada en funcionament del nou CAP s'ha iniciat la informatització dels historials clínics, facilitant, així, el seguiment del conjunt de pacients per part del metge de capçalera. D'altra banda, des de l'any 2002 es compta amb un nou metge que ha permès rebaixar les altes quotes de persones ateses per cada metge i, d'aquesta manera, millorar, també, l'atenció sanitària. L'ABS de la Vall del Ges s'ha sol·licitat a l'ICS, Institut Català de la Salut, un tercer pediatre que és la necessitat principal del CAP actualment, però sembla que no hi ha un nombre de població infantil suficient en tot l'àmbit de la Vall del Ges que així ho justifiqui.

Les principals prioritats de l'ABS de Sant Quirze no són de personal, com a la Vall del Ges, sinó de nou instrumental clínic que permeti tractar els pacients al propi CAP evitant, així el seu desplaçament forçós cap a centres especialitzats, donades les dificultats de desplaçament de la gent gran del territori. D'altra banda, l'existència de múltiples consultoris en petits ajuntaments, fa que les metges hagin de realitzar la seva feina, sovint, sense suport administratiu i, per tant, bona part del seu temps l'han de dedicar a tasques que no són pròpiament de metge.

- **La gestió actual de les ABS no permet compartir recursos mèdics entre elles**

La gestió actual de les ABS és una gestió "vertical" de cada ABS amb el SAP d'Osona (Servei d'Atenció Primària) i en última instància amb l'ICS (Institut Català de la Salut). Aquesta gestió suposa que no hi hagi intercanvi ni que es puguin compartir metges entre els municipis que no siguin d'una mateixa ABS. Així, doncs, els usuaris del CAP de Sant Quirze de Besora que

requereixen d'un servei d'odontologia no poden adreçar-se al CAP de la Vall del Ges a Torelló, sinó que han d'adreçar-se directament a l'Hospital de Vic. Precisament la manca d'odontòleg al CAP de Sant Quirze de Besora és una de les qüestions que ha sorgit repetidament a la Comissió Social del Bisaura, l'òrgan de debat del Pla Estratègic de la Vall del Ges, Orís i Bisaura.

En canvi, recentment s'ha inaugurat un nou tanatori a Torelló que és un recurs compartit per tot l'àmbit, no només dels municipis de la Vall del Ges sinó també del Bisaura.

- **El Programa Icària atén a les necessitats d'un 22% dels immigrants que hi ha censats a Torelló, Sant Vicenç de T., Sant Pere de T. i Sant Quirze de Besora**

Segons els responsables del Programa Icària els principals entrebancs amb el que es troben els immigrants són l'escassetat d'habitatge, la regulació dels papers de residència i treball i finalment, l'adequació o integració al nou entorn social i, sobretot, a la nova llengua. És per això que es realitzen *tallers de comunicació* a Torelló (Escola de Formació d'Adults a Gestiomat) i a Sant Pere de Torelló (Casal Municipal) i una tasca de *Mediació comunitària* (a Sant Pere de T, Sant Vicenç de T, Sant Quirze de Besora i Torelló) que inclou traducció, informació, acompanyament, entrevistes, reunions i visites domiciliàries quan és necessari.

- **Necessitat d'una estratègia d'integració de la població nouvinguda**

En el marc del Programa Icària es va elaborar, l'any 1999, un Pla Global d'Acció Social (PGAS), específic per al fenomen de la immigració d'una manera consensuada amb les diferents entitats de la zona. El PGAS contempla múltiples accions més enllà dels tallers de comunicació i la mediació comunitària però que no s'estan implementant per la falta, sobretot, de recursos econòmics. D'altra banda, cal potenciar, també, altres mecanismes existents a nivell comarcal com per exemple el Pacte per la Interculturalitat o el Pla comarcal d'Integració dels Immigrants d'Osona.

D'aquesta manera, i donada l'alta variabilitat de serveis i programes per a immigrants existents, es detecta la necessitat d'unificar l'estratègia i integrar i coordinar tots els programes i serveis adreçats a nouvinguts. Una única estratègia d'integració de la població nouvinguda, permetria unificar els recursos existents i que treballar en dos sentits, no només en els serveis i necessitats per aquest segment de població, sinó també actuant sobre la resta de la població autòctona per tal de fomentar la integració i interculturalitat, a través, per exemple, de campanyes de comunicació i informació o a través de la implicació dels líders associatius, etc.

És important que les diferents entitats i associacions que agrupen col·lectius de persones nouvingudes s'integrin en el territori i s'estructurin com un agent social més. En aquest sentit destacar algunes experiències incipients com per exemple el Casal Argentí que treballa per facilitar la mediació dels argentins en l'àmbit laboral, sanitari,... de la Vall del Ges.

3.4. Educació

3.4.1. Síntesi de la situació actual

EDUCACIÓ, PARTICIPACIÓ I COOPERACIÓ														
Nivells de formació de la població de 16 anys o més														
	No sap llegir o escriure/ Sense estudis	Amb ESO	Amb Batxillerat/FP GM	Estudis universitaris										
Vall del Ges i Orís	13%	57%	15%	15%										
Bisaura	8%	64%	15%	13%										
Vall del Ges, Orís i Bisaura	12%	58%	15%	15%										
Catalunya	14%	51%	17%	18%										
Centres escolars per municipis														
		Llars d'infants (0-3 anys)	CEIP (3-12 anys)	ESO										
Bisaura	Montesquiú	0	1	0										
	Sant Quirze de B.	1	1	1										
	Santa Maria de B.	0	1	0										
	Sora	0	0	0										
	Vidrà	0	1	0										
Vall del Ges i Orís	Orís	0	0	0										
	Sant Pere de T.	1	1	0										
	Sant Vicenç de T.	1	1	0										
	Torelló	1	4*	3										
Mobilitat escolar														
<table border="1"> <caption>Mobilitat escolar</caption> <thead> <tr> <th>Categoria</th> <th>Valors</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Propi municipi</td> <td>73</td> </tr> <tr> <td>Altres municipis de VGOB</td> <td>13</td> </tr> <tr> <td>Resta d'Osona</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>Resta de Catalunya</td> <td>5</td> </tr> </tbody> </table>					Categoria	Valors	Propi municipi	73	Altres municipis de VGOB	13	Resta d'Osona	9	Resta de Catalunya	5
Categoria	Valors													
Propi municipi	73													
Altres municipis de VGOB	13													
Resta d'Osona	9													
Resta de Catalunya	5													
Immigració i escola														
<table border="1"> <caption>Immigració i escola</caption> <thead> <tr> <th>Regió</th> <th>Valors</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Estat Espanyol</td> <td>94%</td> </tr> <tr> <td>Rest a d'Europa</td> <td>4%</td> </tr> <tr> <td>Àfrica</td> <td>1%</td> </tr> <tr> <td>Sudamèrica</td> <td>1%</td> </tr> </tbody> </table>					Regió	Valors	Estat Espanyol	94%	Rest a d'Europa	4%	Àfrica	1%	Sudamèrica	1%
Regió	Valors													
Estat Espanyol	94%													
Rest a d'Europa	4%													
Àfrica	1%													
Sudamèrica	1%													

* 2 centres privats-concertats de Torelló cobreixen els trams infantil-primària-secundària

3.4.2. Diagnosi

“La qualitat d’educació ha d’assolir una escola entesa com un espai de comunicació i d’emocions, vinculada a l’entorn, on hi hagi participació i gestió democràtica, solidària i afavoridora de la cohesió social, on les vivències siguin motivadores d’aprenentatges i, en resum, un espai en què les relacions personals, la cooperació i la responsabilitat constitueixin l’eix de tota la trama educativa”. Marga Teixidor. Suplement Guix 295. Juny 2003.

- **Tendència a l’increment dels nivells d’instrucció de la població: la tasca que s’està duent a terme des del Centre de formació d’adults és considera molt positiva per tal d’augmentar els nivells d’instrucció de la població.**

Segons dades de l’*Instituto Nacional de Estadística* (INE) provinents de l’explotació del cens de l’any 2001 en el conjunt de municipis de la Vall del Ges, Orís i Bisaura hi ha l’1,9 % (328 persones) de la població major de 16 anys que no sap llegir o escriure i el 10,6% d’aquesta població que no té estudis. Aquests valors són significativament inferiors als de la mitjana del conjunt de Catalunya que es xifren en un 2,4% d’analfabetisme i un 11,4% de població sense estudis.

Per altra banda la població amb estudis superiors (Formació professional de grau superior o estudis universitaris) representa només el 14,5% de la població major de 16 anys, valor molt inferior al 18,3% de la mitjana de Catalunya.

La tasca que s’està duent a terme des del Centre de formació d’adults és considera molt positiu per tal d’augmentar els nivells d’instrucció de la població.

- **Bona oferta educativa de 0 a 18 anys tot i que caldria optimitzar i coordinar els recursos entre els diferents centres (CEIP, IES i SES)**

Els municipis de la Vall del Ges, Orís i Bisaura disposen d’una bona oferta educativa que cobreix les necessitats educatives de 0 a 18 anys.

No obstant això, per aconseguir una educació de qualitat caldrà millorar la coordinació entre les diferents institucions educatives sobretot pel que fa als centres públics. En aquest sentit les escoles concertades existents, al cobrir els nivells educatius d’infantil a secundària ofereixen una bona coordinació i coherència educativa.

Per millorar la coordinació de l’oferta educativa en l’ensenyament públic caldrà una major coordinació i treball conjunt entre els diferents centres (CEIP, IES i SES) per tal d’assegurar el traspàs de l’alumnat i millorar la qualitat educativa en conjunt.

- **Mobilitat escolar: el 76% dels escolars estudien en el propi municipi**

Segons les dades facilitades pel Departament d’Ensenyament (curs 2002-03) el 76% dels escolars estudien en el propi municipi, l’11% en d’altres municipis del territori de la Vall del Ges, Orís i Bisaura, el 8% en d’altres poblacions de la comarca d’Osona i el 5% fora de la comarca.

Tot i que hi ha part d’aquesta mobilitat escolar es pot considerar obligada (sobretot pel que fa als nivells educatius de secundària i post-secundària) destaquem que l’11% dels escolars que

cursen educació infantil i primària ho fan fora del seu propi municipi. Aquest percentatge augmenta al Bisaura on el 15% dels escolars d'infantil i primària estudien fora del seu propi municipi. Analitzant la mobilitat en el tram d'escolarització de secundària la mobilitat s'observa que aquesta és molt important en el conjunt de municipis del Pla estratègic però especialment en la zona del Bisaura.

Amb aquesta situació seria interessant analitzar els motius de mobilitat que podríem considerar no obligada (raons laborals, elecció d'escola,...), i endegar actuacions conjuntes per millorar la mobilitat escolar: potenciar el transport públic, crear un servei per compartir cotxe (car-pooling),...

- **Millora en l'oferta d'escoles bressol (0-3 anys)**

En el conjunt del territori hi ha 4 escoles bressol: a Torelló (privada), Sant Vicenç de Torelló (municipal), Sant Pere de Torelló (municipal) i Sant Quirze de Besora (municipal). A més d'aquesta oferta el col·legi Sagrats Cors i l'Escola Rocaprevera de Torelló també disposen d'oferta educativa de 0-3 anys.

Així, l'oferta educativa de 0-3 anys dels municipis de la Vall del Ges es pot considerar òptima. En canvi al Bisaura, tot i disposar d'escola bressol a Sant Quirze de Besora, el fet de no disposar d'aquest recurs municipal obliga a desplaçar-se a altres municipis o a no escolaritzar l'infant en aquesta etapa educativa.

Per altra banda una de les mancances detectades en l'oferta educativa de 0-3 anys és la poca flexibilitat d'horaris². Tenint en compte que 5 municipis del territori no disposen d'aquest recurs municipal i també la poca flexibilitat horària dels centres existents, caldria oferir serveis complementaris que ajudin a millora l'oferta com poden ser un servei de mainaderes professionals on educadores infantils ubicades en els diferents municipis tinguin cura de nens en el seu domicili amb el seguiment educatiu de les pròpies llars d'infants. La possibilitat de disposar de menjador a les llars d'infants també pot ser un servei adequat a les necessitats que tenen moltes famílies d'avui.

Altres serveis d'interès educatiu a tenir en compte són la creació i l'afavoriment d'espais en els propis centres com a lloc de trobada i relació per a mares, pares i nadons durant el primer any de vida (3-12 mesos).

- **10 centres d'educació infantil i primària distribuïts en el territori**

En el conjunt de municipis del Pla estratègic hi ha un total de 10 centres d'educació infantil i primària (CEIP) dels quals 8 són centres públics i 2 són centres concertats.

Destaquem la importància que té l'escola rural (ZER) que integra les 3 escoles rurals del Bisaura (Montesquiú, Santa Maria de Besora i Vidrà). Tot i que aquests centres tenen tota una colla d'actius de primer ordre (baixa ràtio d'alumnes, atenció individualitzada,...) es detecta com a principal problema la pèrdua d'alumnat que va a escoles de municipis més grans.

Més enllà del propi recurs educatiu, l'existència d'escoles rurals es pot entendre com una peça clau per assegurar la vitalitat social d'aquests municipis rurals.

² La baixa flexibilitat horària de les escoles bressol va ser una de les conclusions més destacades de l'estudi sobre l'educació 0-3 anys a la Vall del Ges realitzat per l'Àrea d'Educació de la Diputació de Barcelona)

- **Els centres d'ensenyament treballen per obrir l'escola al territori i a la societat**

Seguint els principis de les ciutats educadores, entenem que la qualitat a les escoles també passa per una major vinculació amb el seu entorn (tant a nivell social com territorial).

En relació de la importància de la vinculació de les escoles amb l'entorn i a les propostes educatives conjuntes volem destacar la participació del conjunt de les escoles en el programa "Escoles verdes" que promou la Generalitat de Catalunya. L'objectiu principal d'aquest programa és facilitar l'ambientalització dels centres (mitjançant un programa d'actuació ambiental de cada escola), contribuint a la millora ambiental del propi centre i del seu entorn. El curs 2003-2004 els diferents centres escolars participants del programa "Escoles verdes" rebran el distintiu d'*Escola Verda*.

L'any 2000-2001 aquest programa d'Escoles verdes es complementa i s'amplia a l'elaboració d'un programa d'educació ambiental en l'àmbit del Pla estratègic (amb la proposta de crear materials i programes d'educació ambiental conjunts). És important destacar que des del Pla estratègic és vol ampliar el programa d'educació ambiental "Escoles verdes" orientant-lo a potenciar l'educació cap a la sostenibilitat. En aquesta direcció es treballa la coordinació d'actuacions conjuntes sobre el territori i la participació dels centres d'ensenyament al centre Unesco.

Un altre aspecte a considerar és l'ús públic que poden tenir els diferents patis i equipaments esportius de les escoles. Repensar un ús públic (per exemple durant els caps de setmana) d'aquests equipaments pot ajudar a millorar la qualitat de vida dels diferents barris i vincular més la comunitat educativa en el seu entorn més proper.

- **Coordinació insuficient entre l'Institut de secundària de Torelló (IES Cirviànum) i la Secció d'Educació Secundària (SES) de Sant Quirze.**

El SES de Sant Quirze es va crear amb l'objectiu de millorar l'oferta educativa del tram de secundària al Bisaura per evitar la marxa obligada dels escolars de la zona una vegada finalitzada l'etapa de primària. Aquest recurs es considera positiu i creiem que ajuda a millorar la qualitat de vida del Bisaura. Donat que el SES té la seva continuació amb l'IES de Torelló caldria millorar la seva coordinació i el treball conjunt (compartir recursos, participació conjunta dels claustres,...)

- **La creixent immigració a l'escola i la seva baixa distribució entre els diferents centres educatius: una realitat que necessita de l'ampliació de recursos humans, principalment pel que fa al suport lingüístic que permeti una ràpida integració a l'escola**

El creixement de la immigració i l'augment de la diversitat cultural és una realitat en el conjunt de Catalunya i especialment a la comarca d'Osona.

Segons dades del Departament d'Ensenyament (curs 2002-2003) el nombre total d'escolars no-comunitaris als centres escolars de la Vall del Ges, Orís i Bisaura era de 143, que suposa el 5,6% dels escolars.

El repartiment d'alumnes de famílies immigrades a les diferents escoles del territori seguint l'anomenat "model Vic" s'està impulsant també als municipis del Pla estratègic. Continuar implantant aquest model és el que es considera més encertat per tal d'aconseguir la cohesió social del territori. Actualment no totes les escoles del territori tenen el mateix percentatge

d'escolars no-comunitaris, en part, degut a les pròpies particularitats socials de cada municipi. En el cas de Torelló, on es concentra bona part de la població escolar, tots els centres tenen escolars nouvinguts tot i que l'escola Sagrats Cors és la que en té una menor proporció.

Davant d'aquesta situació és important continuar impulsant un projecte educatiu que hi participin tots els centres escolars del municipi (públics i concertats), i plantegi una distribució consensuada i equilibrada dels immigrants a les diferents escoles. Per atendre aquests escolars nouvinguts cal ampliar la dotació de recursos humans, principalment pel que fa al suport lingüístic que permeti una ràpida integració a l'escola.

- **Al Pla Estratègic hi ha polítiques educatives afavoridores de la integració i la cohesió social que necessiten continuïtat**

Davant d'aquest fenomen migratori i la tendència continuada a l'augment de la població immigrant els municipis han impulsat diferents programes i serveis per afavorir la integració i la cohesió social. Destaquem el Programa Icària impulsat per diferents municipis d'Osona nord que treballa la mediació i la formació de les famílies immigrades. Aquesta tasca integradora es reforça amb el treball dels diferents serveis socials municipals que col·laboren en el seguiment de l'escolarització de les famílies nouvingudes.

- **Una formació d'adults ajustada al nou context social del territori**

El Centre de formació d'adults la Cooperativa ha anat reforçant i potenciant la formació ocupacional adreçada als col·lectius en situació d'atur i als joves sense graduat de secundària. El Centre també ha impulsat tot una colla de cursos formatius pensats sobretot per les persones immigrades.

Un dels aspectes a treballar al centre de formació d'adults pot ser la formació pel lleure. La promoció d'activitats lúdiques amb finalitats culturals i socials també pot ajudar a un major arrelament dels ciutadans al territori.

- **Una bona oferta de formació artística, musical i pel lleure**

Els municipis de Torelló i Sant Quirze com a nuclis principals de la Vall del Ges i Orís i el Bisaura respectivament, ofereixen una oferta de formació artística (Escoles municipals d'arts plàstiques a Torelló i Sant Quirze de Besora, i dos escoles privades a Torelló), pel lleure (ludoteques municipals a Torelló i Sant Quirze de Besora) i música (escola municipal de Torelló i Aula de música de Sant Pere de Torelló).

És important potenciar la coordinació d'aquests recursos educatius. En aquest sentit la coordinació existent entre l'escola de música de Torelló i l'aula de música de Sant Pere (compartiment de professorat, coordinació de l'oferta, traspàs d'alumnat,...) permet millorar l'oferta d'ensenyament musical del territori.

En general l'oferta d'educació no reglada ben adaptada a les necessitats dels usuaris (públic adult i infants) complementen la formació integral de la població i fomenten la vitalitat i la relació de la ciutadania.

3.5. Cultura i associacionisme

3.5.1. Síntesi de la situació actual

CULTURA I ASSOCIACIONISME									
Equipaments culturals i esportius									
Municipis	Casa cultura / Casal	Teatre	Bibliot.	Sala expos. i confer.	Cinema	Museu	Equipaments esportius		
							Pista Polies.	Camp futbol	piscina
Torelló	2	1	2	2	0	1 ³	1	2	1
Sant Vicenç de T.	1	1*	0	2	0	1	1	1	1
Sant Pere de T.	2	1*	1	1*	0	1	1	1	1
Orís	1	1*	1	1*	0	0	0	0	0
Sant Quirze de B.	1	1*	1	2	0	0	1	1	1
Vidrà	0	0	1	1*	0	0	1	0	0
Santa Maria B.	1	0	0	0	0	0	1	1	0
Montesquiu	1	0	0	1	0	0	1	1	1
Sora	1	0	0	0	0	0	0	0	0
* Sala polivalent									
Entitats segons tipologies			Núm. entitats i ràtio per municipis						
Entitats culturals: 31			Montesquiu: 13						
Entitats cultural-Festives: 45			Sant Quirze de B.: 33						
Entitats esportives: 61			Santa Maria de B.: 4						
Entitats d'esplai juvenil: 5			Sora: 2						
Entitats benèfiques: 5			Vidrà: 4						
Altres entitats: 37			Orís: 4						
			Sant Pere de T.: 23						
			Sant Vicenç de T.: 30						
			Torelló: 71						

³ El Museu de la Torneria, que està en la seva etapa de finalització. Aquest museu estarà ubicat a Torelló però forma part d'un consorci en el que hi participen els municipis de Torelló, St Pere i St Vicenç de Torelló.

3.5.2. Diagnosi

- **Una xarxa associativa diversa i activa**

Actualment hi ha una xarxa de 184 entitats i associacions de caire cultural, associatiu, lúdiques i esportives. Tot i que existeix una gran varietat d'entitats i associacions que fa difícil la seva valoració conjunta (n'hi ha de més i menys actives, de caràcter local o supramunicipal, etc.) en general podem considerar que existeix un actiu d'associacions força distribuït en el territori.

- **Predomini de les entitats i associacions de caràcter esportiu i les de tipus cultural-festiu**

Del total de 184 entitats registrades en el conjunt de municipis de la Vall del Ges, Orís i Bisaura, aproximadament el 33% són entitats esportives. També n'hi ha prop de 45 (que representa el 24%) que s'agrupen dins les anomenades cultural-festives (inclou entitats que col·laboren o organitzen determinats actes festius, sovint amb un marca component cultural.

Les entitats amb un clar component cultural agrupen el 17% del total d'entitats. Finalment les entitats benèfiques i les entitats juvenils són les que més abundants (agrupen el 3% d'entitats respectivament).

- **Torelló i Sant Quirze de Besora agrupen bona part de les entitats**

Tot i que tots els municipis tenen associacions i entitats locals, Torelló i Sant Quirze de Besora es converteixen en les capitals de la Vall del Ges i Orís i el Bisaura respectivament. Així Torelló agrupa més del 50% de les entitats existents a la Vall del Ges i Orís. Sant Quirze, amb una trentena d'entitats actives, també juga un paper de capital del Bisaura.

- **Bona part de les entitats més actives evidencien el problema del relleu generacional**

La majoria de les activitats més actives plantegen el problema del relleu generacional. És evident que algunes d'aquestes entitats tenen un cert component generacional, una vegada passada la generació que les va promoure, aquestes es troben mancades dels canals en les quals les noves generacions s'hi identifiquin i hi participi. En aquest sentit cal que les diferents administracions ajudin a obrir nous canals que permetin o afavoreixin aquest relleu generacional.

- **Baixa coordinació entre les administracions i el món associatiu**

Les administracions es troben sovint mancades d'informació sobre les necessitats reals de les entitats i el món associatiu. Fóra convenient establir mecanismes periòdics d'anàlisi, diagnosi i avaluació que contribuïssin a ajustar les corresponents polítiques culturals amb les necessitats de cada lloc i moment.

La vida cultural i associativa no depèn només de les polítiques portades a terme per les administracions públiques o les iniciatives i accions que promouen les entitats. Cal generar sinèrgies amb la població per tal que aquesta participi i sigui més activa en aquest àmbit. Això podria contribuir tanmateix a superar l'envelliment generacional i d'iniciatives que sovint pateixen les entitats.

La creixent oferta de consum juntament amb la manca pel que fa a la planificació cultural a mig i llarg termini pot tenir un efecte ben negatiu respecte el teixit d'entitats culturals i associatives. Més enllà de les necessitats immediates, caldria plantejar-se les tendències de futur i desenvolupar tanmateix les eines adients per fer front als nous reptes que es plantegen.

- **Necessitat de millorar la gestió dels equipaments culturals**

La majoria d'entitats i associacions fan ús dels equipaments municipals que posa a la seva disposició l'Ajuntament. Bona part de les entitats entrevistades mostren un cert grau d'insatisfacció en relació als locals que disposen per desenvolupar les seves activitats.

D'entre el conjunt d'entitats, les adreçades als joves són les que més denuncien les mancances dels equipaments pel col·lectiu juvenil.

- **Els locals juvenils com a fenomen en expansió**

Cada vegada són més freqüents l'existència de pisos i locals on s'hi reuneixen colles de joves. Aquesta nova fórmula d'associació per la seva novetat i per la seva importància creixent fa necessària un major aprofundiment d'aquestes noves fórmules associatives i cercar estratègies i plans d'actuació per tal d'integrar aquests nous moviments i col·lectius.

- **Necessitat de mancomunar equipaments i coordinar l'oferta cultural**

Es percep la conveniència de desenvolupar equipaments i oferta cultural en un nivell mancomunat (per exemple a nivell de la Vall del Ges i Orís, i el Bisaura): un major grau de cooperació podria facilitar el desenvolupament i l'optimització de l'activitat cultural i associativa. No obstant, la dinàmica actual és encara molt municipalista, cosa que dificulta l'acompliment d'aquesta necessitat.

Aquesta necessitat d'obrir-se és percebuda també a nivell de les mateixes entitats. Sovint es repeteix 'som sempre els mateixos'. Fóra interessant establir punts de diàleg i xarxes de contactes entre les entitats (tant a nivell municipal com a nivell de la Vall del Ges, Orís i Bisaura). Això facilitaria la major difusió de les activitats i alhora contribuiria a evitar els actuals sol·lapaments en l'oferta cultural i lúdica.

Hi ha una certa descoordinació, o fins i tot desconeixement, entre els diferents agents que intervenen en l'àmbit cultural i associatiu. Caldria generar punts de trobada i cooperació estables entre els representants de les administracions, els tècnics, les associacions i entitats, i les empreses del lleure.

- **Baixa oferta d'activitats interculturals**

Partint que el fenomen d'una immigració diversa, i per tant de la interculturalitat, és un realitat, és necessari incorporar el caràcter intercultural en la programació cultural del poble com un instrument per afavorir la integració i la cohesió social.

3.6. Diagnosi estratègica de la sostenibilitat social

SOSTENIBILITAT SOCIAL	
Punts forts – Oportunitats	Punts febles- Àrees de millora
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Els municipis de la Vall del Ges i Orís presenten un augment progressiu i equilibrat de població. ▶ L'arribada de població nouvinguda, que en aquests moments és del 6% del total de població censada, ajuda al rejoeniment de l'estructura de població. ▶ Les segones residències i el turisme es concentren al Bisaura, que es configura cada vegada més com a destí de població estacional. ▶ La construcció d'habitatges de protecció oficial s'amplia cada vegada més i es dirigeix especialment al col·lectiu de joves. ▶ Des dels serveis socials i el Programa Icaria s'atén a més del 20% de la població immigrant censada a la Vall del Ges i Sant Quirze de Besora, els municipis amb un major percentatge de població immigrant. ▶ A la Vall del Ges el nou CAP ha permès millorar substancialment el servei sanitari. No obstant això, els serveis sanitaris de la Vall del Ges requereixen més recursos humans i els serveis del Bisaura més instrumental clínic. ▶ Necessitat de mancomunar més equipaments i coordinar, també, l'oferta cultural (El nou Tanatori pot ser un exemple de servei compartit per tots els municipis del Pla Estratègic) ▶ Existeix una bona oferta educativa de 0 a 18 anys (tot i que caldria optimitzar i coordinar alguns recursos). ▶ Important nombre d'entitats i associacions de caire esportiu, cultural i lúdic que en conjunt formen part del teixit cultural dels municipis. No obstant això, es detecta el problema del relleu generacional en força d'aquestes entitats. ▶ L'oferta cultural en el conjunt de municipis de la Vall del Ges, Orís i Bisaura és extensa i 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Pèrdua de població al Bisaura, alhora que augmenta el percentatge de segones residències. ▶ Una tendència a l'envelliment de la població, principalment en els municipis del Bisaura. ▶ L'activitat constructiva d'habitatges augmenta més que la població censada, mentre que un 14% dels habitatges romanen desocupats. Tot i aquest elevat percentatge d'habitatge desocupat, en principi i segons les escasses dades disponibles, el seu estat de conservació és bo. ▶ Existeix un baix grau de satisfacció amb l'oferta d'habitatge existent entre els enquestats. ▶ Necessitat d'una estratègia d'integració de la població nouvinguda, més enllà dels serveis socials propis adreçats a aquest segment de població i amb la intervenció de líders associatius i adreçat a la població en general, no només als nouvinguts ▶ El risc d'exclusió social com un fenomen emergent. ▶ Es detecta una creixent necessitat de serveis socials adreçats a la gent gran, especialment serveis d'atenció domiciliària i programes comunitaris. El paper del voluntariat i els agents socials en aquest sentit és important i pot suplir les necessitats d'aquest sector de població més enllà dels serveis públics i privats existents ▶ Els serveis socials de la Vall del Ges detecten una manca de treballadores familiars donat l'augment de casos atesos i els serveis socials del Bisaura reclamen una treballadora social i detecten la necessitat futura de generar programes comunitaris. ▶ Es detecta un creixement important dels trastorns mentals, especialment en el col·lectiu de joves. Les polítiques sanitàries i socials en aquest sentit han d'anar molt relacionades amb les d'educació i cultura, especialment pel que fa a la gestió del lleure

SOSTENIBILITAT SOCIAL

variada, tot i el paper ca capitalitat que prenen els municipis de Torelló i Sant Quirze de Besora. Necessitat de buscar sinèrgies entre l'oferta cultural pública i privada.

- ▶ La gestió actual de les Àrees Bàsiques de Salut no permet compartir recursos mèdics entre elles (Vall del Ges, Sant Quirze de Besora i Orís)
- ▶ Tendència a l'augment de la mobilitat escolar obligada (l'11% dels escolars estudien fora del seu municipi a la Vall del Ges i el 15% al Bisaura.
- ▶ Baixa planificació de la gestió d'equipaments culturals i manca de visió supramunicipal en l'oferta d'equipaments culturals del territori.

4. ASPECTES DE SOSTENIBILITAT ECONÒMICA

4.1. Aspectes generals i àrees d'influència

4.1.1. Síntesi de la situació actual

ASPECTES GENERALS I ÀREES D'INFLUÈNCIA					
Població ocupada per sectors (en %). 1996					
Àmbit	Nre. ocupats	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis
St. Pere de Torelló	918	5,99	54,90	7,41	31,70
St. Vicenç de Torelló	675	4,00	52,59	6,07	37,33
Torelló	4953	1,68	53,66	6,93	37,74
Vall del Ges	6.546	2,52	53,72	6,91	36,85
Orís	94	30,85	31,92	1,06	36,17
Montesquiu	344	2,62	66,28	6,98	24,13
St. Quirze de Besora	828	3,14	50,48	6,28	40,10
Sta. Maria de Besora	74	12,16	41,89	6,76	39,19
Sora	60	48,33	28,33	8,33	15,00
Vidrà	68	23,53	35,29	1,47	39,71
Bisaura	1.374	6,48	52,25	6,33	34,94
Pla Estratègic	8.014	3,53	53,22	6,76	36,51
Osona	50.248	5,42	44,63	7,69	42,25
Catalunya	2.204.652	3,22	32,08	6,97	57,73

Mobilitat laboral a les valls del Ges, Orís i Bisaura. 1996				
Àmbit	Ocupats (total i en %)			
	Total	Al propi municipi	A d'altres municipis del Pla	Resta de municipis
Montesquiu	344	116 (33,8%)	82 (23,7%)	146 (42,5%)
St. Quirze de Besora	828	488 (58,9%)	96 (11,6%)	244 (29,5%)
Sta. Maria de Besora	74	34 (45,9%)	19 (25,7%)	21 (28,4%)
Sora	60	33 (55,0%)	14 (23,3%)	13 (21,7%)
Vidrà	68	50 (73,5%)	5 (7,4%)	13 (19,1%)
Bisaura	1.374	721 (52,6%)	216 (15,6%)	437 (31,7%)
Orís	94	46 (48,9%)	24 (25,5%)	24 (25,5%)
St. Pere de Torelló	918	489 (53,3%)	217 (23,6%)	212 (23,1%)
St. Vicenç de Torelló	675	248 (36,7%)	227 (33,6%)	200 (29,6%)
Torelló	4.953	3.014 (60,9%)	505 (10,2%)	1.434 (29,0%)
Ges i Orís	6.640	3.797 (57,2%)	973 (14,7%)	1.870 (28,2%)
Pla Estratègic	8.014	4.518 (56,4%)	1.189 (14,8%)	2.307 (28,8%)

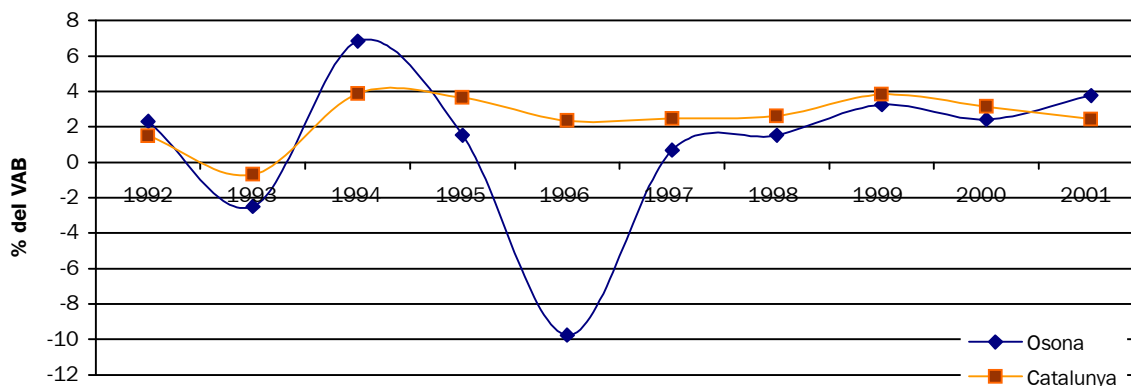
4.1.2. Diagnosi

- Els municipis del Pla Estratègic s'emmarquen dins d'una àrea amb un creixement econòmic força atenuat.

En els darrers anys, el creixement econòmic de la comarca d'Osona se situa per sota de la mitjana del Principat. Així, a l'any 1996 el PIB per habitant era de 1.364 €, mentre que el de Catalunya era de 1.460 €. En el període 1995-2001, el PIB osonenc va créixer un 19,98 %, per sota el 22,5 % català. Un altre indicador que il·lustra aquesta situació és la variació del Valor Afegit Brut (VAB), segons la qual la variació mitjana anual del VAB a Osona ha estat del 0,92 % en el període 1992-2001, mentre que al conjunt de Catalunya ha augmentat en un 2,51 %.

Variació del Valor Afegit Brut d'Osona i Catalunya. 1992-2001

(Font: Informe Territorial de la Província de Barcelona, 2001. Cambra de Comerç de Barcelona)

Les rendes dels habitants d'Osona i dels municipis del Pla Estratègic són inferiors als valors mitjans de Catalunya (prenent com a referència l'IRPF dels seus habitants). No obstant això, aquest fet es compensa amb valors inferiors del preu de l'habitatge, així com d'altres productes bàsics de consum.

IRPF dels municipis del Pla Estratègic. 1998

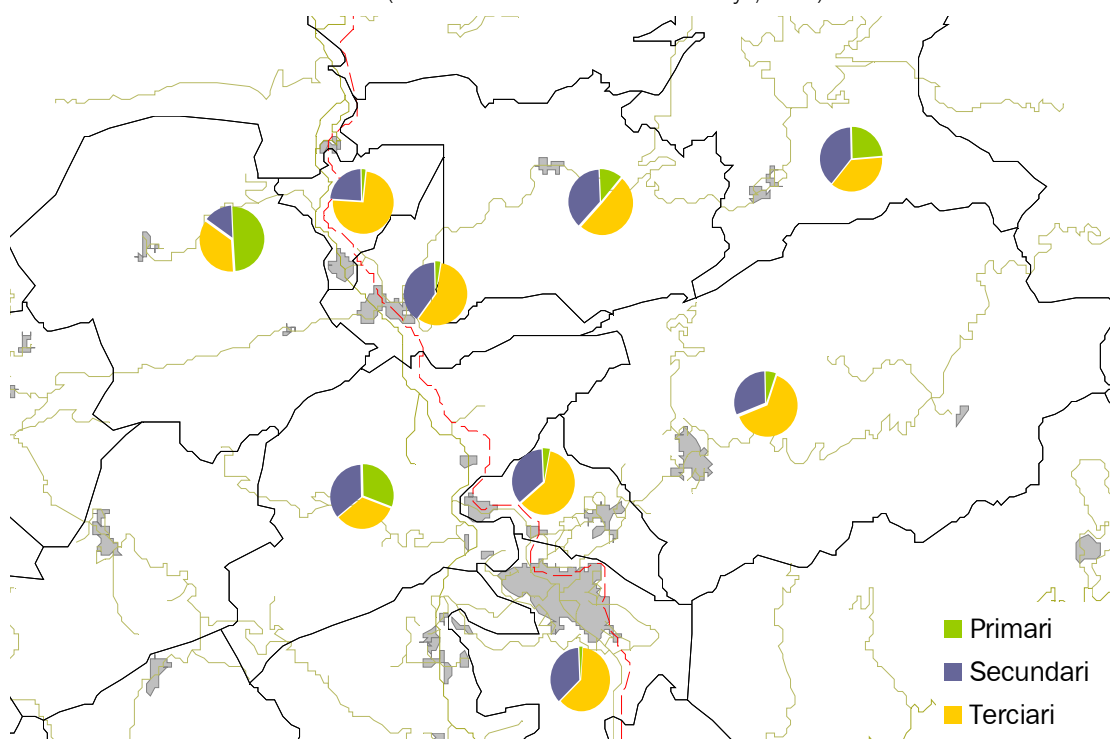
Àmbit	€/contribuent	Índex
Montesquiu	10.956	72,92
Orís	13.156	87,56
St. Pere	11.702	77,88
St. Quirze	12.104	80,56
St. Vicenç	12.850	85,52
Sta. Maria	10.974	73,04
Sora	9.226	61,40
Torelló	13.084	87,08
Vidrà	13.986	93,08
Osona	13.156	87,56
Catalunya	15.025	100

- **Pes important del sector primari en els municipis del Bisaura i a Orís**

En els darrers 30 anys, l'estructura econòmica d'Osona i dels municipis del Pla Estratègic ha sofert una important terciarització, tot i que s'observen diferències notables entre municipis. Així en els municipis més urbans i propers a importants infraestructures viàries (Torelló, St. Pere, St. Vicenç, St. Quirze i Montesquiu) la major part de la població treballa als sectors secundari i terciari. En canvi els municipis més rurals (Sora, Orís, Santa Maria de Besora i Vidrà) encara presenten una important dependència del sector primari o d'activitats molt relacionades amb aquest sector (serradores, indústria agroalimentària,...).

Distribució de la població ocupada per sectors i municipis del Pla Estratègic. 1996

(Font: Institut d'Estadística de Catalunya, 2003)

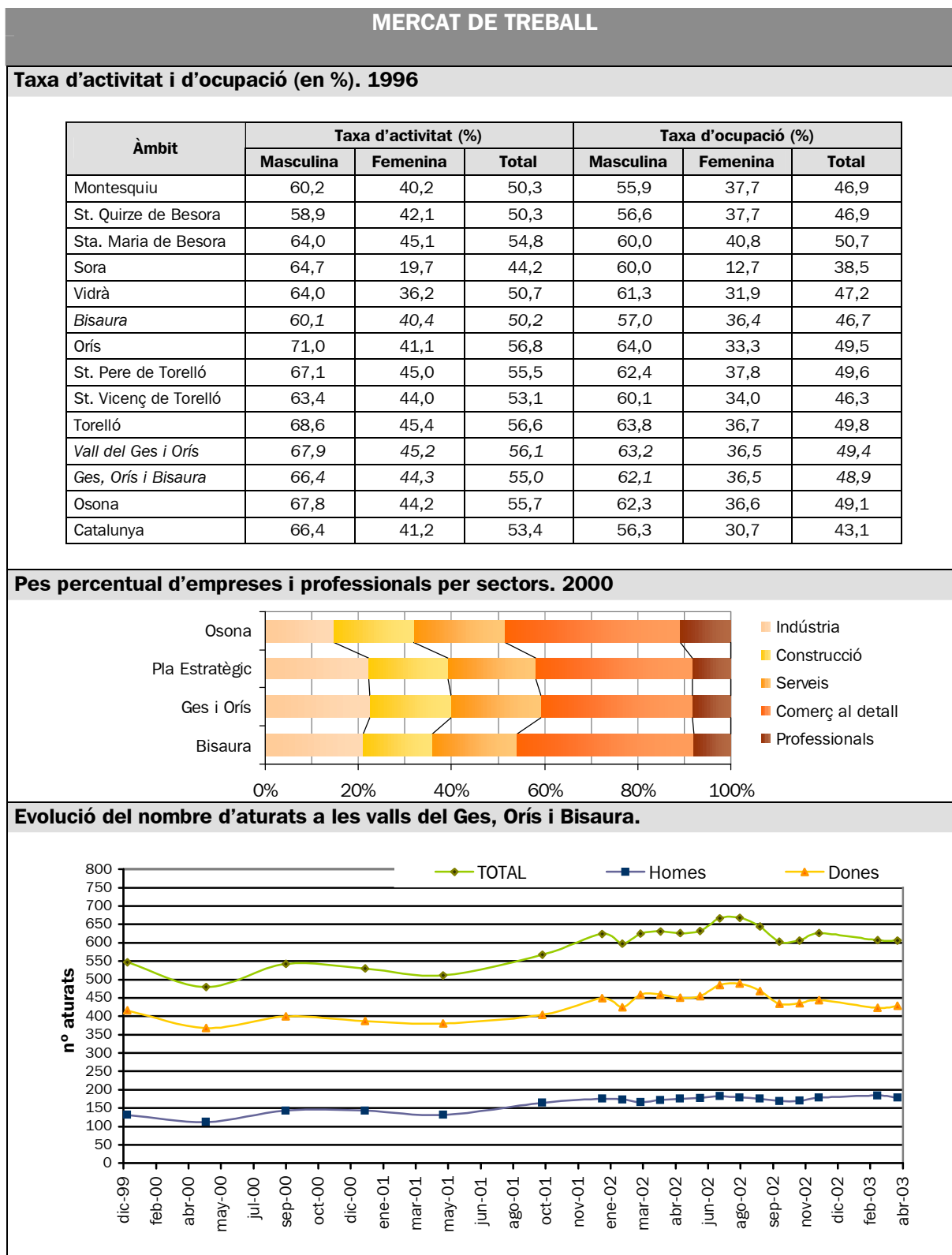
- **Increment de la mobilitat per raons de treball**

En els darrers anys s'observa un increment de mobilitat per raons de treball, amb importants fluxos de treballadors a destins cada vegada més allunyats del municipi de residència. A l'any 1986, un 67 % dels ciutadans ocupats del Pla Estratègic treballaven a dins del propi municipi, deu anys després aquest percentatge era del 56 % i tot i que les dades no són comprables en l'enquesta de percepció ciutadana realitzada durant aquest 2003 (La Vola) aquest percentatge s'ha reduït a només el 34 %.

La mobilitat laboral dels municipis del Bisaura es cohesionava entorn a Sant Quirze de Besora, mentre que la dels municipis de la Vall del Ges i Orís ho fa entorn a Torelló. Pel que fa als desplaçaments externs també s'observen diferències notables entre ambdues zones. Així, els municipis de la Vall del Ges, la major part de la mobilitat externa va cap a Manlleu i Vic, i en menor mesura les Masies i Sant Hipòlit de Voltregà, mentre que als municipis del Bisaura són habituals els desplaçaments cap a Vic, Torelló, Manlleu i també cap a Ripoll.

4.2. Mercat de treball

4.2.1. Síntesi de la situació actual

4.2.2. Diagnosi

- **Una taxa d'activitat força baixa en els municipis del Bisaura**

La població activa dels municipis del Pla Estratègic és de 9.023 persones (any 1996), que representa una taxa d'activitat del 55,0 %, valor superior al del conjunt de Catalunya i lleugerament inferior al comarcal. No obstant això, la taxa d'activitat dels municipis del Bisaura se situa 5 punts per sota de la mitjana del Pla Estratègic, degut d'una banda a la baixa taxa d'activitat de la població masculina registrada a Sant Quirze de Besora (en bona part relacionada amb l'envelliment de la població⁴) i per altra banda a la baixa taxa d'activitat femenina als municipis de Sora i Vidrà.

- **L'estructura de la població activa mostra un envelliment més evident als municipis de caràcter rural (Bisaura)**

Pel que fa a l'estructura de la població activa per edats, als municipis del Bisaura hi ha major percentatge de població activa envellida, mentre que els municipis amb una població activa més jove són Sant Quirze de Besora, Sant Pere de Torelló i Torelló. Per altra banda, si relacionem la població entre 10 i 19 anys (que a curt – mig termini s'incorporarà al món laboral) amb la que té entre 55 i 64 anys (que a curt – mig termini es jubilarà), s'observa com a Sant Quirze de Besora, a Sora i a Sant Pere de Torelló aquest índex de reemplaçament és clarament inferior a 1.

Indicadors de l'envelliment de la població activa

(Font: Padró municipal i INE)

Àmbit	Població activa (1996)		Població total (2002)	
	<25 anys/	>45 anys	10-19 anys/	55-64 anys
Montesquiú	0,57		1,04	
Sant Quirze de Besora	0,64		0,69	
Santa Maria de Besora	0,35		1,00	
Sora	0,56		0,87	
Vidrà	0,16		1,27	
<i>Bisaura</i>	<i>0,57</i>		<i>0,81</i>	
Orís	0,50		1,92	
Sant Pere de Torelló	0,63		0,95	
Sant Vicenç de Torelló	0,49		1,24	
Torelló	0,63		1,22	
Ges	0,61		1,18	
Osona	0,55		1,18	

⁴ A Sant Quirze de Besora, juntament amb Montesquiú i Santa Maria de Besora, la taxa d'envelliment supera el 26 %.

- **Augment de les activitats econòmiques a la Vall del Ges i Orís i estancament al Bisaura**

L'evolució del nombre d'empreses i professionals registrats a l'IAE ha augmentat de manera sostinguda des de 1994 fins a l'any 2000, motivat per l'increment del nombre d'establiments que tributen l'IAE a la Vall del Ges, ja que al Bisaura s'ha mantingut en valors constants (tot i presentar oscil·lacions).

Evolució del nombre d'establiments (o contribuents). 1994 – 2000.

(Font: IDESCAT)

	Any	Indústria	Construcció	Comerç detall	Serveis	Prof. i artistes	Total
Bisaura	2000	66 ▼	47 ▲	57 ▼	119 ▲	25 =	314 ▼
	1994	76	42	63	111	25	317
Vall del Ges i Orís	2000	319 ▼	248 ▲	272 ▲	462 ▲	118 ▲	1.419 ▲
	1994	325	153	261	386	98	1.223
Pla Estratègic	2000	385 ▼	295 ▲	329 ▲	581 ▲	143 ▲	1.733 ▲
	1994	401	195	324	497	123	1.540
Osona	2000	1.929 ▲	2.256 ▲	2.580 ▲	4.963 ▲	1.416 ▲	13.144 ▲
	1994	1.809	1.633	2.444	3.874	1.094	10.854

- **L'atur femení gairebé triplica al masculí**

A l'abril de 2003, la taxa d'atur a l'àmbit del Pla Estratègic era del 6,66 %, valor força similar al d'Osona. Per municipis, Montesquiú, Sant Pere de Torelló i Santa Maria de Besora presenten taxes d'atur inferiors a la comarcal; Orís, Sant Quirze de Besora i Torelló presenten taxes similars; i Sant Vicenç de Torelló i Sora presenten taxes superiors a la comarcal.

Pel que fa al perfil dels aturats cal destacar que:

- L'atur femení gairebé triplica el masculí.
- Per edats, el nombre més gran de desocupades es reparteix en dos grups d'edats: de 25 a 39 i de 40 a 54 anys.
- Per sectors, una part important dels aturats pertanyen al sector industrial.
- Segons el nivell acadèmic, és la població menys formada la que té més problemes amb la seva inserció laboral a tota l'àrea del Ges, Orís i Bisaura, però especialment a Sant Vicenç de Torelló i Torelló.

Cal tenir molt present el perfil dels aturats a l'hora de confeccionar / realitzar programes i cursos de formació ocupacional.

- **Un nivell de temporalitat de la nova contractació força elevat**

Tot i que en els darrers anys tant a Catalunya com a Osona s'ha incrementat molt el nivell de temporalitat de la nova contractació, cal destacar que en els municipis del Pla Estratègic més d'un 85 % dels nous contractes són temporals. Aquest nivell de temporalitat és més elevat a Torelló, Sant Vicenç de Torelló i a Orís, mentre que a Sant Quirze de Besora i Montesquiu es registren valors inferiors.

- **La població immigrant es concentra als municipis més industrials i amb una major activitat constructiva**

El percentatge de població immigrant se situa en un 5 % als municipis del Bisaura i del 6 % a la Vall del Ges i Orís. S'observa una certa interrelació entre immigració i mercat de treball, ja que en els municipis més industrials (Torelló i Sant Pere de Torelló) aquest percentatge frega el 7 %, mentre que als municipis més rurals (Orís i Vidrà) el percentatge és inferior al 2 %. No obstant això seria important realitzar un estudi de major detall que relacioni la població immigrada, el lloc de treball, la mobilitat laboral, el sector on s'ocupa (a l'any 1996 principalment es concentrava al sector de la construcció, i de personal domèstic) i la disponibilitat d'habitatge.

% de població immigrant sobre població ocupada, per sectors d'activitat. 1996

(Font: Institut d'Estadística de Catalunya, 2003)

Sector	Ges	Bisaura	Total
Agricultura i ramaderia	1,55	1,12	1,41
Ind. extractives.	0,00	0,00	0,00
Ind. Manufactureres	1,40	1,56	1,43
Electricitat i aigua	0,00	0,00	0,00
Construcció	3,97	12,64	5,37
Comerç reparació	0,75	0,00	0,63
Hostaleria	2,26	3,51	2,56
Transport i comunicacions	1,86	1,79	1,85
Mediació financera	0,80	0,00	0,69
Immobilitàries i serveis a empreses	1,45	0,00	1,25
Adm. pública	1,46	2,86	1,66
Educació	3,58	3,57	3,58
Sanitat	3,01	2,63	2,94
Altres serveis	1,23	0,00	1,06
Personal domèstic	27,27	33,33	28,57

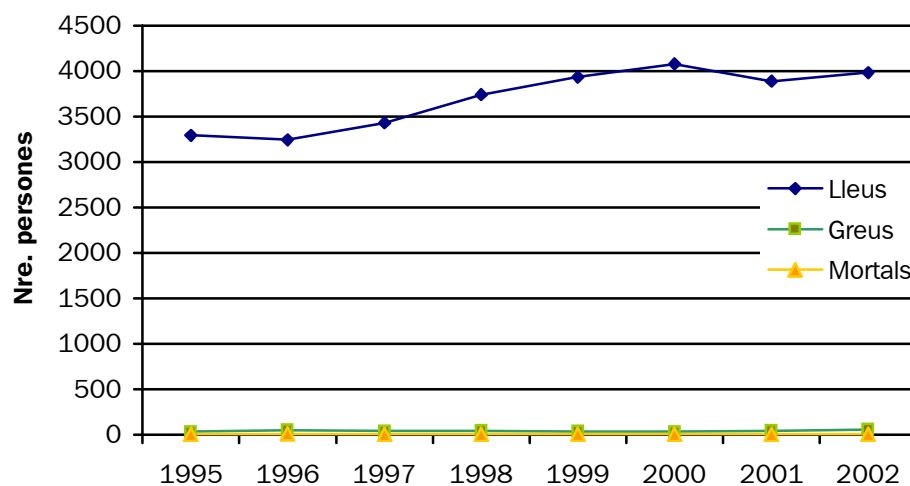
- **La necessitat creixent de treball ocasional o no qualificat fa mantenir un percentatge significatiu d'economia submergida i augmenta la sinistralitat laboral**

L'economia submergida encara continua essent un element estructural de l'economia moderna, tant en l'àmbit català com també en els municipis del Pla Estratègic. Pel fet de no ser registrada, cap estadística oficial revela la dimensió de l'economia informal en el conjunt del sistema català.

La necessitat de mà d'obra ocasional per respondre a les alces i baixes del mercat i de l'activitat, facilita la contractació il·legal, la precarització de les condicions laborals i també fa augmentar la sinistralitat laboral. En aquest sentit seria interessant aprofundir en l'estudi de l'economia submergida i la sinistralitat laboral.

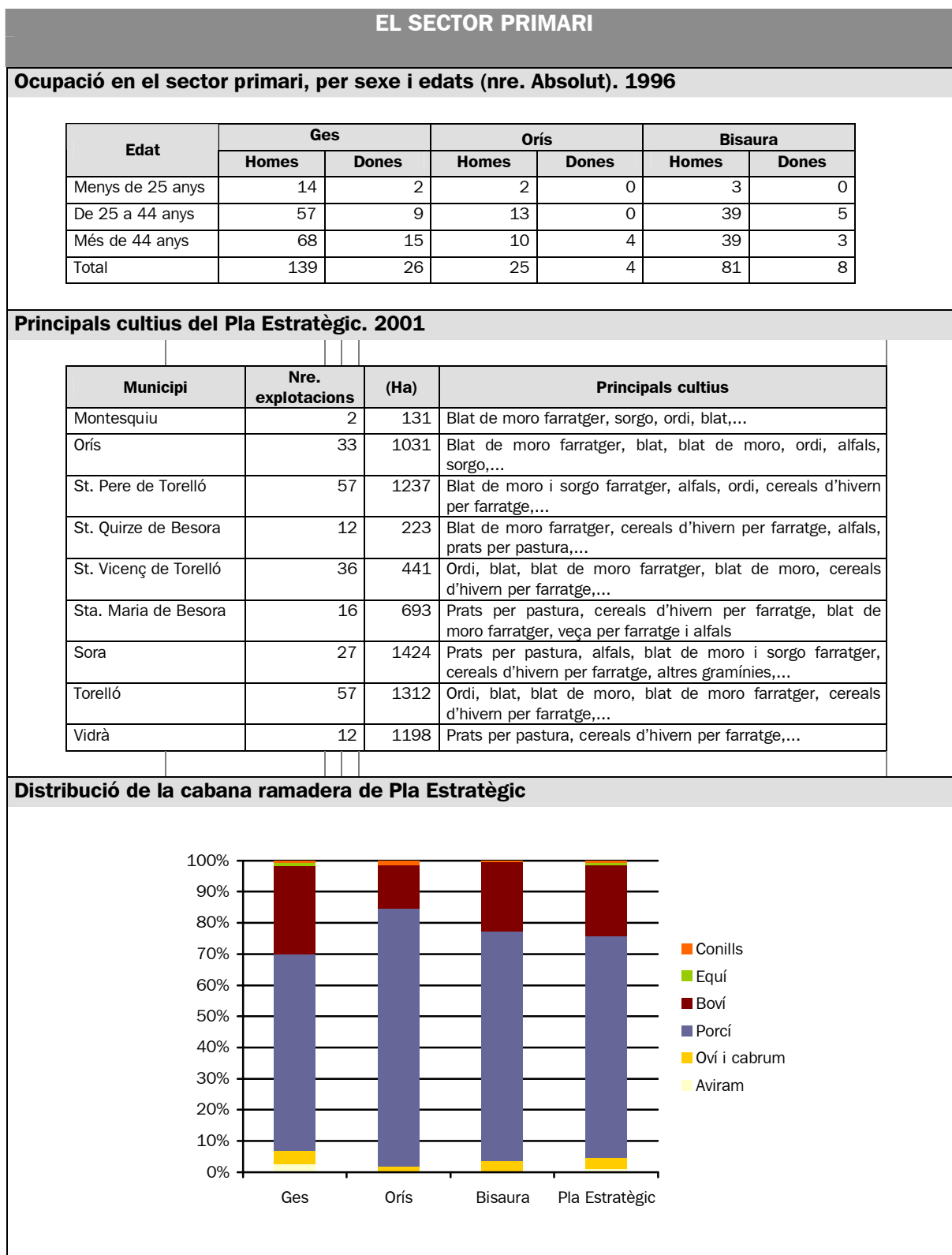
Evulció de la sinistralitat a la comarca d'Osona

(Font: Departament de Treball, 2003)

4.3. El sector primari

4.3.1. Síntesi de la situació actual

4.3.2. Diagnosi

- **La major part de les explotacions ramaderes disposen de superfície agrícola**

Dins del Pla Estratègic hi ha 252 agrícoles i 260 explotacions ramaderes. Aproximadament el 70 % de les explotacions agrícoles compten també amb ramaderia⁵, per tant, tot i que és evident que la ramaderia existent al Pla Estratègic és principalment intensiva, generalment encara manté un vincle força estret amb les terres de conreu.

- **Un 38 % de les explotacions ramaderes són familiars o de petites dimensions**

Aproximadament el 38 % de les explotacions ramaderes del Pla Estratègic són explotacions familiars o bé de petites dimensions. Tenint en compte les actuals dinàmiques del sector primari, aquestes explotacions tenen complicada la seva perdurabilitat, especialment en aquelles que no disposen d'ingressos complementaris, ja siguin del propi sector (agricultura o explotació forestal), o bé d'altres sectors (turisme rural o d'altres sectors econòmics).

- **Predomini dels conreus de cereals a la plana i del farratge i pastures a les zones més enlairades**

El conjunt de municipis del Pla Estratègic compten amb una superfície de conreus de 7.690 Ha. A la zona més planera (Torelló i Sant Vicenç de Torelló) la major part de les terres de conreu es dediquen a cultius de cereals de gra (generalment blat i ordi de secà), mentre que les zones més enlairades es dediquen a cultius farratgers anuals (Orís, Montesquiu, Sant Pere de Torelló i Sant Quirze de Besora) i a prats per pastures (Santa Maria de Besora, Sora i Vidrà). A les zones més enlairades del Bisaura (Vidrà, Sora, Santa Maria de Besora), les finques són de majors dimensions (tot i que sovint es destinen a cultius amb poc rendiment econòmic com són la pastura o l'obtenció de farratges), mentre que a Torelló la majoria de les finques són de reduïdes dimensions (< 10 hectàrees).

- **La superfície forestal dels municipis del Pla estratègic supera les 13.000 Hectàrees (65% del total del territori)**

La superfície forestal dels municipis del Pla Estratègic supera les 13.000 hectàrees (segons el CREAM, 2001), de les quals majoritàriament estan constituïdes per rouredes i en menor mesura, pinedes, alzinars i fagedes. Actualment, la manca de gestió, la baixa freqüentació dels boscos i la baixa ocupació en infraestructures fa la qualitat i la biodiversitat sigui elevada.

Properament els municipis del Pla Estratègic disposaran d'un estudi sobre la gestió i aprofitaments forestals. La millora de la gestió dels aprofitaments forestals i impulsar Plans Tècnics de Gestió i Millora Forestal són dues actuacions clau que cal potenciar en els propers anys. Per altra banda, també resulta important les activitats de formació als propietaris forestals⁶.

⁵ Com a dada complementària cal destacar que dels 160 socis de la cooperativa Agrària de Torelló, 18 són ramaders, 20 agricultors i 122 són agricultors-ramaders.

⁶ Properament es realitzarà un curs de gestió i bones pràctiques forestals adreçat als propietaris.

En els propers anys serà interessant lligar la gestió forestal amb la seva utilització com a matèria primera en el sector secundari, especialment amb les torneries de la zona.

- **Cada vegada perduren menys granges, però amb una major cabana ramadera**

Dins dels municipis del Pla Estratègic s'hi comptabilitzen 260 explotacions ramaderes, fonamentalment dedicades a la cria i engreix de bestiar porcí i en menor mesura a la cria de boví i les vaques de llet. Entre 1989 i l'any 2002, s'ha reduït en un 20 % el nombre d'explotacions ramaderes (unes 5 explotacions/any han abandonat la seva activitat), mentre que la cabana ramadera s'ha duplicat, motivat en bona part pel gran augment del nombre de caps de bestiar porcí (ha passat del 62,6 % al 71,3 % de la cabana ramadera). Aquesta situació ha provocat que determinats municipis del Pla Estratègic comptin amb excedents de dejeccions ramaderes.

Actualment les dimensions mitjanes de les explotacions se situen en unes 120 UR segons el cens o 150 UR segons la capacitat, que correspon a dimensions mitjanes. Dins del pla hi ha 9 explotacions de grans dimensions (classificades dins l'annex I de la Llei 3/1998).

- **Importància del cooperativisme al sector primari del Pla Estratègic**

Actualment existeix un cert grau de cooperativisme al Pla Estratègic, especialment a la Vall del Ges. Actualment hi ha dues cooperatives al Pla Estratègic, la cooperativa SAT Ter de Montesquiú (amb una dotzena d'associats) i la cooperativa Agrària de Torelló (amb 160 socis).

Destacar que la Cooperativa Agrària de Torelló ha impulsat un Pla col·lectiu de dejeccions ramaderes amb l'objectiu de fer una gestió conjunta dels residus ramaders. Una de les principals mesures que surten d'aquest Pla és la implantació d'una planta de compostatge que permeti tractar part dels excedents.

4.4. El sector secundari

4.4.1. Síntesi de la situació actual

EL SECTOR SECUNDARI			
Nombre d'activitats del sector secundari als municipis del Pla Estratègic. 2002			
	Activitat	Indústria	Construcció
	Montesquiu	10	9
	St. Quirze	39	34
	Sta. Maria	3	3
	Sora	11	7
	Vidrà	5	1
	Bisaura	68	54
	St. Pere	75	25
	St. Vicenç	47	36
	Torelló	176	185
	Orís	7	2
	<i>Vall del Ges i Orís</i>	305	248
Principals activitats del sector secundari per municipis, segons el nombre d'assalariats, 2000			
	Àmbit	1	2
	Bisaura	Tract. metalls	Equip mecànics
	Vall del Ges i Orís	Forja metalls	Constr.immobl.
	Total Pla Estratègic	Forja metalls	Constr.immobl.
			Fabric. mobles
Nombre de treballadors i superfície mitjana dels establiments industrials, 2003			
	Àmbit	Nre. treballadors	Sup. mitjana
	Montesquiu	11,6	516
	Sant Quirze de Besora	10,2	1.788
	Santa Maria de Besora	3,3	988
	Sora	9,3	945
	Vidrà	4,7	1.032
	Sant Pere de Torelló	7,3	529
	Sant Vicenç de Torelló	10,4	803
	Torelló	7,5	699
	Orís	20,5	1.025
Assalariats per empresa del sector de la construcció			
	Àmbit	Any 2000	Any 2003
	Montesquiu	4,7	5,0
	Orís	0,0	0,0
	St. Pere de Torelló	2,2	3,5
	St. Quirze de Besora	3,6	5,2
	St. Vicenç de Torelló	7,6	7,8
	Sta. Maria de Besora	1,0	1,0
	Sora	3,0	2,7
	Torelló	4,3	4,2
	Pla Estratègic	4,1	4,5

4.4.2. Diagnosi

El sector industrial dels municipis del Pla Estratègic es reparteix de la següent manera:

- A la Vall del Ges, hi domina l'activitat industrial relacionada amb el tractament i torneria de la fusta, encara que no és la principal activitat (ho és en nombre d'activitats, però no en nombre d'assalariats), en detriment d'indústries de fabricació de plàstics, l'estampació de metalls, la indústria càrnia i la construcció d'immobles.
- A Orís, tot i ser un municipi molt petit, la seva activitat industrial és important, i es reparteix a parts iguals entre el sector tèxtil i el del plàstic.
- Al Bisaura presenta una estructura industrial força diferent, amb un clar predomini de la indústria vinculada a la mecànica i al tractament dels metalls, amb una relativa presència d'activitat tèxtil i de la construcció. Als municipis de Santa Maria de Besora i Vidrà, pràcticament tota la seva activitat industrial està relacionada amb les fases inicials del tractament de la fusta.

- **Indicis de la davallada del sector de la construcció**

A la comarca d'Osona i a l'àmbit del Pla Estratègic el sector de la construcció ha estat un dels principals responsables de l'increment anual del PIB registrat en els darrers anys. No obstant això, cíclicament, aquest sector pateix una davallada en la seva activitat, principalment en moments com ara, en els quals la seva activitat està sobredimensionada. Actualment la població ocupada al sector de la construcció als municipis del Pla Estratègic se situa entorn del 7%. Cal, doncs que el sector impulsi polítiques encaminades a una major professionalització, més adaptabilitat de les empreses, una major especialització i més estabilitat.

- **Important dispersió del sòl industrial**

Dins de l'àmbit del Pla Estratègic hi ha 14 polígons industrials, en els quals hi treballen unes 2.100 persones. Observant la seva distribució geogràfica en tot l'àmbit del Pla Estratègic, es pot comprovar, d'una banda la gran dispersió del sòl industrial, i de l'altra la manca de planificació supramunicipal del sòl industrial. A més, les reduïdes dimensions dels polígons (una mitjana de 150 persones per polígon), dificulten la possibilitat de disposar d'una oferta amb transport col·lectiu, i per tant la majoria de desplaçaments amb origen i/o destinació als polígons industrials es realitzen amb vehicle privat. En un futur doncs, caldria potenciar només aquells polígons des d'una visió territorial global del territori.

- **Poca importància del sector tèxtil**

El tèxtil, continua essent un dels principals sectors industrials d'Osona, principalment a Vic i Manlleu. No obstant això, als municipis del Pla Estratègic la importància d'aquest sector és força menor, i només té certa importància a Orís i als municipis del Bisaura. Aquesta situació pot considerar-se com a un fet positiu, ja que aquest sector és un dels que ha sofert una major regressió i encara ara les empreses tèxtils que no tenen un valor afegit important o potenciïn el disseny, tenen un futur força difícil.

- **El microclúster de la Vall del Ges**

L'activitat industrial relacionada amb la fusta i derivats presenta una elevada concentració i especialització en aquesta matèria prima, de manera que es pot parlar que existeix el *microclúster* de la juguina de fusta de la Vall del Ges. Actualment aquest *microclúster* compta amb 12 empreses amb més de 100 llocs de treball i uns 6 milions d'€ en vendes. El nucli central del microclúster el formen un col·lectiu de petites empreses, tot i que algunes arriben a exportar el 20 % de la seva producció, que fan servir la fusta com a primera matèria. Fabriquen juguines, material didàctic i objectes decoratius, es caracteritzen per ser massa petites i sense accés directe al mercat i viuen al marge de la gran. L'existència d'aquest *microclúster* ha de considerar-se com un fet positiu i que cal potenciar en els propers anys.

Paral·lelament cal destacar l'existència del Gremi Provincial de Torners i Indústries Diverses de la Fusta, que té la seu a Torelló. Aquest gremi, es fundà al 1975 i actualment està format per més de seixanta empreses. Actualment dues de les prioritats del gremi són la millora de la gestió ambiental i la realització d'un estudi de viabilitat per tal d'adaptar el sector a les noves tecnologies (vegeu la pàgina web <http://www.torners.com/>).

- **Predomini de les microempreses**

Pel que fa al nombre de treballadors als diferents municipis del Pla Estratègic hi predominen les microempreses (de menys de 10 treballadors), sobretot als municipis del Bisaura.

Empreses del Pla Estratègic segons les seves dimensions

Àmbit	Micro	Petita	Mitjana	Gran	Total
Montesquiu	9	1	0	0	10
Sant Quirze de Besora	36	1	2	0	39
Santa Maria de Besora	3	0	0	0	3
Sora	8	3	0	0	11
Vidrà	4	1	0	0	5
<i>Bisaura</i>	60 (88,2%)	6 (8,8%)	2 (2,9%)	0	68
Sant Pere de Torelló	67	7	1	0	75
Sant Vicenç de Torelló	37	7	3	0	47
Torelló	147	24	5	0	176
<i>Vall Ges</i>	251 (84,2%)	38 (12,8%)	9 (3,4%)	0	298
<i>Orís</i>	5 (71,4%)	1 (14,3%)	1 (14,3%)	0	7

En quant a la superfície mitjana dels establiments hi predominen les activitats de menys de 1000 m² superfície, especialment als municipis de la Vall del Ges, per tant generalment es tracta de naus entre mitgeres.

- **L'associacionisme empresarial: un important instrument a potenciar**

Dins del Pla Estratègic, existeix l'Associació d'Empresaris de la Vall del Ges, Orís i Bisaura, que engloba diferents sectors econòmics (agrari, industrial, comerç, serveis, construcció...). Actualment compta amb uns 300 associats, i és un important instrument a potenciar.

Per altra banda, també cal destacar l'existència del Gremi Provincial de Torners i Indústries Diverses de la Fusta, amb seu a Torelló, així com l'associació AFAPIC.

- **Diferents activitats ja aposten per la millora de la gestió ambiental de les activitats, així com per iniciatives de recerca i desenvolupament**

Dins de l'àmbit del Pla Estratègic existeixen diferents iniciatives (particulars o col·lectives) que reflexen diferents iniciatives de recerca i desenvolupament empresarial:

- Hi ha dues empreses que tenen implantada la norma de qualitat ISO 14001.
- Hi ha 4 empreses considerades com a gaseles, segons un estudi del Departament d'Indústria, Comerç i Turisme.
- L'associació AFAPIC està treballant per a la millora de la gestió dels fangs de les depuradores pròpies a través d'un programa d'Ecologia industrial.
- El gremi de torners està treballant temes de gestió ambiental.
- Els municipis del Bisaura estan treballant per impulsar la marca Bisaura, la qual treballa en diferents àmbits com per exemple impulsar l'agricultura ecològica, la indústria sostenible i el turisme natural entre d'altres qüestions.

4.5. El sector terciari

4.5.1. Síntesi de la situació actual

EL SECTOR TERCIARI			
Nombre d'activitats del sector terciari als municipis del Pla Estratègic. 2002			
	Activitat	Nre. establiments	
	Montesquiu	36	
	St. Quirze	107	
	Sta. Maria	4	
	Sora	12	
	Vidrà	11	
	Bisaura	170	
	St. Pere	69	
	St. Vicenç	58	
	Torelló	589	
	Orís	12	
	Vall Ges i Orís	639	
	Total	824	
Principals activitats del sector terciari per municipis, segons el nombre d'assalariats, 2000			
	Àmbit	1	2
	Bisaura	Admó. Pública (21 %)	Transport terrestre
	Vall del Ges i Orís	Admó. Pública (12 %)	Ensenyament
	Total Pla Estratègic	Admó. Pública (13 %)	Transport terrestre
Distribució percentual del nombre d'assalariats d'activitats del terciari. 2000			
Bisaura: 13,2 %			
Vall del Ges i Orís: 86,8 %			
Dimensió mitjana dels establiments terciaris, 2000			
	Activitat	Nre. establiments	
	Montesquiu	2,21	
	St. Quirze	3,00	
	Sta. Maria	2,00	
	Sora	2,00	
	Vidrà	1,80	
	Bisaura	2,60	
	St. Pere	3,21	
	St. Vicenç	3,71	
	Torelló	3,67	
	Orís	3,23	
	Vall Ges i Orís	3,62	

4.5.2. Diagnosi

En general, en el sector terciari dels municipis del Pla hi predominen les activitats relacionades amb el sector públic (personal d'ajuntaments, escoles, serveis sanitaris,...), així com també les de transport terrestre, restaurants i comerç al detall especialitzat. Tot i que aquestes són les activitats terciàries més rellevants, cal tenir present que la majoria d'assalariats es localitzen al comerç a l'engròs i al detall i als establiments relacionats amb l'hosteleria (arriben a representar quasi la meitat del total d'assalariats). Aquesta estructura és força similar a l'existent a la comarca d'Osona.

- **Una estructura econòmica encara poc terciaritzada, especialment al Bisaura**

Globalment, als municipis del Pla Estratègic hi predominen aquells serveis necessaris i bàsics en qualsevol territori (comerç a l'engròs i al detall), hosteleria, administració pública i ensenyament), els quals representen al voltant de dos terços de tots els assalariats. En canvi, amb alguna excepció puntual de Torelló, l'oferta de serveis dirigits a les empreses i a les persones és molt menor. Així, no hi ha cap tipus de serveis a les empreses que permetin incrementar el valor afegit de la producció industrial (activitats de mediació financera, lloguer de maquinària, activitats informàtiques, serveis a les empreses,...). Es repeteix la mateixa situació amb aquells serveis dirigits a les persones com ara les activitats sanitàries, les activitats socials, les activitats recreatives i culturals entre d'altres. En aquest sentit és important potenciar la implantació d'aquests serveis, especialment aquells que s'inclouen dins dels nous filons d'ocupació: serveis d'oci (turisme), serveis de la vida quotidiana (serveis a domicili, noves tecnologies de la informació i la comunicació), serveis de millora de la qualitat de vida (gestió de l'energia, millora d'allotjaments), serveis mediambientals,...

Del conjunt d'assalariats al sector terciari del Pla Estratègic, el 86,8% es concentren a la Vall del Ges i el 13,2% restant es localitzen al Bisaura⁷.

- **Predomini de les microempreses**

Pel que fa al nombre de treballadors als diferents municipis del Pla Estratègic hi predominen les microempreses (de menys de 10 treballadors). Així, les empreses terciàries del Bisaura i de la Vall del Ges i Orís tenen una mitjana de 2,6 i 3,6 treballadors respectivament. Aquesta dimensió és força petita en relació amb la mitjana comarcal (5,3 treballadors) i de Catalunya (8 treballadors).

- **Existència d'un Programa d'Orientació per als equipaments comercials a Torelló i un pla de dinamització comercial a Sant Vicenç de Torelló**

Els municipis de Sant Vicenç de Torelló i Torelló disposen d'un pla de dinamització comercial als seus municipis. Aquest estudi a banda de realitzar una anàlisi i diagnosi del comerç del municipi, també fixa les diferents línies d'actuació a realitzar en els propers anys. És important pels municipis disposar d'aquesta eina per tal d'orientar i planificar les actuacions a realitzar en l'àmbit comercial.

⁷ Al Bisaura hi viu el 16,5 % de la població total del Pla Estratègic.

- **Bon clima comercial de Torelló**

El Departament d'indústria, Comerç i Turisme, elabora trimestralment un informe del clima comercial de Torelló. Segons aquest informe, l'evolució de l'activitat comercial del municipi és força positiva, especialment pel que fa a la xifra de vendes, i no tant pel que fa a l'estoc de mercaderies, al nombre de persones ocupades i al marge comercial.

El clima comercial de Torelló

(Font: Dept. d'Indústria, Comerç i Turisme, 2003)

Marxa del negoci – trimestre actual	Evolució positiva	Evolució estable	Evolució negativa	No sap o no contesta	Saldo (2)
II- 2001	40,1	45,2	9,8	5,0	30,3
II-2002	40,0	42,2	7,1	10,7	32,9
II-2003	41,5	47,5	6,2	4,8	35,4
Expectatives pel proper semestre	Evolució positiva	Evolució estable	Evolució negativa	No sap o no contesta	Saldo (2)
II- 2001	32,8	52,5	13,5	1,2	19,3
II-2002	28,0	54,8	16,3	0,9	11,7
II-2003	28,8	57,1	13,3	0,8	15,5

4.6. Diagnosi estratègica de la sostenibilitat econòmica

SOSTENIBILITAT ECONÒMICA	
Punts forts – Oportunitats	Punts febles- Àrees de millora
<ul style="list-style-type: none"> ▶ El nombre d'empreses i professionals registrats a l'IAE ha augmentat de manera sostinguda des de 1994 fins a l'any 2000. ▶ El territori presenta una baixa dependència econòmica del sector tèxtil, pel que no s'ha vist molt afectat per la crisi d'aquest sector. ▶ La taxa d'atur força baixa i similar a la del conjunt d'Osona. ▶ L'àmbit del Pla Estratègic encara compta amb una ramaderia molt vinculada a explotacions agràries. Es a dir que disposa de base territorial. Domini de la pagesia davant del sector industrial ramader. ▶ Existència del <i>microclúster</i> de la de torneria de la fusta de la Vall del Ges. ▶ Predomini de les microempreses, tant en el sector secundari com en el terciari. Diversificació econòmica com a font de riquesa del territori. ▶ Important grau d'associacionisme en els diferents sectors (cooperativa agrària, gremi de torners, AFAPIC, Associació d'Empresaris de la Vall del Ges, Orís i Bisaura, Associació de comerciants,...). Generalment es tracta d'associacions significatives respecte el sector econòmic que representen. ▶ Torelló disposa d'una Oficina de Promoció Econòmica (GESTIOMAT) que disposa de diferents recursos adreçats a dinamitzar el teixit empresarial. ▶ Bona activitat comercial a Torelló tal i com ho mostren els indicadors de clima comercial. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Els municipis del Pla Estratègic s'emmarquen dins d'una àrea amb un creixement econòmic força atenuat. ▶ En els darrers anys s'ha incrementat la mobilitat per raons de treball, amb importants fluxos de treballadors a destins cada vegada més allunyats del municipi de residència. ▶ La taxa d'activitat dels municipis del Bisaura se situa 5 punts per sota de la mitjana del Pla Estratègic. També s'observa un major percentatge de població activa envellida. ▶ L'atur femení gairebé triplica el masculí. ▶ El nivell de temporalitat de la nova contractació supera el 85 %. ▶ Elevada dispersió del sòl industrial (hi ha 14 polígons industrials). ▶ Baix percentatge d'activitats de serveis a les empreses que permetin incrementar el valor afegit de la producció industrial (activitats de mediació financera, lloguer de maquinària, activitats informàtiques, serveis a les empreses,...).

5. ASPECTES ESTRUCTURALS

5.1. Organització i gestió pública

5.1.1. Síntesi de la situació actual

ORGANITZACIÓ I GESTIÓ PÚBLICA			
Organismes supramunicipals:		Àmbit de la seva gestió:	
Consell Comarcal d'Osona		- Recollida i tractament dels residus municipals - Transport escolar - Gestió de les activitats ramaderes - Explotació de les EDARs de Torelló i Vidrà i control dels abocaments a la xarxa de clavegueram - Serveis Socials: EAIA,....	
Consorci Alba Ter		- Suport tècnic als ajuntaments en la recuperació, difusió i promoció dels elements i espais emblemàtics vinculats al patrimoni fluvial	
Consorci Meandres del Ter		- Promoció turística	
Mancomunitat del Bisaura i l'Alt Lluçanès		- Servei de residència d'avis	
Pla Estratègic de la Vall del Ges, Orís i Bisaura		- Servei tècnic d'ocupació i autoempresa. - Servei tècnic de desenvolupament rural. - Servei tècnic de medi ambient.	
Organització municipal:			
Municipis (ordenats per població)	Recursos tècnics i estructura orgànica de l'Ajuntament	Òrgans de participació ciutadana	Pressupost municipal. 2001
Torelló	Ajuntament amb diferents àrees, tècnics i organismes autònoms. Recursos elevats. AODL de medi ambient compartit pels 9 Ajuntaments del Pla estratègic	- Consell Escolar Municipal - Consell Municipal de Benestar Social	739 €/habitant i any o 1.743 €/habitatge i any
St. Pere Torelló	Ajuntament amb recursos tècnics limitats: secretari-interventor+ arquitecte (dedicació parcial) + AODL+ administratius + 2 tècnics un de cultura i un de joventut (no hi ha enginyer municipal)	- Consell Escolar Municipal - Consell Municipal de Cultura	990 €/habitant i any o 2.571 €/habitatge i any
St. Quirze de Besora	Ajuntament amb recursos tècnics limitats: secretari-interventor + arquitecte i enginyer municipals (dedicació parcial)+ AODL(per tot el Bisaura) + administratius + brigada	- Consell Escolar Municipal	1066 €/habitant i any o 1.087 €/habitatge i any
St. Vicenç Torelló	Ajuntament amb recursos tècnics limitats: secretari-interventor + arquitecte i enginyer municipal (dedicació parcial) + AODL+ administratius	- Consell Escolar Municipal	515 €/habitant i any o 1.222 €/habitatge i any
Montesquiu	Ajuntament amb recursos tècnics limitats: secretari-interventor +arquitecte i enginyer municipal (dedicació parcial) + administratius	- Consell Escolar Municipal	796 €/habitant i any o 1.355 €/habitatge i any
Orís	Ajuntaments amb un sol administratiu.	--	983 €/habitant i any 1.548 €/habitatge i any
Sora	L'arquitecte i enginyer municipal hi van només a hores requerides.	--	
Sta. Maria Besora	AODL compartit per tot el Bisaura.	--	1.290 €/habitant i any 2.082 €/habitatge i any
Vidrà	AODL de desenvolupament rural compartit pels 9 Ajuntaments del Pla estratègic	--	

5.1.2. Diagnosi

- **Baix grau de mancomunació de serveis i equipaments per oferir més serveis al conjunt de la població contenint els seus costos**

La realitat dels ajuntaments amb menys recursos tècnics, fa que la seva gestió sigui, bàsicament, de recaptació de les taxes establertes a les ordenances fiscals. La prestació de serveis bàsics (enllumenat públic, cementiri, abastament d'aigua, recollida de residus, accés als nuclis de població, etc. segons l'Article 64(1) de la LLEI 8/1987, de 15 d'abril, municipal i de règim local de Catalunya) des d'aquests ajuntaments és molt més complicada i en alguns casos s'ha optat per delegar-la les entitats supramunicipals, sobretot al Consell Comarcal d'Osona i a la Diputació de Barcelona. La idea de mancomunat serveis i fins i tot equipaments comuns permet, gràcies al compartiment de costos, oferir més serveis i més variats al conjunt de la població.

- **Alta variabilitat dels mecanismes de regulació administrativa: la major part dels ajuntaments petits compten, només, amb ordenances fiscals. Les ordenances no fiscals relacionades amb la gestió i els serveis dels Ajuntaments són més escasses i desenvolupades, només, a partir de l'any 1999.**

L'existència d'Ajuntaments tant variats i amb recursos tant diferents fa que la regulació administrativa a través d'ordenances sigui, també, molt variable. La major part dels ajuntaments petits compten, només, amb ordenances fiscals, és a dir, reguladores de les taxes i impostos que obliguen als residents contribuents de cada municipi. Les ordenances no fiscals relacionades amb la gestió i els serveis dels Ajuntaments són més escasses desenvolupades, només, a partir de l'any 1999.

Hi ha poques experiències de reglamentació conjunta o coordinada entre els diferents municipis. Torelló, Sant Vicenç de Torelló, Montesquiú, Orís i Sora han aprovat per ple municipal el *Reglament regulador de la gestió dels residus ramaders i d'aplicació de fangs de depuració a l'adherir-se al Pla integral per a la gestió de purins porcins de la comarca d'Osona*⁸. També existeix una proposta d'ordenança de gestió de runes conjunta pels municipis de la Vall del Ges.

- **Nul·la coordinació de la planificació urbanística municipal**

Malgrat que la planificació urbanística és d'àmbit municipal (a través de normes i plans generals d'ordenació) s'observa una nul·la coordinació entre els diferents plans municipals. Qualsevol estratègia conjunta de desenvolupament futur de tots els municipis ha de preveure les actuacions sectorials que es preveuen, i alhora una planificació sectorial hauria d'emmarcar-se en les tendències globals de desenvolupament pactades a nivell global, actualment inexistents (per exemple el Pla director urbanístic de la comarca d'Osona).

⁸ Font: Butlletí Oficial de la Província de Barcelona (BOP). Diputació de Barcelona

- **El Pla Estratègic de la Vall del Ges, Orís i Bisaura: una eina de planificació integral del territori**

Amb l'excepció del Pla Estratègic de la Vall del Ges, Orís i Bisaura, la resta d'organismes supramunicipals gestionen, individualment, alguns serveis específics de forma conjunta entre els municipis. El Pla Estratègic és l'únic organisme de gestió i planificació global conjunta des d'una òptica holística i supramunicipal, tot i que actualment els seus serveis també s'hagin especialitzat en els àmbits d'ocupació, desenvolupament rural, medi ambient, etc. el fet de disposar d'una Agenda 21 supramunicipal, entès com un Pla estratègic que integri els aspectes socials, econòmics, ambientals i estructurals del territori esdevé clau per a la planificació integral del territori.

Actualment, però, el Pla Estratègic està pendent de configurar-se com entitat jurídica, per tal de ser "l'Associació del pla estratègic de la Vall del Ges, Orís i Bisaura" tot creant, així, nous òrgans de govern i participació entre els municipis, més enllà de les Comissions que actualment funcionen.

- **Despeses municipals molt diferents: predomini dels aspectes socials i institucionals al Bisaura i dels aspectes culturals i de gestió d'equipaments a la Vall del Ges.**

L'anàlisi dels pressupostos municipals ens mostra que la incentivació de l'economia té un pes relatiu baix respecte la resta d'aspectes (socials de manteniment, institucionals, etc.), donat que no és la funció principal d'un Ajuntament i donat que normalment aquesta ajuda s'efectua per altres vies i no es tradueix en les despeses del pressupost municipal, ja sigui a través d'ordenances, rebaixes en els impostos, o facilitats en l'establiment de noves activitats.

Les despeses ambientals (neteja viària, recollida de residus, arranjamet de zones verdes i camins, etc.) suposen un percentatge important de les despeses municipals (entre un 15 i un 37%), i tenen un major pes que els aspectes socials al Bisaura mentre que a la Vall del Ges predominen els costos relacionals amb aspectes lúdico-festius, esportius, de benestar social, etc. D'altra banda, s'observa, també, l'elevat pes de les despeses pròpies de la institució, sobretot al Bisaura donat que són Ajuntaments petits amb recursos limitats.

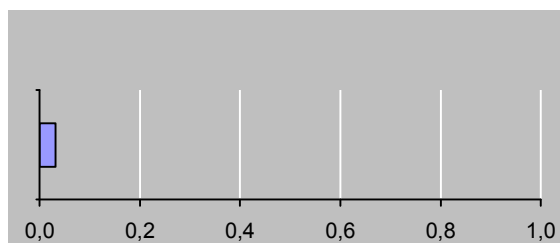
5.2. Anàlisi del territori

5.2.1. Síntesi de la situació actual

PLANIFICACIÓ I ORDENACIÓ TERRITORIAL																																									
Ordenació territorial																																									
Comarca: Osona	Vall del Ges, Orís i Bisaura																																								
Municipis: 51	Municipis: 9																																								
Superfície: 1.264 Km ²	Superfície: 206 Km ²																																								
Densitat de població: 104,9 Habitants/km ²	Densitat de població: 100,2 Habitants/km ²																																								
Usos reals del sòl																																									
<table border="1"> <caption>Usos reals del sòl (Dades estimades del gràfic)</caption> <thead> <tr> <th>Municipi</th> <th>Sòl No Urbanitzable (%)</th> <th>Sòl Urbà (%)</th> <th>Sòl Urbanitzable (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Montesquiu</td> <td>95</td> <td>5</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>Sant Quirze de B.</td> <td>85</td> <td>10</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td>Santa Maria de B.</td> <td>95</td> <td>5</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>Sora</td> <td>95</td> <td>5</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>Vidrà</td> <td>95</td> <td>5</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>Orís</td> <td>95</td> <td>5</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>Sant Pere de T.</td> <td>95</td> <td>5</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>Sant Vicenç de T.</td> <td>80</td> <td>15</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td>Torelló</td> <td>70</td> <td>15</td> <td>15</td> </tr> </tbody> </table>		Municipi	Sòl No Urbanitzable (%)	Sòl Urbà (%)	Sòl Urbanitzable (%)	Montesquiu	95	5	0	Sant Quirze de B.	85	10	5	Santa Maria de B.	95	5	0	Sora	95	5	0	Vidrà	95	5	0	Orís	95	5	0	Sant Pere de T.	95	5	0	Sant Vicenç de T.	80	15	5	Torelló	70	15	15
Municipi	Sòl No Urbanitzable (%)	Sòl Urbà (%)	Sòl Urbanitzable (%)																																						
Montesquiu	95	5	0																																						
Sant Quirze de B.	85	10	5																																						
Santa Maria de B.	95	5	0																																						
Sora	95	5	0																																						
Vidrà	95	5	0																																						
Orís	95	5	0																																						
Sant Pere de T.	95	5	0																																						
Sant Vicenç de T.	80	15	5																																						
Torelló	70	15	15																																						
Planificació urbanística																																									
Qualificació d'Osona en el PTGC: Comarques Centrals																																									
Desenvolupament del PTP de les comarques centrals: En procés d'elaboració																																									
Desenvolupament de Pla Director Urbanístic de la Plana de Vic: En procés d'elaboració																																									
Montesquiu: NSP aprovades l'any 1992 amb modificacions puntuals posteriors																																									
Sant Quirze de B.: NSP aprovades l'any 1990																																									
Santa Maria de B.: NSP aprovades l'any 1987																																									
Sora: NSP aprovades l'any 2000																																									
Vidrà: NSP aprovades l'any 2000																																									
Orís: NSP aprovades l'any 1986 amb modificacions puntuals posteriors																																									
Sant Pere de T.: NSP aprovades l'any 1989 amb modificacions puntuals posteriors																																									
Sant Vicenç de T.: NSP aprovades l'any 1989. Actualment s'està fent la seva revisió																																									
Torelló: PGOU aprovat l'any 1998																																									
<p>*PTGC: Pla Territorial General de Catalunya PTP: Pla Territorial Parcial NSP: Normes Subsidiàries de Planejament PGOU: Pla General d'Ordenació Urbana</p>																																									

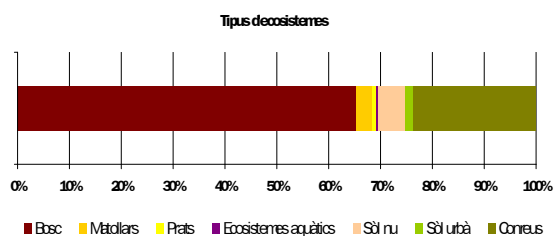
Índex de saturació del sòl (Vall del Ges, Orís i Bisaura)

Ha de sòl urbà i urbanitzable/Ha totals

Grau de compacitat urbana (Vall del Ges, Orís i Bisaura)

Habitatges primera residència/Ha de sòl urbà

> 30 Habitatges/Ha sòl urbà creixement compacte

< 30 Habitatges/Ha sòl urbà creixement difús

5.2.2. Diagnosi

- **Un territori estratègic dins el conjunt d'Osona**

Els municipis que integren la vall del Ges, Orís i Bisaura constitueixen una unitat ben estructurada, amb unes dimensions que permeten considerar-la com una unitat operativa i amb un emplaçament estratègic dins la comarca d'Osona i també dins el conjunt de les comarques centrals (fent de connexió entre les comarques centrals i les comarques pirinenques).

- **Importància del Sòl No Urbanitzable, amb un patrimoni de gran valor natural i paisatgístic**

Aproximadament el 96,5% del territori és Sòl No Urbanitzable, amb espais i ambients de gran valor natural. El 39,2 % del territori ja es troba inclòs dins el Pla d'Espais d'Interès Natural.

Superfícies municipals incloses dins el PEIN

Municipi	Nom de l'espai	Superfície (ha)
Montesquiu	Parc Comarcal de Montesquiu	402,26
Sora		66,95
Sant Quirze de Besora	Parc Comarcal de Montesquiu	24,85
	Serres de Milany-Santa Magdalena i Puigsacalm-Bellmunt	255,90
Santa Maria de Besora	Parc Comarcal de Montesquiu	196,20
	Serres de Milany-Santa Magdalena i Puigsacalm-Bellmunt	1.222,95
Vidrà	Serres de Milany-Santa Magdalena i Puigsacalm-Bellmunt	3.075
Orís		297,07
Sant Pere de Torelló	Collsacabra	489,18
<i>Total superfície inclosa en el PEIN</i>		6.030,36
<i>Superfície total PEIN de la comarca d'Osona</i>		26.454,85

Actualment s'ha sol·licitat l'ampliació de 225,9 Ha pertanyents a la Serres de Milany-Santa Magdalena i Puigsacalm-Bellmunt, tot i que aquesta iniciativa es troba pendent d'aprovació definitiva.

- **Un planejament directriu per desenvolupar i una baixa coordinació en la planificació urbanística**

El Planejament directriu té com a objectiu bàsic establir les directrius i pautes en l'ordenació de grans àmbits territorials. El Pla Territorial General de Catalunya (PTGC) és un dels plans directrius que pot tenir més importància per aconseguir una certa coherència en els plans i programes de rang inferior (per exemple el planejament urbanístic municipal).

El PTGC es desenvolupa en Plans territorials parcials, i concretament la comarca d'Osona s'adscriu al Pla Territorial Parcial de les Comarques Centrals de Catalunya. En aquests moments el Pla Territorial Parcial de les comarques centrals es troba en fase de redacció, vuit anys després de l'aprovació del PTGC.

Aquest dèficit en l'ordenació territorial és un tema clau, doncs si bé la pròpia Llei 2/2002 d'urbanisme especifica en el seu articulat (article 13.2) que “els plans d'ordenació urbanística han d'ésser coherents amb les determinacions del pla territorial general i amb els plans territorials parcials i sectorials i facilitar-ne l'acompliment” el fet de no disposar d'aquest Pla territorial parcial dificulta aquesta coherència del planejament urbanístic.

Per altra banda, la Generalitat de Catalunya amb la col·laboració del Consell Comarcal d'Osona ha començat a treballar en la redacció del **Pla Director Urbanístic de la Plana de Vic**⁹. El Pla director té per objectiu principal fixar les directrius i les eines de gestió per a coordinar l'ordenació del territori en l'àmbit territorial de la comarca d'Osona. De manera específica el Pla Director pot abordar aspectes clau referents a la mobilitat comarcal, les polítiques de sòl industrial o residencial, la concreció de les grans infraestructures i les mesures de protecció del sòl no urbanitzable. En aquest sentit es considera bàsic que el Pla director sigui àmpliament consensuat per part dels diferents Ajuntaments de la comarca i, específicament que el Pla estratègic de la Vall del Ges, Orís i Bisaura sigui un agent implicat en la confecció d'aquest Pla director (seria convenient que els treballs de l'Auditoria Ambiental supramunicipal de la Vall del Ges, Orís i Bisaura es tinguessin en compte per a l'elaboració del Pla director urbanístic). Una altra figura de planejament urbanístic que preveu la Llei d'urbanisme (Llei 2/2002) són els plans especials urbanístics que, sens perjudici del que pugui aprovar la legislació sectorial, es poden redactar amb la finalitat de protegir zones de gran valor agrícola, forestal o ramader regulant l'ús d'aquests terrenys per impedir-ne la desaparició o alteració.

- **L'eix Vic-Olot, una nova infraestructura amb una elevada incidència ambiental i territorial**

El Pla de Carreteres és un altre planejament directriu que afecta de manera directa al territori de la Vall del Ges, Orís i Bisaura. El projecte de l'Eix Vic-Olot, és una nova infraestructura que té una elevada incidència ambiental sobre el territori afectant, per ponent, els espais PEIN del Collsacabra i Serra de Milany-Santa Magdalena i Puigsacalm-Bellmunt (concretament a la Serra de Llancers). Aquest projecte ha estat sotmès a un Estudi d'impacte ambiental, el qual s'ha pronunciat favorable al projecte, i ha estat objecte d'un recurs contenciós administratiu per part de diferents sectors socials i ecologistes que hi detecten mancances i errors tècnics.

- **Uns índexs de saturació del sòl molt baixos, però similars a la mitjana de la comarca d'Osona**

L'índex de saturació del sòl (IS1), entès com la relació entre el potencial urbà del territori (sòl urbà i urbanitzable) respecte a la superfície total del territori, és del 3,5%. Això significa que el 96,5% del territori és Sòl No urbanitzable. Per subunitats, el Bisaura té un potencial de sòl urbanitzat (urbà i urbanitzable) molt baix, de l'ordre de 1,4% (significa que el 98,6% del Bisaura és sòl no urbanitzable). En canvi la Vall del Ges i Orís el potencial urbà és del 5,1%, essent significativament important als municipis de Torelló (23,6%) i Sant Vicenç de Torelló (16,1%).

Per altra banda l'índex de saturació I.S 2, que relaciona el sòl urbà respecte el potencial urbà del territori (sòl urbanitzable), avalua la disponibilitat de sòl urbà i, en certa manera, la vigència i la necessitat de renovació de la planificació urbanística. En el conjunt del territori l'índex de

⁹ El Pla Director urbanístic de la Plana de Vic actualment es troba en fase de redacció per part del Departament de Política Territorial i Obres Públiques i inclou tots els municipis del Pla estratègic de la Vall del Ges, Orís i Bisaura excepte Santa Maria de Besora i Vidrà.

Saturació 2 és del 76%, fet que indica que el territori té una capacitat limitada de creixement si no es modifiquen els planejaments vigents. Per subunitats, al Bisaura aquest indicador de saturació del creixement és molt elevat (del 90%) fet que indica els planejaments vigents permeten una previsió de creixement del 10 % en forma de sòl urbanitzable. En canvi a la Vall del Ges i Orís manté una previsió de creixement del 28%.

- **Poca eficàcia del planejament municipal per assolir una bona ordenació del territori**

Tots els 9 municipis que s'integren en l'àmbit del Pla estratègic de la Vall del Ges, Orís i Bisaura disposen de planejament urbanístic aprovat.

MUNICIPI	PLANEJAMENT URBANÍSTIC	OBSERVACIONS
Montesquiú	NSP aprovades l'any 1992	Modificacions puntuals posteriors
Sant Quirze de B.	NSP aprovades l'any 1990	
Santa Maria de B.	NSP aprovades l'any 1987	
Sora	NSP aprovades l'any 2000	
Vidrà	NSP aprovades l'any 2000	
Orís	NSP aprovades l'any 1986	Modificacions puntuals posteriors
Sant Pere de T.	NSP aprovades l'any 1989	Moltes modificacions puntuals posteriors i elevat incompliment de la normativa urbanística
Sant Vicenç de T.	NSP aprovades l'any 1989	Actualment s'està fent la seva revisió
Torelló	PGOU aprovat l'any 1998	

Tots els municipis han anat desenvolupant el planejament urbanístic municipal, realitzant modificacions (puntuals o generals) per tal d'anar adequant el planejament a les noves necessitats del municipi. Un cas a part és el municipi de Sant Pere de Torelló, on es detecten greus irregularitats urbanístiques (la urbanització de la riera com a cas més emblemàtic).

No obstant això el correcte desenvolupament del planejament urbanístic municipal no assegura una correcta ordenació del territori. Un planejament limitat a la lògica del terme municipal i sense tenir en compte el planejament dels municipis veïns porta incompatibilitats d'usos entre municipis veïns, una baixa optimització del sòl com a recurs limitat i una baixa compatibilitat del territori en conjunt.

- **Predomini dels creixements residencials de baixa densitat**

La principal característica dels nous creixements residencials és el predomini dels habitatges unifamiliars amb una ocupació difusa del territori (densitats sovint inferiors a 30 Habitatges/Ha sòl urbà). Així, per exemple tots els creixements residencials previstos a Torelló es plantegen amb habitatges unifamiliars aïllats o adossats amb un grau de compacitat que varia entre 16-45 habitatges/Ha.

El mateix succeeix en els creixements residencials previstos a Sant Vicenç de Torelló que, exceptuant els dos blocs de pisos (34 habitatges) que s'estan construint al sector de la Torre, la resta són creixements d'habitatge unifamiliar de baixa densitat. Sant Pere de Torelló, amb l'agreujant de la urbanització il·legal de la Riera, també té una dinàmica d'increment dels creixements residencials de baixa densitat. Una dada significativa és que durant el període 1981-1999 aproximadament el 97% dels habitatges de nova construcció ha estat unifamiliars.

Aquesta dinàmica al creixement residencial de baixa densitat també es presenta, en major o menor grau, a la resta de municipis dels quals destaquem Orís (amb el creixement residencial tipus urbanització de Can Branques) i Sant Quirze (amb diferents creixements residencials per executar).

En conjunt destaquem que l'oferta residencial dels municipis de la Vall del Ges, Orís i Bisaura se centra bàsicament amb l'habitatge unifamiliar (entre mitgera o aïllat). Si bé aquesta oferta s'ajusta a la demanda actual de bona part dels ciutadans i es troba fomentat pel propi mercat immobiliari, es tracta d'una forma de creixement que consumeix molt sòl i sovint s'escapa dels criteris del desenvolupament sostenible (per tenir una baixa diversitat d'usos, baixa oferta de serveis i equipaments i màxima necessitat de l'ús del vehicle privat).

- **La rehabilitació dels centres històrics és molt puntual amb l'excepció de Torelló**

La degradació dels centres històrics comporta, a més de la pròpia degradació del parc d'habitatges, una pèrdua de l'activitat comercial i en conjunt una pèrdua de la qualitat urbana.

En aquests darrers anys s'ha començat a impulsar la rehabilitació d'alguns centres històrics, el cas de Torelló com a més emblemàtic, que poden ajudar a millorar de manera clara la qualitat urbana i a dinamitzar el comerç. El municipi de Sant Quirze de Besora també ha projectat la rehabilitació de part centre històric (Carrer del pont).

- **Necessitat d'una planificació conjunta de l'oferta industrial**

El tipus d'empresa dominant a la Vall del Ges, Orís i Bisaura és la microempresa i a la petita empresa (les empreses del Bisaura tenen una dimensió mitjana de 9,7 treballadors i les de la Vall del Ges i Orís de 8 treballadors).

Tot i que part d'aquestes activitats es troben inmerses dins l'entramat urbà (sobretot els petits tallers) els municipis disposen de 14 polígons industrials, la majoria de petites dimensions (menys de 200 treballadors) i amb una ubicació poc o gens adequada.

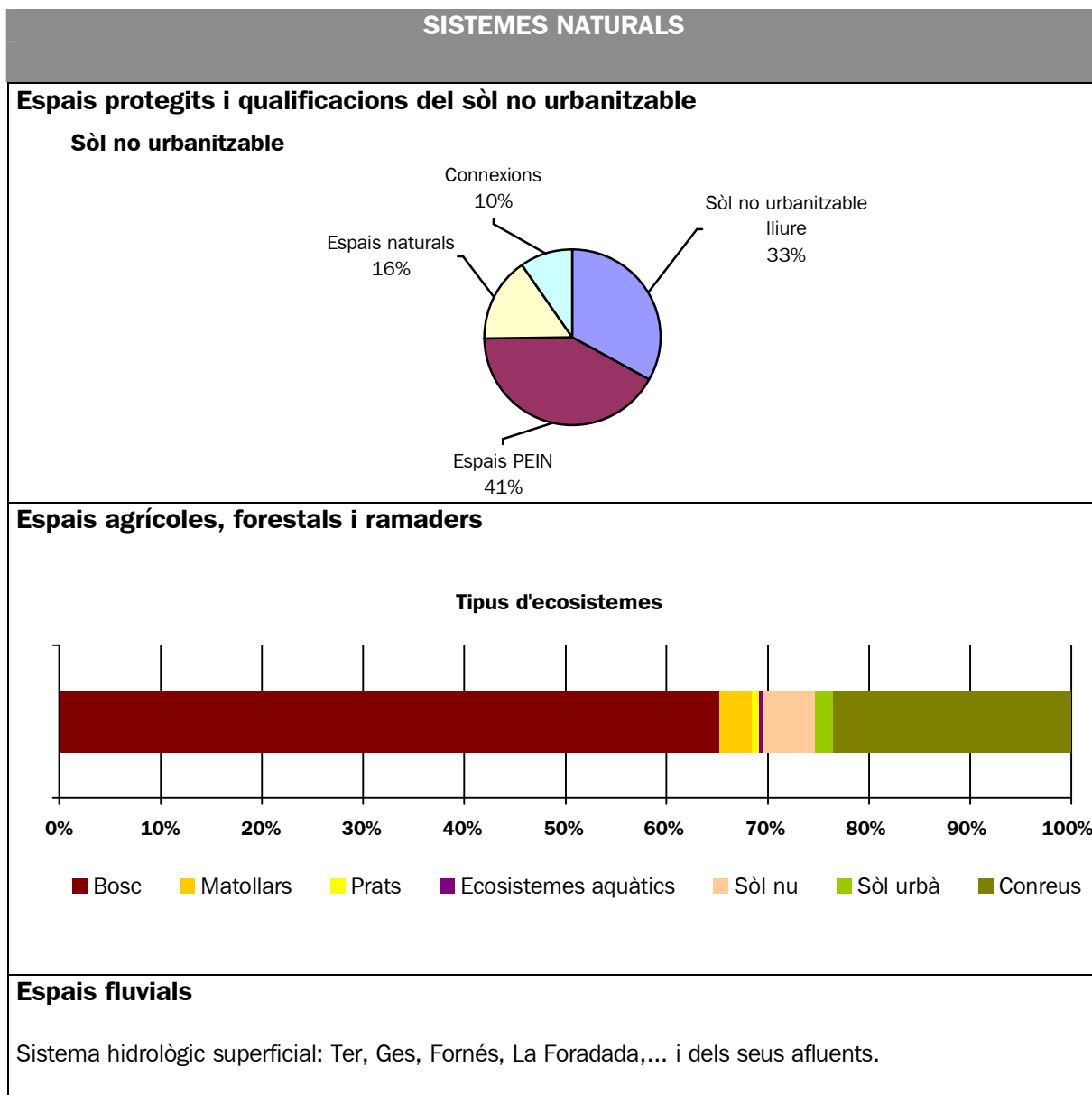
Torelló agrupa bona part de l'oferta de sòl industrial del territori i estructura un important continu industrial al nord del nucli urbà ocupant l'espai entre la via del tren i la nova carretera de circumval·lació que s'ha de projectar d'accés al futur eix Vic-Olot. No obstant això, la resta de municipis també estant projectant nous creixements industrials, sovint amb una òptica i uns objectius locals però sense una visió territorial clara.

Alguns creixements industrials s'han emplaçat ocupant l'àmbit fluvial, com el cas del polígon Matabosch (Torelló). La possible ampliació del polígon de la Mambla (Orís) i les previsions de creixements industrials de Sant Quirze de Besora també poden afectar l'àmbit fluvial del Ter.

Per altra banda, el territori disposa de diferents colònies industrials, la majoria amb una certa activitat econòmica. És important mantenir, i fins i tot potenciar, l'activitat industrial d'aquestes fàbriques i colònies industrials, sempre que sigui possible fent compatible aquest ús amb els usos residencials i també els nous usos turístics (turisme industrial a través del Consorci Meandres del Ter).

5.3. Sistemes naturals

5.3.1. Síntesi de la situació actual

5.3.2. Diagnosi

- **Un 96,5 % de la superfície de la Vall del Ges, Orís i Bisaura (19.873 ha.) està formada per sòl no urbanitzable. Hi ha diversos hàbitats d'interès comunitari segons la Directiva d'Hàbitats 92/43/CEE i 97/62/CEE.**

El sòl no urbanitzable està constituït per diferents tipus d'ambients naturals (per ordre d'importància): ambients forestals, agrícoles i aquàtics. Tots els ambients naturals de l'àrea d'estudi estan alterats en major o menor grau per l'acció antròpica. Els més alterats són principalment els ambients agrícoles. Cal destacar que hi ha valors naturals d'importància regional i internacional que cal garantir-ne la seva conservació i, si cal, la seva potenciació i/o restauració.

Hàbitats d'interès comunitari presents a la Vall del Ges, Orís i Bisaura i protegits per la Directiva d'Hàbitats 92/43/CEE i 97/62/CE

Tipus d'hàbitats	Categoria
Pastures mesoxeròfiles i basòfiles principalment muntanes (<i>Bromion erecti: Mesobromenion, Potentillo-Brachypodienion pinnati</i>)	No prioritari
Pastures xeròfiles i basòfiles principalment muntanes (<i>Bromion erecti: Xerobromenion</i>)	No prioritari
Pastures mediterrànies xerofítiques anuals i vivaces (<i>Thero-Brachypodieta</i>)	Prioritari
Herbassars megafòrbics nitròfils i humits (<i>Convolvuletalia sepium, Galio-Alliarietalia</i>)	No prioritari
Prats de dall dels estatges basal i muntà (<i>Arrhenatherion</i>)	No prioritari
Roques calcícoles amb vegetació casmòfita (<i>Saxifraga media</i>) de l'alta muntanya pirinenca.	No prioritari
Formacions estables de boixos (<i>Buxus sempervivens</i>) en vessants pedregosos calcaris	No prioritari
Vernedes	Prioritari
Salzedes i alberedes mediterrànies	No prioritari
Coves no explotades pel turisme	Prioritari
Fagedes xerotermòfiles calcícoles (<i>Cephalenthero-Fagenion</i>)	No prioritari
Alzinars i carrascars	No prioritari

Font: Pàgina web del Departament de Medi Ambient (www.gencat.es/mediamb/pn)

- **Un territori amb una elevada biodiversitat.**

A l'àrea d'estudi hi ha una gran diversitat d'espècies animals moltes de les quals tenen algun tipus de protecció definida per normatives d'àmbit autonòmic estatal i/o comunitari: 4 espècies d'invertebrats, 1 peix, 11 amfibis, 16 rèptils, 83 ocells i 6 mamífers. Hi ha altres espècies que, tot i que no estan específicament protegides, cal conservar degut que tenen una distribució molt reduïda o bé estan el seu límit meridional o septentrional de distribució.

- **Al conjunt de l'àrea d'estudi hi domina un paisatge eminentment forestal.**

El paisatge forestal, tot i que està dominat pels boscos caducifolis i aciculifolis, presenta una gran diversitat de formacions. Així, la pineda de pi roig, els alzinars, les fagedes, les rouredes... són mostra de la gran diversitat florística i de paisatges que hi ha a l'àrea d'estudi.

Ara bé, a la zona meridional, en concret al municipi de Torelló i part de Sant Pere de Torelló, la matriu dominant és l'agrícola. En aquest sentit cal destacar que el sòl agrícola de Torelló abasta gairebé el 60% del terme municipal i equival al 20% del total de sòl agrícola present a l'àrea. En aquest sentit la funcionalitat ecològica del paisatge en aquesta zona és baixa i per tant la vegetació de ribera, els marges arbrats i els boscos-illa esdevenen elements clau per tal de garantir la connectivitat ecològica i el paisatge de la Vall del Ges, Orís i Bisaura.

Els nous creixements urbans, tant residencials com industrials, així com les noves infraestructures viàries afecten o poden afectar alguns dels espais d'interès natural. Destaquem el polígon industrial de Les Vinyes (Torelló) que afecta a espais naturals de Plans de Quatre camins, alzar i roureda de Calverons. La urbanització La Riera (Sant Pere de Torelló) afecta al tram final de l'espai natural de Forat Micó (riu Ges). Altres actuacions urbanístiques afecten a la funcionalitat connectora que exerceix el Ter, sobretot als trams urbans del riu (Torelló, Sant Quirze de Besora i Montesquiú).

Extensió dels diferents tipus d'usos del sòl presents a l'àrea d'estudi

Ús del sòl	Superfície (ha.)
Boscos densos	13309,69
Conreus	4695,41
Zones extractives	1,26
Boscos de ribera	167,70
Vies de comunicació	36,71
Matollars	641,44
Zones nues	86,12
Plantacions de pollancre	112,55
Prats i herbassars	151,21
Roquissars	958,73
Zones esportives i lúdiques	7,5
Zones urbanitzades	327,40
Boscos clars	20,97
Aigües continentals	77,98
TOTAL	22.594,78

Font: Mapa d'Usos i Cobertes del Sòl de Catalunya, DMA

Cal destacar que els espais PEIN situats al sector de llevant es troben en contacte entre ells i, per tant, hi ha una bona connexió ecològica. En canvi, els espais naturals seleccionats situats a ponent presenten una fragmentació important i per tant tenen una especial importància estratègica per tal de mantenir la connectivitat ecològica del conjunt de l'àrea d'estudi

- **Els impactes d'abast territorial més importants són les activitats extractives en l'àmbit fluvial, les activitats ramaderes i les grans infraestructures.**

Les activitats extractives més problemàtiques són les que afecten a l'àmbit fluvial del Ter (o zona d'influència del riu). Aquestes activitats se solen situar en zona de domini públic hidràulic i, fins i tot, a la pròpia llera del riu.

Tot i l'important nombre d'explotacions ramaderes (260) que hi ha en el conjunt de municipis de la Vall del Ges, Orís i Bisaura, la majoria són granges intensives però que disposen de base territorial i per tant que encara mantenen un cert equilibri amb el territori. No obstant això el balanç global de nitrogen es valora com excedentari, essent els municipis de Torelló, Sant Vicenç de Torelló i Sant Quirze de Besora els que presenten una major quantitat d'excedents.

Degut a la política agrària comunitària basada en les subvencions per caps de bestiar de boví o oví, la ramaderia extensiva ha sofert un increment de densitat ramadera (bàsicament de boví) que provoca problemes d'erosió en prats i pastures de l'àrea d'estudi. A més del problema que provoca una ramaderia extensiva amb elevada densitat d'animals, cal remarcar algunes granges de boví que disposen de patis exteriors o zones de descans, sovint de grans dimensions i ocupant terrers o turons, sense impermeabilitzar i amb un clar risc d'erosió i contaminació de l'entorn.

Per altra banda, l'impacte ambiental que afecta a més espais d'interès natural és el de les grans obres viàries (variant de la C-17 i C-37). Aquestes infraestructures poden comprometre la funcionalitat ecològica dels espais naturals i connexions ecològiques.

- **Les grans obres viàries que actualment es troben en fase d'execució, variant de la C-17 a St Quirze–Montesquiu i l'Eix Vic Olot (C-37), afecten directament a alguns dels espais de la xarxa d'espais naturals i connectors ecològics (inclosos espais PEIN).**

Aquesta afectació causa una fragmentació que limita greument la funcionalitat ecològica dels espais i connectors ecològics. Els espais naturals i connexions ecològiques més afectades es presenten en la següent taula:

Espais naturals i connectors ecològics de la Vall del Ges, Orís i Bisaura afectats per les grans obres viàries (variant C-17 i C-37). (font: dades pròpies)

Espai natural o connexió ecològica	Grau d'afectació
Plans de quatre camins (C-37)	Greu
Roureda de Calverons (C-37)	Lleu
Alzinar de Calverons (C-37)	Mitjà
Freixeneda de Martorell (C-37)	Lleu
Connexió del Serrat dels Tudons (C-37)	Mitjà
Espai PEIN del Collsacabra (C-37)	Mitjà
Espai PEIN i Parc Comarcal del Castell de Montesquiu (C-17)	Mitjà
Espai PEIN de Serres de Milany-Santa Magdalena i Puigsacalm-Bellmunt (C-37)	Mitjà

La variant de la C-17 de Sant Quirze de Besora i Montesquiu afecta greument al tram final de la riera de Sora dins del Parc Comarcal del Castell de Montesquiu, compromentent la seva funcionalitat de corredor ecològic. L'espai natural que es veu més afectat per la construcció de

la C-37 és els Plans de Quatre Camins, el qual queda fragmentat per la meitat afectant dos hàbitats d'interès comunitari (Pastures mediterrànies xerofítiques anuals i vivaces *Thero-Brachypodieta* i alzinars i carrascars) i comprometent la supervivència del siboc (*Caprimulgus ruficollis*) al conjunt de la comarca.

- **Els ecosistemes fluvials contenen dos hàbitats d'interès comunitari (vernedes, salzedes i albaredes) i són els que es troben més afectats pels diferents impactes d'abast territorial.**

Els principals impactes que afecten als hàbitats fluvials són les extraccions d'àrids, les tales sense control del bosc de ribera, la manca d'un cabal de manteniment, la substitució del bosc de ribera autòcton per plantacions al·lòctones i l'ocupació urbanística de zones inundables.

- **Els sòls agrícoles, que ocupen un 23,5 % de l'àrea d'estudi (4.807,9 ha.), es troben amenaçats pel creixement del sòl urbà i industrial i per la concentració ramadera.**

El creixement urbanístic té competència directa amb els sòls de més valor agrícola per l'ocupació del sòl. Bàsicament aquelles parcel·les amb menor desnivell, dimensions grans i properes a infraestructures viàries, són les més susceptibles d'ésser transformades en sòl urbà o industrial.

Per altra banda la gestió dels residus ramaders, en alguns casos amb problemes de sobreadobat, comporta en algunes zones la contaminació de sòls per acumulació de fòsfor i de contaminació d'aqüífers per nitrats.

- **S'ha definit una xarxa d'espais naturals i connectors ecològics que inclou 20 espais naturals, 13 connexions ecològiques a més de 3 espais PEIN (inclòs el Parc Comarcal del Castell de Montesquiú).**

Dins el marc dels treballs de l'auditoria ambiental supramunicipal s'ha elaborat una proposta de Xarxa d'espais naturals. Aquesta xarxa suposa una protecció de 3.091,2 Ha. d'espais naturals (15,01 % de l'àrea d'estudi) i 1.913,58 ha. de connexions ecològiques (9,29 % de l'àrea d'estudi). En conjunt la xarxa recull els principals hàbitats i les espècies representatives de l'àrea d'estudi. Els resultats d'aquesta xarxa es poden resumir en la següent taula:

Resultats generals de la xarxa d'espais naturals i connexions ecològiques de la Vall del Ges, Orís i Bisaura

Tipus d'ecosistema	Superfície (Ha.)	% Superfície sobre La Vall del Ges, Orís i Bisaura
PEIN	8.281,29	39,19
Espais naturals seleccionats	3.091,22	15,01
Connexions ecològiques seleccionades	1.913,58	9,29
Superfície total de la xarxa ecològica de la Vall del Ges, Orís i Bisaura	13.286,09	64,51
Superfície total de la Vall del Ges, Orís i Bisaura	20.594,78	100

Font: Dades pròpies i Medi Ambient, 2001

Considerant que aquesta xarxa d'espais naturals i connexions ecològiques es podria constituir com un sistema de protecció territorial, resta un 33 % de sòl no urbanitzable (6.587,9 ha.) fora de la xarxa ecològica. Aquests espais són espais compatibles al creixement urbà i per tant requeriran un estudi detallat per conèixer els que poden ser adequats o inadequats a aquests futurs creixements urbans.

Pel que fa a la representativitat dels espais naturals i connexions ecològiques seleccionades es pot resumir en la següent taula:

Tipus d'hàbitats i representativitat dels espais naturals seleccionats a la Vall del Ges, Orís i Bisaura (Font: Elaboració pròpia i Mapa Forestal (2000).

Comunitat vegetal dominant o tipus d'hàbitat	Superfície (Ha.)	% Superfície sobre els espais naturals	% Superfície total de l'àrea d'estudi	Superfície de l'hàbitat fora d'espais PEIN (ha.)
Pinedes de pi roig mixtes amb rouredes de roure martinenc	1.765,34	57,1	8,57	1.672
Pineda de pi roig mixte amb auró blanc	76,36	2,47	0,38	76,4
Alzinars	51,88	1,67	0,26	552,5
Bosc de ribera i hàbitats fluvials	684,47	22,14	3,32	s.d.
Freixeneda	3,44	0,12	0,01	s.d.
Roureda de roure martinenc	27,9	0,9	0,14	1.255
Pineda de pi roig amb alzinar i cingleres	262,65	8,49	1,27	473,7
Hàbitats agrícoles	209,56	6,79	1,01	5.268,5
Turons testimoni	10,03	0,32	0,05	s.d.
TOTAL	3.091,22	100	15,01	-

s.d.: sense dades

La proposta de xarxa d'espais naturals i connexions ecològiques fa una jerarquització de l'interès de conservació dels diferents espais en tres categories (Regional, Comarcal i local) en funció dels diferents valors intrínsecs de l'espai (hàbitats d'interès comunitari, presència d'espècies de distribució reduïda, etc.)

Espais naturals i connectors ecològics de major interès de conservació

Codi	Tipus d'ecosistema	Superfície (Ha.)	Interès de conservació
10	Anticlinal de Bellmunt	40,64	Regional
19	Puig Guardial	10,03	Regional
20	Riera de Foradada	27,44	Regional
18	Riera de Sora	78,56	Regional
11	Serra de Sovelles	964,55	Regional
26	Collet de Sant Agustí	67,63	Regional
23	El Ter (Tram Borgonyà-el Pelut)	85,43	Regional
21	La Solana	147,22	Regional
25	La Teuleria-Espadamala de Baix	235,41	Regional
32	Serrat del Tudons	339,92	Regional
29	Torrent de Saderra	135,53	Regional

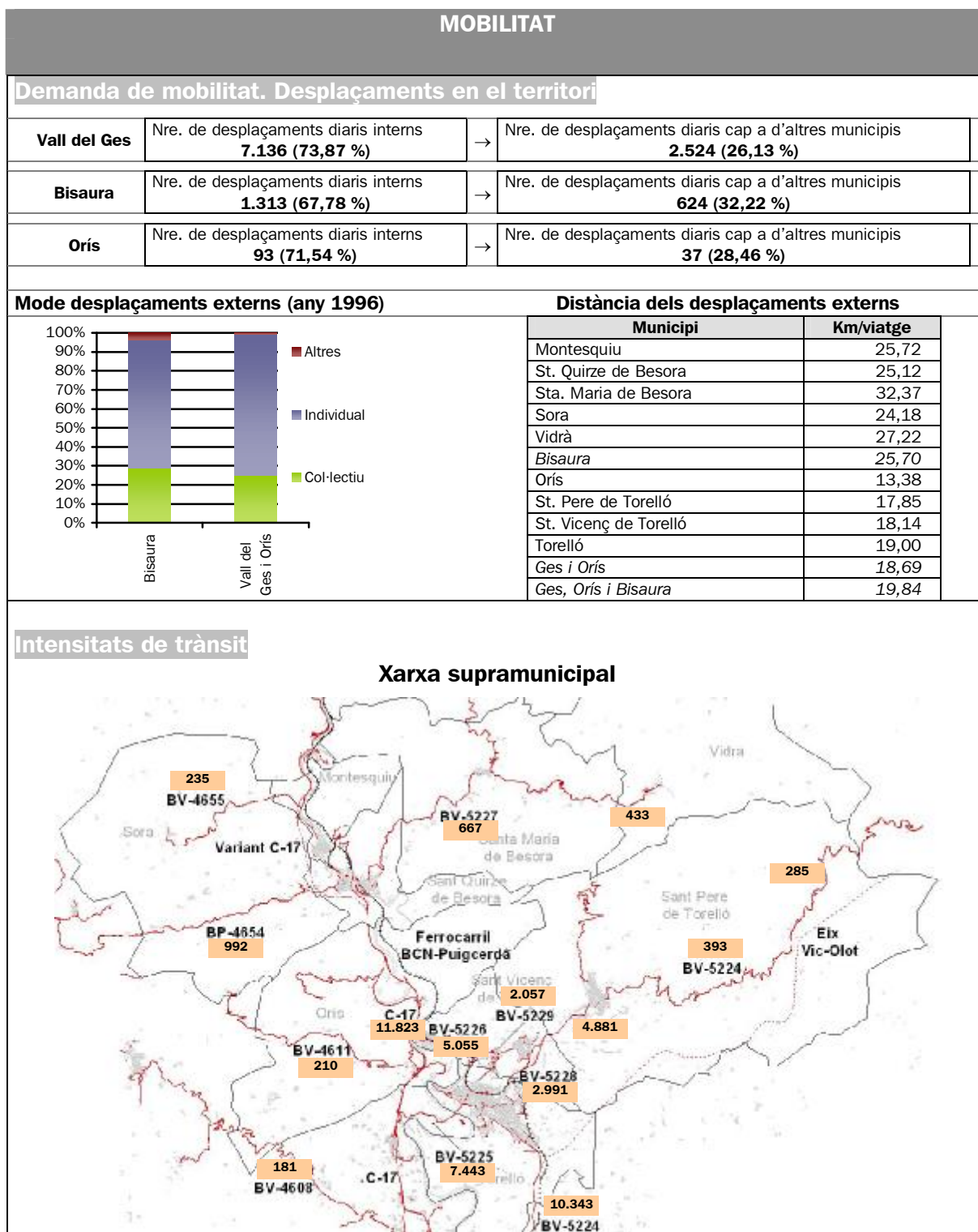
- **La conservació de les connexions ecològiques existents és un aspecte clau per assegurar la continuïtat de les espècies i hàbitats naturals.**

Com a connectors claus des del punt de vista estratègic, cal destacar el de Santa Margarida de Vinyoles – Serra de Sovelles i la Riera de Sora, ja que permeten la connexió ecològica entre els espais naturals de les dues vessants del riu Ter (sector nord de l'àrea d'estudi). Pel sector sud, és remarcable la funció connectora del riu Ter (trams dels termes de Torelló i Orís), tot i que la connectivitat queda compromesa degut a què hi ha una part important que pertany al terme municipal de Masies de Voltregà.

També és important destacar el paper funcional i de prevenció d'incendis que tenen els prats i pastures dins la matriu forestal del territori.

5.4. Mobilitat

5.4.1. Síntesi de la situació actual

MOBILITAT

Intensitats de trànsit

Xarxa municipal

	Punt	IMD	Hora punta	Trànsit hora punta	Dia amb més trànsit
Torelló	C/ Congost	5.797	19 a 20 h	555	Divendres (7.885)
	Ronda de Puig	4.679	19 a 20 h	480	Divendres (6.447)
	C/ Espona	4.590	13 a 14 h	563	Dimecres (5.672)
	C/ Montesquiu	7.456	19 a 20 h	876	Divendres (8.937)
	C/ Camprodon	7.604	13 a 14 h	932	Divendres (9.133)
St. Quirze	C/ P. de la Riba	17.920	19 a 20 h	1.979	Dimecres (20.365)
	Pont	7.240	19 a 20 h	578	Dimecres (9.447)
	C/J.B. Espadaler	909	9 a 10 h	127	Dimarts (1.123)

Transport públic

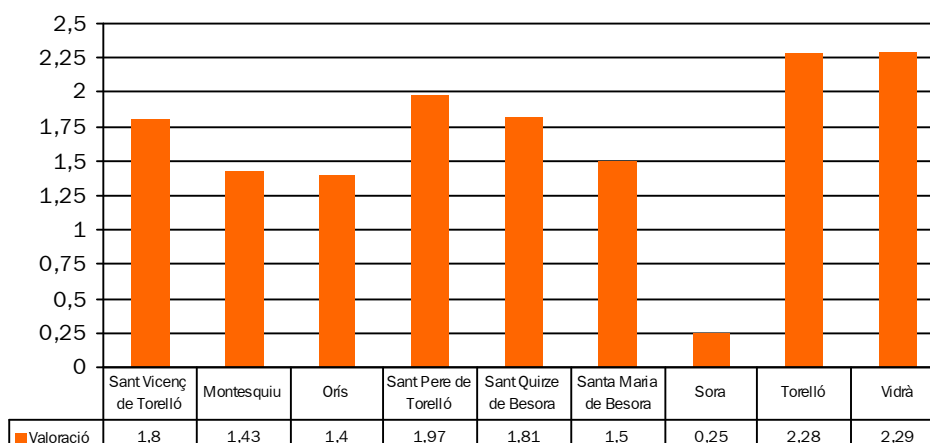
Nre. de línies de transport públic interurbà: 8 de bus (3 transport escolar, 2 transport col·lectiu i 3 transport col·lectiu-escolar) i 1 de tren (línia de Barcelona a Puigcerdà).

Oferta de transport públic als municipis del Pla Estratègic

Qualificació	Municipis
Acceptable	Torelló
Deficient	St. Quirze de Besora i St. Pere i St. Vicenç de Torelló
Molt deficient	Montesquiu i Orís
Inexistent	Sta. Maria de Besora, Sora i Vidrà

Valoració del transport públic per part dels habitants del Pla Estratègic

(0=dolenta, 4=bona)

5.4.2. Diagnosi municipal

- **Bones comunicacions supramunicipals de la xarxa bàsica, però amb diferents dèficits a la xarxa local i comarcal**

Globalment, els municipis del Pla Estratègic estan en el traçat o bé molt pròxims a les grans infraestructures viàries de la comarca d'Osona (C-17 i properament, l'eix Vic – Olot). Per tant, el territori presenta una bona accessibilitat a la xarxa viària principal. No obstant això hi ha algunes mancances a la xarxa viària local o comarcal. A continuació s'enumeren els principals punts forts i àrees de millora de cadascun dels municipis del Pla en relació a les grans infraestructures viàries:

Municipi	Punts forts	Punts febles
Montesquiu	En el traçat de la C-17. La incorporació a aquesta via és immediata	-
Orís	Molt bona connexió amb la crta. C-17	Algunes de les connexions cap a la C-17 presenten mancances en algun d'ambdós sentits
St. Pere de Torelló	La carretera BV-5224 està en bon estat	Per connectar amb la C-17 cal travessar Torelló Connexió deficient al futur eix Vic-Olot per a l'accés al trànsit pesant.
St. Quirze de Besora	En el traçat de la C-17. La incorporació a aquesta via és immediata	Una part dels habitants han de travessar el pont de Sant Quirze per enllaçar amb la C-17.
St. Vicenç de Torelló	Disposa de dues vies que el connecten amb Torelló	Per enllaçar amb la C-17 cal travessar Torelló. L'entrada a Borgonyà és molt estreta
Sta. M. de Besora	La carretera BV-5227 està en bon estat	Per enllaçar amb la C-17 cal travessar el pont de Sant Quirze
Sora	La carretera BP-4655 és correcte	-
Torelló	Amb la inauguració del primer tram de l'eix Vic-Olot s'ha millorat molt la seva connexió sud	Les entrades per Borgonyà i la carretera de Conanglell presenten mancances (sobretot pel trànsit de vehicles pesants)
Vidrà	La carretera BV-5227 està en bon estat	Per enllaçar amb la C-17 cal travessar el pont de Sant Quirze

En relació a la taula anterior, s'observa com el pont de Sant Quirze és un element que condiciona la mobilitat a bona part del Bisaura. Aquest pont és molt estret i no permet la circulació en ambdós sentits quan un d'ells és un camió.

- **L'eix Vic-Olot, una infraestructura poc justificada i amb una elevada incidència sobre el territori**

Actualment s'ha iniciat la construcció del tram de l'eix Vic – Olot entre Torelló i Sant Andreu de la Vola. Amb l'entrada en funcionament d'aquesta via es reduirà el temps per connectar els municipis de la vall del Ges amb Olot. Tot i això, amb el desdoblament de la C-17 (previst en els diferents plans d'infraestructures), la reducció de temps per connectar Osona i la Garrotxa és també substancial, fent innecessària la construcció d'aquest eix.

Estimació de les distàncies i temps per desplaçar-se de Torelló a Olot

Via	Distància (km)	Velocitat (km/h)	Temps (minuts)
Eix Vic-Olot	28	65-70	24 – 26'
BV-5224	32	36-42	45 – 53'
C-17 (estat actual)	48	55-60	48 – 52'
C-17 (desdoblada)	48	70-80	36 – 41'

- **El pas de l'antiga C-17 per l'interior dels nuclis urbans de Montesquiu i Sant Quirze requereix mesures de pacificació del trànsit, eixamplament de les voreres i millora dels recorreguts destinats a bicicletes i vianants.**

A Montesquiu i St. Quirze hi circula la carretera C-17 per l'interior del seu nucli urbà. Actualment, aquest via esdevé un element fragmentador i dificulta els desplaçaments a peu per l'interior del nucli urbà. Tot i això, amb la recent construcció i entrada en funcionament de la variant de la C-17, el nombre de vehicles que circulen per la travessera es reduirà considerablement, i per tant és una bona ocasió per millorar la cohesió interna i permeabilitat de la resta de vials del municipi respecta a aquesta via. Així durant els pròxims anys serà important impulsar mesures de pacificació del trànsit, eixamplament de les voreres i millora dels recorreguts destinats a bicicletes i vianants.

- **Pèssim estat de la línia de ferrocarril al seu pas per l'àmbit del Pla Estratègic**

En els darrers anys, la línia de ferrocarril de Barcelona a Puigcerdà ha patit un baix manteniment de la via i el seu entorn immediat (baranes, ponts, talussos,...), en el seu tram des de Vic a Puigcerdà. Així, són nombrosos retards, talls i avaries d'aquesta línia¹⁰. Així mateix, la connexió entre Ripoll i Puigcerdà el tren transcórrer a una velocitat mitjana d'entre 30 i 40 km/h. Per aquest motiu resulta molt important les obres de renovació de la via i electrificació del tram Vic – Borgonyà que s'estan fent en l'actualitat, així com impulsar el corredor ferroviari entre Barcelona i Tolosa de Llenguadoc per Vic i Puigcerdà, com a tercera via transpirinenca per descongestionar els passos de Portbou i d'Irún.

- **Increment de les necessitats de mobilitat obligada de la població**

Pel que fa a la mobilitat obligada s'observa com –cada vegada més– entre els municipis del Bisaura els desplaçaments externs es fan cap a destins més llunyans respecte als municipis del Ges i Orís. Aquest fet es deu en bona part als desplaçaments per estudis (es fan desplaçaments cap a Torelló, Ripoll, Manlleu, Vic i Barcelona) però també a la mobilitat per treball, ja que en alguns d'ells (p.e. a Montesquiu o a Santa Maria de Besora) disposen de poc teixit industrial i els residents es desplacen força lluny del lloc de residència per anar a treballar.

La utilització del transport públic presenta valors d'utilització força baixos, sobretot quan es fan per motius laborals. Així, tot i comptar amb transport públic per carretera i ferrocarril, el vehicle privat és el principal mode de transport per motius laborals. En aquest sentit resulta molt interessant l'estudi d'*Anàlisi de la mobilitat laboral dels polígons industrials d'Osona* elaborat per l'Observatori del Mercat de Treball de la comarca d'Osona, que intenta relacionar les necessitats de mobilitat als polígons industrials amb l'oferta de transport públic. En aquest sentit, és important continuar amb la línia encetada en aquest estudi i elaborar propostes més concretes per a cadascun dels polígons industrials.

- **Valoració negativa de l'oferta de transport públic actual**

La major part de la població enquestada valora força negativament l'actual oferta de transport públic¹¹. Tot i que és evident que una millora de l'oferta de transport públic podria significar un augment en la seva utilització, moltes de les persones enquestades (La Vola, 2003)

¹⁰ Al març de 2003 la línia va estar tallada prop d'una setmana.

¹¹ Valoració molt lògica en els municipis on pràcticament no hi ha oferta de transport públic (Montesquiu, Orís, Sta. Maria de Besora, Sora i Vidrà).

argumenten com a principals motius per emprar el vehicle privat les opcions de major comoditat i rapidesa. Per tant, les actuacions de millorar de l'oferta de transport públic també s'han de complementar amb campanyes de sensibilització de la població en aquest àmbit.

- **Millora en la promoció de l'accessibilitat i la supressió de barreres arquitectòniques, tot i que lluny dels objectius fixats per la normativa vigent**

Tot i que els desplaçaments a peu representen encara el sistema de desplaçament majoritari pels desplaçaments interns de la majoria dels pobles del Pla Estratègic, la permeabilitat al pas de vehicles i trànsit motoritzat per l'interior dels nuclis urbans és molt elevada, a l'hora que s'observen diferents elements que dificulten els desplaçaments a peu.

La Llei 20/1991 de promoció de l'accessibilitat i de supressió de barreres arquitectòniques i els decrets que la desenvolupen, regulen les condicions que ha de reunir l'entorn urbà (edificis, espai públic, transport col·lectiu,...) per tal de garantir el dret a l'accessibilitat al col·lectiu de persones amb mobilitat reduïda. La Llei, dicta que els edificis públics han de ser totalment accessibles, igual que els carrers i voreres, entre d'altres.

En aquest sentit, en la majoria dels municipis s'ha adequat progressivament alguns equipaments municipals o algunes zones de l'espai viari a aquesta normativa, malgrat encara manca molt camí a recórrer per tal de suprimir les barreres arquitectòniques de tots els carrers i equipaments públics.

Municipi	Punts forts	Punts febles
Montesquiu	Alguns equipaments es troben adaptats (Residència d'avis, escola,...)	La major part de la zona antiga del poble gairebé no compta amb voreres. La travessera fragmenta molt el municipi.
Sant Quirze de Besora	Alguns equipaments es troben adaptats (Residència d'avis, escola,...). En les obres de nova construcció es tenen en compte criteris d'accessibilitat (p.e. pl. Bisaura).	La major part de la zona antiga del poble gairebé no compta amb voreres. La via del tren, la c-17 i el riu són tres elements que dificulten els desplaçaments a peu.
Santa Maria de Besora	L'edifici de l'Ajuntament és accessible	Hi ha un fort pendent entre els dos carrers de la població Algunes voreres no estan acabades
Sora	Gairebé tot el nucli de Sora és accessible (vianants i vehicles circulen al mateix nivell)	L'edifici de l'Ajuntament i el local social de Cussons no són accessibles
Vidrà	Bona part del nucli antic és d'ús restringit pel trànsit de vehicles	L'edifici de l'Ajuntament no és accessible.
Orís	En les zones de nova urbanització (Can Branques) les voreres són força amples	El pas de la C-17 fragmenta molt el municipi i fa gairebé imprescindible l'ús del vehicle privat
Sant Vicenç de Torelló	Algunes zones del nucli urbà estan adaptades. Moltes voreres disposen d'amplades suficients	En nucli antic del municipi no és àrea per a vianants
Sant Pere de Torelló	Una part important del nucli urbà és àrea per a vianants. S'ha adaptat un tram important de l'av. Joan Maragall	Alguns carrers presenten les voreres o el ferm en mal estat
Torelló	Una part important del casc antic és àrea per a vianants. A finals de 2003, Torelló disposarà d'un pla d'accessibilitat	En algunes zones el pendent o la presència del riu dificulten els desplaçaments a peu.

5.5. Riscos ambientals i incidència ambiental de les activitats econòmiques

5.5.1. Síntesi de la situació actual

RISCOS AMBIENTALS I INCIDÈNCIA AMBIENTAL DE LES ACTIVITATS ECONÒMIQUES																												
Riscos ambientals d'origen natural	Risc d'inundacions	El risc d'inundacions en el conjunt del territori es considera de risc mitjà.																										
	Risc sísmic	El conjunt de municipis que integren el Pla Estratègic se situa en la zona d'intensitat 4 (alt risc) del mapa de zones sísmiques de Catalunya. No obstant, no hi ha constància històrica de terratrèmols que l'hagin afectat.																										
Riscos derivats d'activitats antròpiques	Contaminació de sòls i d'aigües subterrànies	El territori es considera poc-moderadament vulnerable a la contaminació. No consta cap municipi en la relació d'aqüífers protegits (D328/1998). Els municipis de la Vall del Ges i Orís figuren en la relació de zones vulnerables a la contaminació per nitrats. No hi ha cap emplaçament en el territori supramunicipal inclòs en l'Inventari de Permanent de Sòls Contaminats de Catalunya.																										
	Contaminació atmosfèrica	En l'àmbit supramunicipal hi ha catalogades 15 empreses en el Catàleg d'Activitats Industrials Potencialment Contaminants de l'Atmosfera (CAPCA).																										
	Risc geològic i d'erosió de sòls	El risc geològic i d'erosió de sòls no és destacable en el territori supramunicipal si no és propiciat per accions antròpiques.																										
	Incendis forestals	El risc d'incendi en l'àmbit supramunicipal es considera de baix risc, a excepció del municipi de Sora que és considerat d'alt risc. Durant el període 1968-2001 han tingut lloc 52 incendis en els municipis del Pla Estratègic, a excepció de Vidrà, amb una superfície total afectada de 331,51 ha.																										
		<table border="1"> <thead> <tr> <th>Municipi</th> <th>Superfície afectada (ha)</th> <th>% Superfície municipal</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Sora</td> <td>16,3</td> <td>3,30</td> </tr> <tr> <td>Montesquiú</td> <td>92,31</td> <td>11,41</td> </tr> <tr> <td>Sant Quirze de B.</td> <td>134,75</td> <td>5,45</td> </tr> <tr> <td>Santa Maria de B.</td> <td>41,05</td> <td>1,30</td> </tr> <tr> <td>Orís</td> <td>33,07</td> <td>1,22</td> </tr> <tr> <td>Torelló</td> <td>7,62</td> <td>0,14</td> </tr> <tr> <td>Sant Vicenç de T.</td> <td>5,61</td> <td>0,85</td> </tr> <tr> <td>Sant Pere de T.</td> <td>0,80</td> <td>0,06</td> </tr> </tbody> </table> <p>Relació del percentatge d'incendis per municipis</p>	Municipi	Superfície afectada (ha)	% Superfície municipal	Sora	16,3	3,30	Montesquiú	92,31	11,41	Sant Quirze de B.	134,75	5,45	Santa Maria de B.	41,05	1,30	Orís	33,07	1,22	Torelló	7,62	0,14	Sant Vicenç de T.	5,61	0,85	Sant Pere de T.	0,80
Municipi	Superfície afectada (ha)	% Superfície municipal																										
Sora	16,3	3,30																										
Montesquiú	92,31	11,41																										
Sant Quirze de B.	134,75	5,45																										
Santa Maria de B.	41,05	1,30																										
Orís	33,07	1,22																										
Torelló	7,62	0,14																										
Sant Vicenç de T.	5,61	0,85																										
Sant Pere de T.	0,80	0,06																										

5.5.2. Diagnosi

- **Un territori amb un risc d'inundació mitjà**

A pesar que l'àmbit supramunicipal es troba solcat per un destacat nombre cursos fluvials, està considerat com de risc mitjà pel que fa a les inundacions. Segons el programa INUNCAT i en base a criteris geomorfològics i per a períodes de retorn de 500 anys (avingudes extraordinàries) es considera que les superfícies inundables corresponen pràcticament a tota l'extensió dels dipòsits quaternaris d'edat terrassa fluvial 1. No obstant, es localitzen diversos punts de risc, des del punt de vista de les infraestructures antròpiques, on aquest esdevé més elevat.

Zones de risc d'inundació relacionades amb infraestructures antròpiques

Riu	Perill	Localització	Municipi	Observacions
Ter	Baix	Sant Quirze de Besora		Pont sobre el Ter a Sant Quirze de Besora. Risc d'obstrucció sobre les piles. La sobreelevació provoca afeccions a la zona.
Ter	Mig	Montesquiu		Resclosa situada immediatament aigua amunt del pont de Montesquiu sobre el Ter. Provoca una sobreelevació de la làmina que augmenta el risc d'inundabilitat de les instal·lacions industrials situades en el marge esquerre.
Ter	Alt	Torelló Borgonyà		Afeccions a la zona esportiva i a la zona urbana situades aigua avall del pont sobre el Ter a Borgonyà.
Ter	Mig	Torelló Orís		Tota la zona del marge esquerre des de la Colònia Ymbern fins la confluència amb el Ges és inundable, afectant a zones industrials i habitatges de Torelló i Orís

La majoria dels Ajuntaments del Pla Estratègic periòdicament sol·liciten subvencions a l'Agència Catalana de l'Aigua per tal de condicionar les seves lleres, amb la finalitat de mantenir i millorar el drenatge actual dels cursos fluvials. Aquestes actuacions és consideren molt positives perquè ajuden a minimitzar el risc en cas d'avingudes.

- **Un territori amb baix risc geològic i d'erosió de sòls**

A grans trets, en l'àmbit supramunicipal no es donen el conjunt de condicionants litològics, morfològics, climàtics i estructurals que solen desencadenar moviments gravitacionals i altres riscos geològics d'entitat. A més a més, el risc d'erosió de sòls no és destacable si no és afavorit per accions antròpiques.

- **Un territori amb un baix risc d'incendis**

La zonificació del territori pel que fa a combustibilitat i inflamabilitat, és a dir capacitat de propagació del foc i capacitat d'encendre's respectivament, evidencia que existeixen 2 àrees principals: (1) una àrea planera que s'estén cap al S caracteritzada per zones de conreu i (2) una àrea al N corresponent a zones de relleus més acusats amb àrees boscoses i matollars.

Aquesta distribució del model de combustible implica que en les àrees més poblades el risc d'incendi és menor, mentre que en les àrees menys poblades, aquest és major. No obstant, no cal dir que les àrees urbanitzades envoltades pel forest es troben en situació d'elevat risc

d'incendi. Segons el D.64/95 de 7 març, l'únic municipi declarat com d'alt risc d'incendi forestal és Sora, per la qual cosa disposa d'un Pla de Prevenció d'incendis forestals.

Entre 1968 i 2001 s'han declarat un total de 52 incendis que han cremat un total de 331,51 ha de superfície forestal.

- **Una millora continuada en infraestructures d'extinció d'incendis**

Un fet a destacar és el condicionament periòdic de les pistes forestals existents en l'àmbit supramunicipal com a principal mesura de prevenció d'incendis. Les actuacions són proposades per les dues Agrupacions de Defensa Forestal existents (ADF Bisaura i Vol Ges) i subvencionades majoritàriament per la Diputació de Barcelona i de Girona –en el cas de Vidrà– i en alguns casos puntuals pel Consell Comarcal.

- **Un medi físic moderadament vulnerable a la contaminació**

En general, el territori és poc vulnerable a la contaminació de sòls i d'aigües subterrànies en tant que les litologies detectades –dominades per un substrat paleògen– impliquen que el grau de vulnerabilitat general del medi sigui baix donat que les seves permeabilitats són relativament baixes i presenten una certa dificultat d'infiltració vertical.

Malgrat això, hi ha àrees on dominen els sediments quaternaris al·luvials de composició dominantment gravosa, com ara les àrees on s'emplacen bona part dels pous d'abastament municipals, la permeabilitat i vulnerabilitat de les quals és puntualment més elevada. D'aquesta vulnerabilitat baixa-moderada del medi afegida amb la presència d'una sèrie d'activitats de risc contaminant, principalment d'activitats ramaderes, se'n deriven per una banda, el problema generalitzat de nitrats a tot el territori; i d'altra banda, episodis puntuals de contaminació per PCE d'origen industrial al municipi de Torelló.

- **Manca de Pla d'Emergències Municipal**

L'actual normativa no obliga als municipis del Pla Estratègic a disposar d'un Pla Bàsic d'Emergències Municipals. No obstant la majoria dels municipis disposen d'un Pla de Prevenció d'Incendis Forestals (elaborat per la Diputació de Barcelona) i en alguns casos per nevades i inclús per inundacions –és el cas de Torelló–. Torelló també disposa d'un protocol en cas d'episodis de contaminació per ozó. Sense ser una prioritat de primer ordre, la redacció d'un Pla d'Emergències Municipal es considera interessant donat que és la millor forma (1) de relacionar el conjunt de riscos municipals i (2) mantenir aquests riscos en el nivell més baix possible, alhora que (3) permet una millor coordinació amb els cossos de bombers i policia.

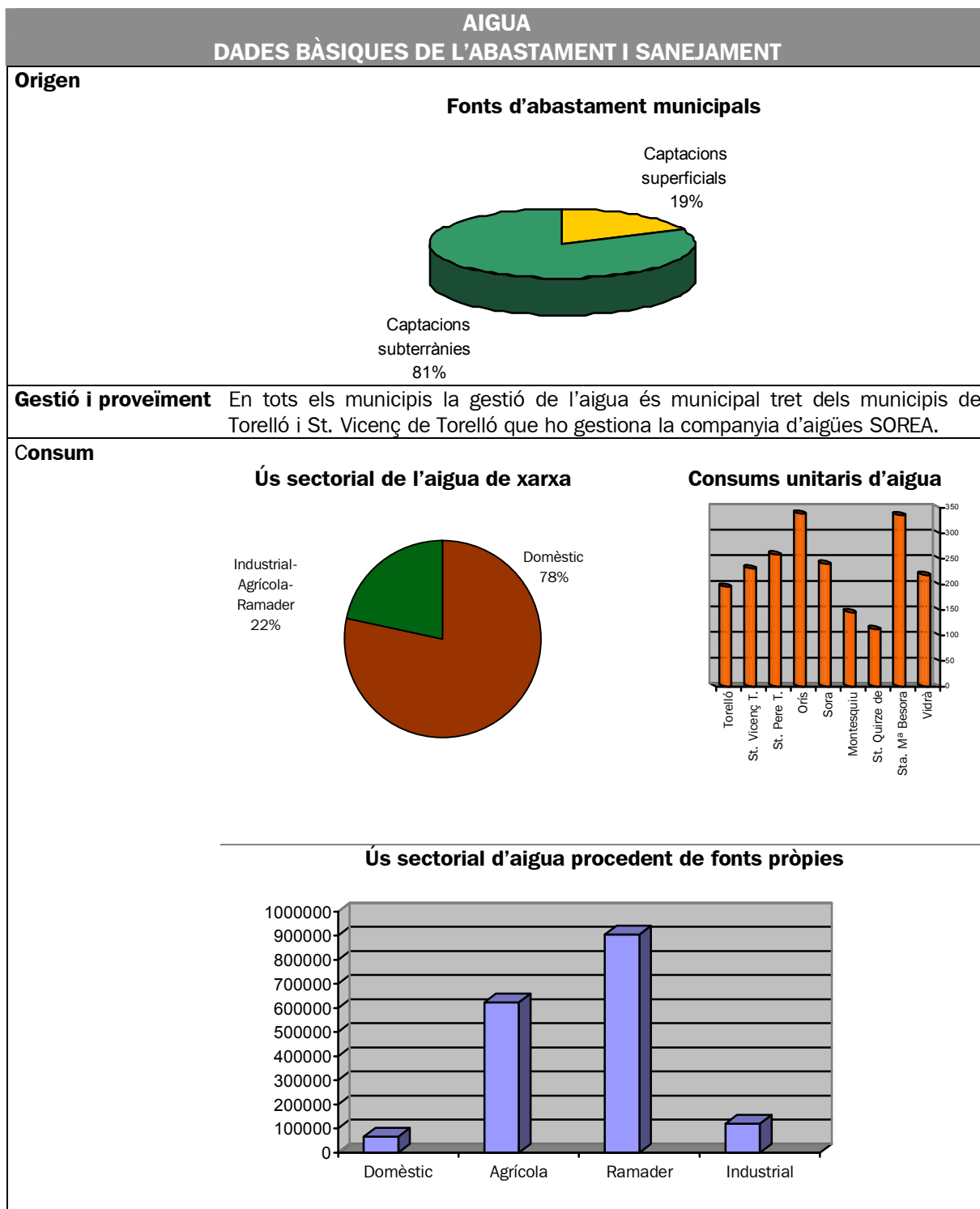
5.6. Diagnosi estratègica dels aspectes estructurals

ASPECTES ESTRUCTURALS	
Punts forts – Oportunitats	Punts Febles- Àrees de millora
<ul style="list-style-type: none"> ▶ El Pla estratègic pot ser un bon instrument per a mancomunar serveis i promoure una planificació integral del territori. ▶ Un 96,5 % de la superfície (19.873 ha.) està formada per sòl no urbanitzable amb una elevada biodiversitat del territori. ▶ Els actuals planejaments urbanístics permeten en global el creixement d'un 24% del sòl urbà actual. ▶ Important patrimoni industrial amb colònies i indústries amb interès cultural i turístic. Importància de conservar aquestes edificacions industrials tot mantenint i fins i tot ampliant les activitats industrials que s'hi desenvolupen. ▶ La proposta de xarxa d'espais naturals i connectors ecològics inclou un 64,5% de la superfície territorial. Necessitat de protegir aquests espais i analitzar l'adequació o inadequació urbanística de la resta d'espais. ▶ Els municipis del Pla Estratègic estan en el traçat o bé molt pròxims a les grans infraestructures viàries de la comarca d'Osona. ▶ Tot i el mal estat actual, la via de ferrocarril té una gran potencial en les comunicacions nord – sud. ▶ Un territori amb un baix risc d'incendis forestals. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Planejament directriu per desenvolupar (aprovació del Pla territorial parcial de les comarques centrals i el Pla director urbanístic de la Plana de Vic). Baixa coordinació en la planificació urbanística municipal (planificació sòl industrial, residencial, sòl no urbanitzable,...). Necessitat d'establir instruments de planificació conjunts. ▶ Predomini dels nous creixements residencials d'habitatge unifamiliar de baixa densitat amb ocupació difusa del territori. ▶ Poca planificació dels creixements industrials del territori. Desenvolupament de polígons poc equipats i sense connexió amb transport públic. Necessitat de definir les noves ocupacions industrials i les tipologies d'indústries a potenciar. ▶ Domini de la ramaderia intensiva, tot i que la majoria disposen de base territorial. Balanç de nutrients que mostra un cert excedent de nitrogen amb el conseqüent risc de contaminació de sòls i aigües subterrànies. ▶ Grans obres viàries que afecten el territori (variant C-17 i eix Vic-Olot). La resta de xarxa viària local i comarcal presenta algunes deficiències. Oportunitat per a pacificar l'antic pas de la C-17 per Sant Quirze i Montesquiu. ▶ El pont de Sant Quirze és un element que condiciona la mobilitat a bona part del Bisaura. ▶ El pas de la C-17 per St. Quirze i Montesquiu esdevé un element fragmentador que dificulta els desplaçaments a peu interns. ▶ Baixa oferta de transport públic i pèssim estat de la línia de ferrocarril i ▶ Els ecosistemes fluvials són els més vulnerables, i es on es concentra alguns impactes més significatius (extracció d'àrids, ocupació urbana de l'àmbit fluvial, degradació de la vegetació de ribera,...)

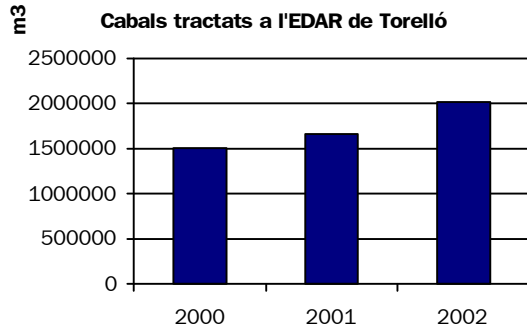
6. VECTORS AMBIENTALS

6.1. Aigua

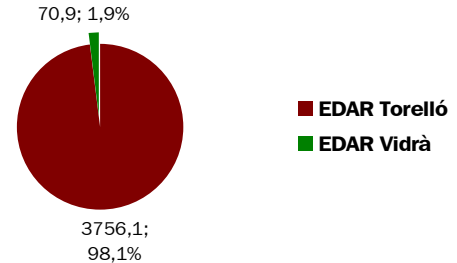
6.1.1. Síntesi de la situació actual

Sanejament i abocament

Quantitat de fangs generats en tones (2002)

Volum d'aigües residuals: 2,07 hm³/any

Sistemes de depuració:

EDAR Torelló: Biològic amb desnitrificació i desfosforació

EDAR Vidrà: Biològic

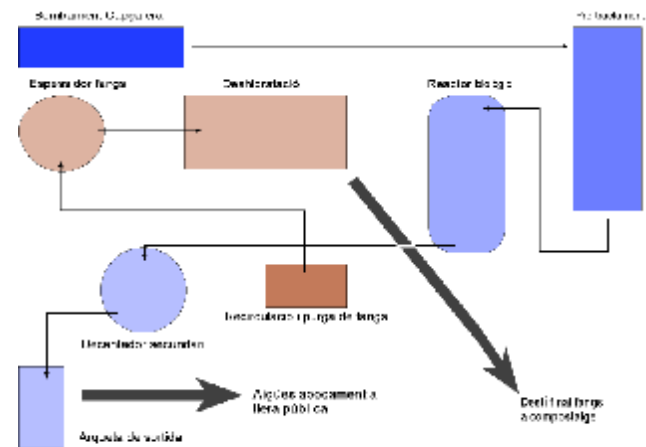
En projecte EDAR Sant Quirze: Biològic

En l'àmbit supramunicipal encara resten àrees dels nuclis urbans sense sistema de clavegueram (Torelló, Orís i Santa Maria de Besora).

En el registre de l'Agència Catalana de l'Aigua consten un total de 63 expedients d'abocament a llera pública.

En el Consell Comarcal d'Osona consten un total de 168 expedients d'abocament a xarxa de sanejament.

Esquema de l'estació depuradora

Competències

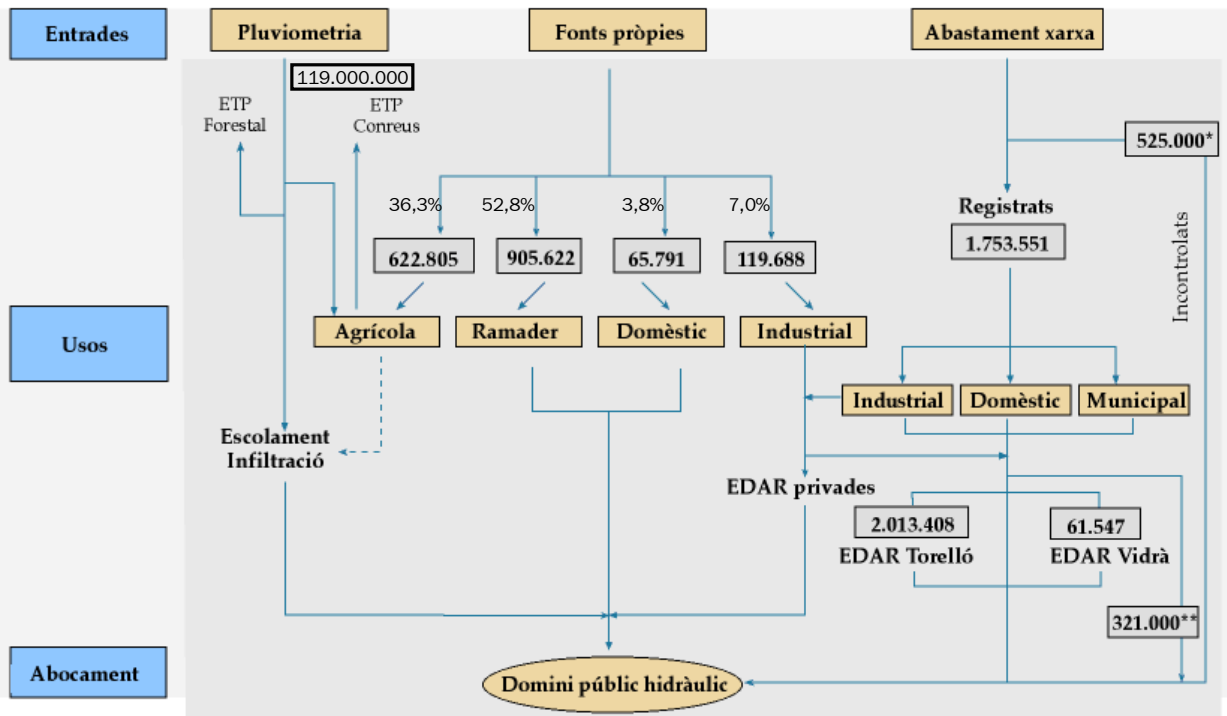
Gestió del clavegueram: Municipal

Gestió dels col·lectors i EDAR: Consell Comarcal d'Osona.

Inspecció de les activitats i permisos d'abocament: Consell Comarcal d'Osona.

Empresa explotadora: DEPURADORES D'OSONA

Flux global d'aigua

*Es tracta d'una xifra estimada prenent com a referència un volum d'incontrolats en les xarxes d'abastament del 30%.

**Es tracta d'un valor estimatiu corresponent al volum d'aigua que no es tracta en les EDAR i que per tant s'aboca directament al domini públic hidràulic.

6.1.2. Diagnosi municipal

- **Una deficient gestió de l'aigua**

La gestió de l'aigua en l'àmbit supramunicipal és competència en la seva majoria dels propis Ajuntaments, malgrat que la facturació es realitza habitualment a través de l'Òrgan Tributari de la Diputació o bé a través del Consell Comarcal d'Osona –com és el cas de Vidrà–. Només els municipis de Torelló i Sant Vicenç de Torelló han delegat la gestió de l'aigua a l'empresa d'abastament SOREA.

Aquest fet posa de manifest la complexitat a l'hora de controlar des dels propis Ajuntaments l'estat i la qualitat de les captacions municipals. La majoria dels municipis no tenen comptadors a les sortides dels pous i per tant desconeixen quin és el volum que s'explota en cadascuna de les captacions municipals; així com el volum que entra a la xarxa d'abastament. Aquest fet implica per altra banda la dificultat a l'hora d'avaluar les pèrdues que tenen lloc a la xarxa (incontrolats) les quals s'estimen que poden ser molt elevades.

- **Necessitat d'una adequació i millora continuada de les xarxes d'abastament municipal**

Una de les preocupacions manifestades per alguns dels tècnics responsables en relació a l'abastament d'aigua, resideix en la necessitat d'adequar les instal·lacions per tal d'optimitzar la gestió de l'aigua, sobretot en relació a l'elevat percentatge d'incontrolats que s'estima que hi ha en tot l'àmbit supramunicipal. En alguns municipis aquest s'estima que el 30-35%, el qual es considera molt elevat.

- **La qualitat de l'aigua d'abastament compleix habitualment amb els mínims de potabilitat**

Els controls tècnico-sanitaris efectuats en els darrers anys posen de manifest que l'aigua d'abastament ha estat de qualitat adequada, complint amb els criteris que fixa la normativa. No obstant, algunes de les analítiques que s'ha realitzat destaquen concentracions de nitrats bastant elevades a Torelló i Montesquiu i un problema puntual de ferro i manganès a Sant Pere de Torelló.

- **Un consum d'aigua excessiu en molts casos**

El consum unitari d'aigua de la majoria dels municipis del Pla Estratègic es considera molt elevat si tenim en compte que la xifra representativa que es pren a l'hora de fer qualsevol treball d'abastament d'aigua és de 250 l/persona.dia. Com es pot observar a la taula següent, municipis com Sant Vicenç de Torelló, Sant Pere de Torelló, Orís, Sora, Santa Maria de Besora i Vidrà no disten gaire d'aquesta dotació. D'altra banda, municipis com Montesquiu i Sant Quirze de Besora es troben molt per sota dels 150 l/persona.dia, la qual cosa es considera molt positiva.

Municipi	Consum unitari (l/dia.persona)
Torelló	195
Sant Vicenç de Torelló	231
Sant Pere de Torelló	258
Orís	338
Sora	240
Montesquiu	145
Sant Quirze de Besora	112
Santa Maria de Besora	335
Vidrà	218

En aquest sentit, una millora de les xarxes d'abastament per tal de reduir el volum de pèrdues, i un ús més racional per part dels ciutadans permetria optimitzar l'ús de l'aigua en tot l'àmbit supramunicipal.

- **Fonts naturals no potables**

En el territori supramunicipal les fonts naturals són nombroses i el control sanitari de les mateixes, recau en els respectius Ajuntaments, que periòdicament duen a terme les corresponents analítiques a través d'un conveni amb la Diputació de Barcelona.

Pràcticament la totalitat de les fonts analitzades no són potables degut a la presència de nitrats i de coliforms totals i fecals. En aquest aspecte cal destacar que en relació als nitrats algunes de les fonts presenten concentracions per sobre de la concentració màxima admissible fixada en 50 mg/l. Un exemple és la font de Rocaprevera que ha arribat a assolir els 259 mg/l. Les fonts de l'àmbit supramunicipal acostumen a presentar concentracions compreses entre els 38 mg/l i els 64 mg/l. Tan sols hi ha una font potable: la font del Roure en el terme municipal de Vidrà que presenta una concentració de nitrats de 0,50 mg/l.

Els Ajuntaments han de vetllar, perquè cadascuna de les fonts estiguin degudament retolades amb la indicació de no potable.

- **El nombre de captacions inscrites en el Registre d'Aigües és molt menor al que s'estima que existeix**

S'han constatat un total de 101 aprofitaments tant d'aigües subterrànies com superficials inscrits en l'Agència Catalana de l'Aigua. La comparació del volum d'aigua concedit i el volum d'aigua que es calcula necessari en base a les hectàrees de terreny de regadiu, als habitants dispersos i al cens ramader, permet concloure que el volum d'aigua concedit per l'administració hidràulica competent és molt menor que el volum d'aigua (procedent de fonts pròpies) que es considera que s'utilitza realment.

Ús	Volum concedit (m ³)	Volum estimat (m ³)
Reg	119.247	-
Domèstic	13.414,50	65.791
Ramader	5.475	905.622
Industrial	5.000	119.688
Reg agrícola	6.830	622.805

Per aquest motiu seria convenient que des de l'Ajuntament es fomentés la regularització de tots els aprofitaments existents en el municipi. D'aquesta manera s'aconseguiria que (1) es determini la totalitat de les captacions de fonts pròpies existents, (2) es promogui la seva legalització i finalment, (3) es controli la seva explotació.

- **Les fonts pròpies no ofereixen garantia en el control de potabilitat**

Poc més del 3% de la població de tot l'àmbit supramunicipal s'abasteix de fonts pròpies en trobar-se dispersa pels diversos veïnats/barris o bé en masos aïllats existents en el territori on no ha estat possible la seva connexió a la xarxa d'abastament. D'aquesta manera no es pot garantir la potabilitat de tota l'aigua que es consumeix al municipi. En aquest sentit, caldrà conscienciar, per part dels respectius Ajuntaments, a aquesta part de la població per tal que vetlli pel control de la potabilitat dels seus aprofitaments.

- **El nombre d'autoritzacions d'abocament és destacable**

L'existència de corrents superficials d'entitat com el Ter i el Ges han possibilitat l'abocament d'aigües residuals en aquelles àrees que no estan connectades a col·lector –com és el cas de la urbanització la Riera a Sant Pere de Torelló– o bé per la manca d'estació depuradora –com per exemple tots els municipis del Bisaura, a excepció de Vidrà que sí disposa d'EDAR, i Orís–. D'aquesta manera no és estrany que a l'Agència Catalana de l'Aigua consti en els seus arxius un total de 69 expedients d'autorització d'abocament al domini públic hidràulic.

- **La depuradora de Torelló treballa al límit del seu cabal de disseny mentre que la de Vidrà treballa a una capacitat molt inferior**

El cabal que tracta actualment la depuradora de Torelló no dista gaire del seu cabal de disseny (180.000 m³/mes) i puntualment aquest es supera en períodes especialment plujosos en què el volum d'entrada a l'EDAR es veu incrementat al no disposar de xarxa separativa d'aigua residual i pluvial.

La connexió de nous sectors al col·lector (sector de la Riera de Sant Pere de Torelló i l'Anitjol de Sant Vicenç) incrementarà l'aigua a tractar, amb l'ampliació de la depuradora com un aspecte a contemplar a mig termini.

D'altra banda, el cabal actualment tractat per l'EDAR de Vidrà és molt inferior al del seu cabal disseny (15.000 m³/mes), motiu pel qual sempre treballa per sota de la seva capacitat.

- **En construcció la futura depuradora d'aigües residuals de Sant Quirze de Besora**

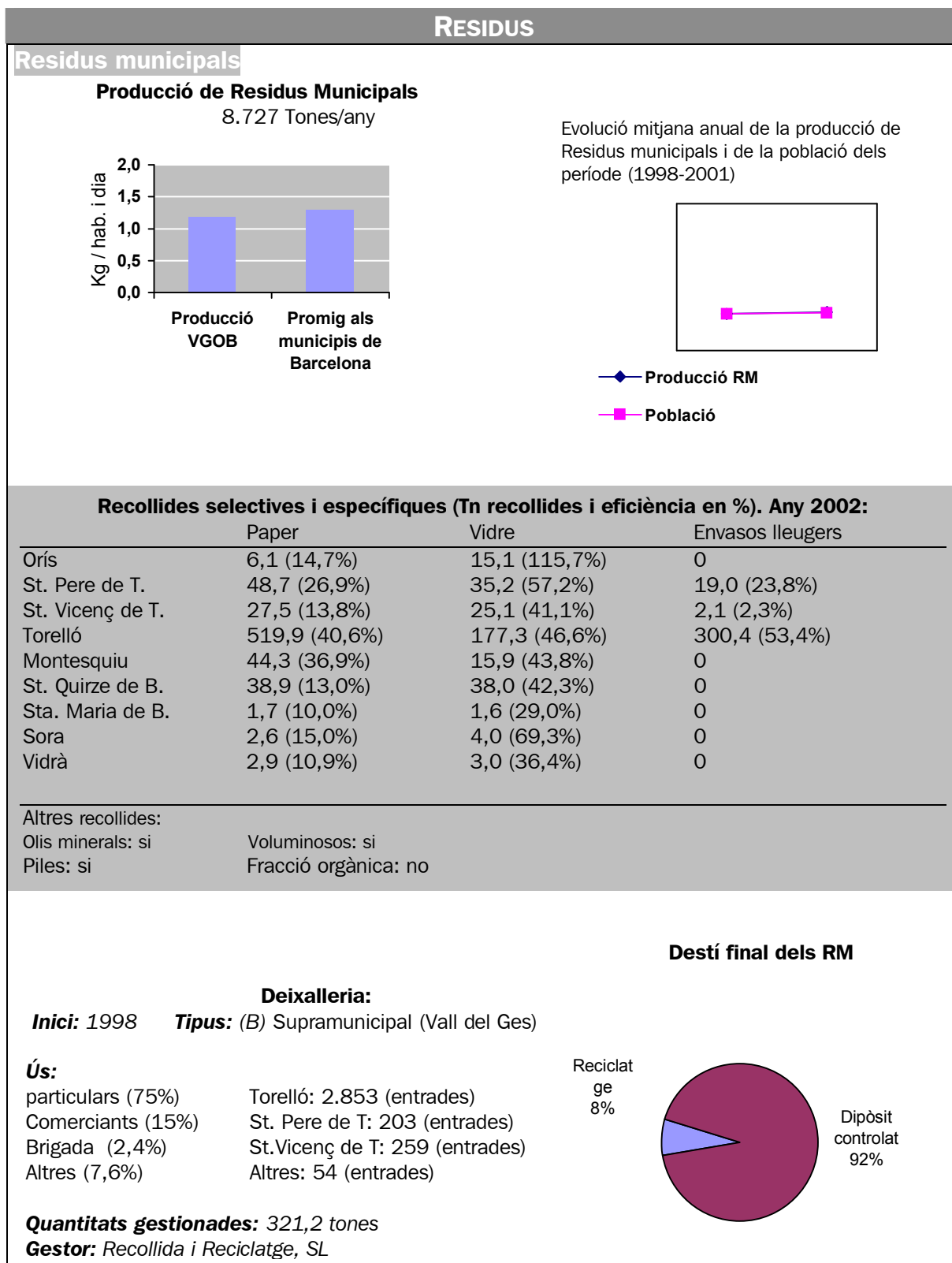
Durant el 2003 s'iniciaran les obres de construcció de la depuradora d'aigües residuals de Sant Quirze de Besora. Amb l'entrada en funcionament d'aquesta depuradora i l'ampliació del sanejament de la Vall del Ges és sanejar prop del 92% de les aigües residuals produïdes en el territori.

- **Els fangs generats a les EDAR de Torelló i de Vidrà es destinen íntegrament a compostatge**

La qualitat dels fangs generats per l'EDAR fa possible que aquests puguin ser destinats en la seva totalitat a compostatge. No obstant, aquesta situació no ha estat sempre així. Puntualment els fangs generats en el Sistema de la Vall del Ges han estat portats a abocador per tal de procedir a la seva eliminació per presència de níquel en la seva composició.

6.2. Residus

6.2.1. Síntesi de la situació actual

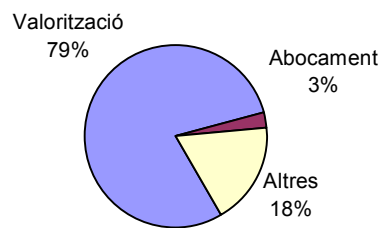

Residus industrials

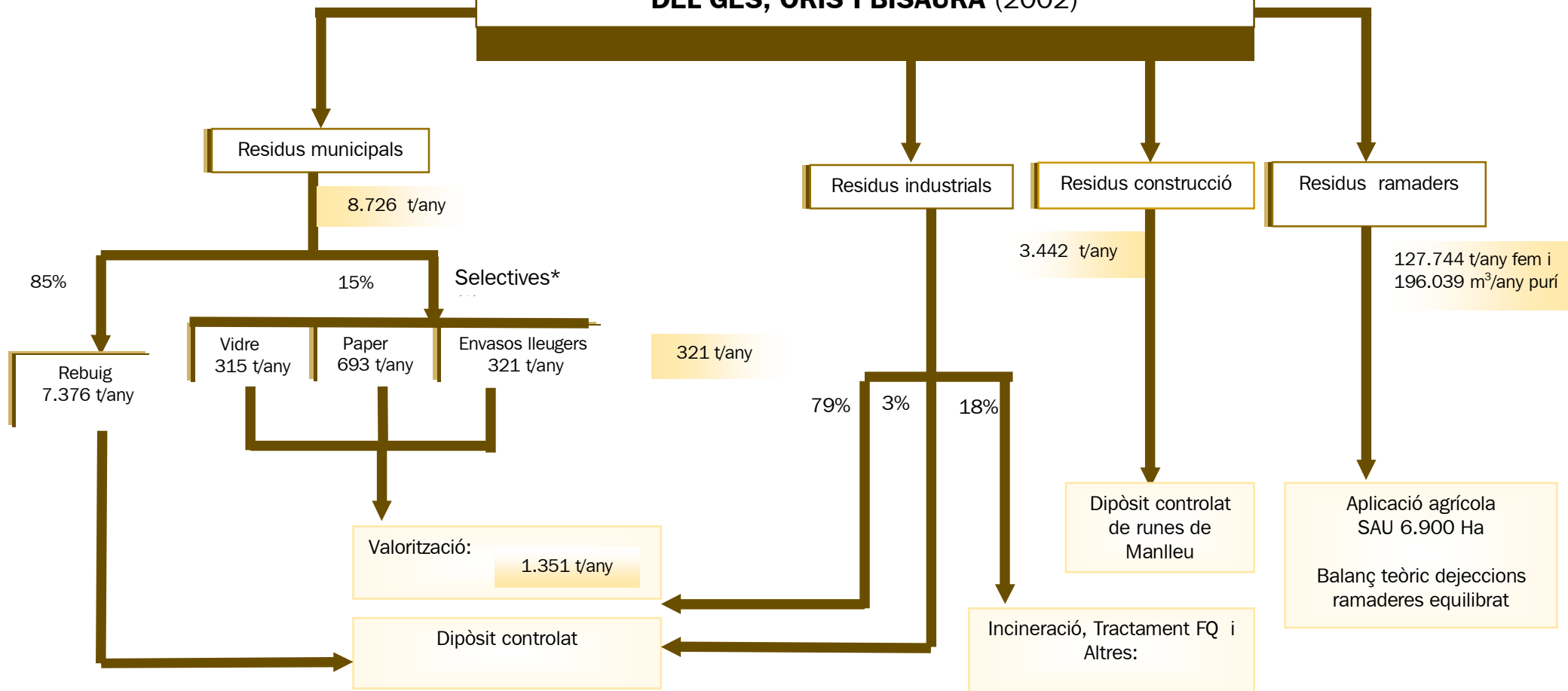
Producció de RI / Any 2001:

Ind. amb declaració de RI	130 (34 % total)	Tones anuals: 37.564 Res. especials: 16,5%
---------------------------	---------------------	---

Nombre de indústries que produeixen el 50% dels RI: 5

FLUX GLOBAL DE RESIDUS ALS MUNICIPIS DE LA VALL DEL GES, ORÍS I BISAURA (2002)

(*) Altres recollides selectives: roba, piles , voluminosos, medicament

6.2.2. Diagnosi municipal

- **Un marc normatiu de gestió de residus municipals com a referència a seguir**

El model de gestió dels residus municipals ve regulat pel compliment de **La Llei 6/1993, de 15 de juliol, reguladora de residus**. Aquesta Llei determina que els municipis són els responsables del servei de recollida, del transport, de la valorització i de la disposició dels residus municipals. També estableix que els Ajuntaments han de promoure la valorització dels residus municipals, entenent per valorització les operacions de recollida selectiva i el servei de deixalleria municipal. Per aconseguir els objectius que fixa la Llei es planteja la implantació d'una recollida selectiva de la fracció orgànica i d'un servei de deixalleria, amb caràcter obligatori a tots els municipis de més de 5.000 habitants.

Torelló com a únic municipi major de 5.000 habitants de l'àmbit d'estudi disposa de deixalleria municipal (compartida amb els municipis de la Vall del Ges) però no ha implantat encara la recollida selectiva de la fracció orgànica.

- **L'1 de gener del 2004 s'ha d'implantar una gestió segregada dels residus comercials**

La Llei 15/2003, de 13 de juny, de modificació de la Llei 6/1993 reguladora de residus plantejada canvis substancials per la recollida dels residus comercials. Aquesta Llei defineix els residus comercials com *“residus municipals generats per l'activitat pròpia del comerç al detall i a l'engròs, l'hoteleria, els bars, els mercats, les oficines i els serveis. Són equiparables a aquesta categoria, als efectes de la gestió, els residus originats a la indústria que tenen la consideració d'assimilables als municipals d'acord amb el que estableix aquesta Llei”*.

Segons aquesta Llei, que entra en vigor l'1 de gener del 2004, la gestió dels residus comercials (aproximadament el 15% dels residus municipals) s'haurà de realitzar mitjançant la implantació d'un circuit de recollida dels residus comercials independent a la recollida de la resta de residus municipals. Aquesta gestió segregada la podrà realitzar directament el propi titular d'una activitat que generi residus comercials o bé acollir-se al sistema de recollida i gestió que l'ens local competent estableixi per aquest tipus de residus incloent-hi el servei de deixalleria.

La propera entrada en vigor d'aquesta Llei (1 gener de 2004) planteja canvis importants en el sistema de recollida i gestió dels residus municipals. És important que els diferents Ajuntaments a nivell individual, mancomunat (Pla estratègic) i comarcal (Consell Comarcal d'Osona) defineixin i implantin el sistema de recollida selectiva dels residus comercials.

- **Nou cànon sobre la deposició de residus**

La Llei (Llei 16/2003, de 13 de juny) del finançament de les infraestructures de tractament de residus i del **cànon sobre la disposició dels residus**, estableix la creació d'un cànon sobre la disposició controlada de residus municipals que es destinarà als tractaments de valorització de materials. El tipus de gravamen es fixa en la quantitat de 10 € per tona de residu que es destini a dipòsit controlat de residus, i es preveu l'1 de gener de 2004 com a data d'entrada en vigor.

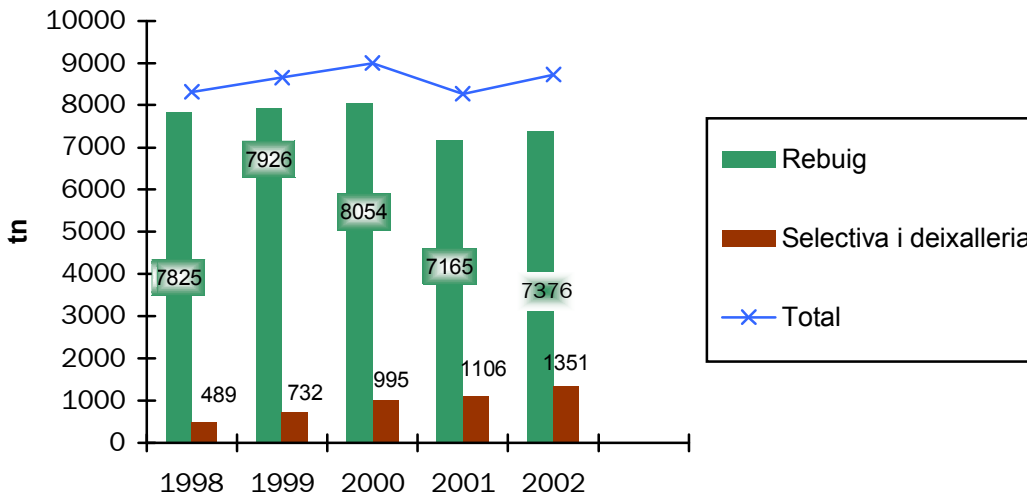
Aquest cànon nodrirà, entre d'altres recursos, el Fons de gestió de residus que es destinarà a finançar les operacions de gestió de residus municipals i assimilables, i també les de gestió de residus d'envasos que duguin a terme els ens locals.

- **Estabilització de la producció de residus municipals**

A partir de les dades de generació de residus municipals del període 1998-2002 s'observa com l'evolució de la producció total de residus, tot amb oscil·lacions, ha crescut lleugerament. No obstant això, el percentatge de residus valoritzats respecte del rebuig ha tingut un increment força més important. Així, si l'any 1998 els nivells de valorització eren del 5,8% a l'any 2002 van arribar al 15,0 % del total.

Per altra banda la producció unitària de residus municipals en el conjunt de municipis de la Vall del Ges, Orís i Bisaura és de 1,19 kg/habitant i dia, valor molt inferior a la mitjana de la província de Barcelona (2,28 Kg/habitant i dia) i del conjunt de Catalunya (1,55 Kg/habitant i dia).

A partir de l'anàlisi municipal de la producció unitària de residus municipals s'observa com els municipis del Bisaura tenen una producció unitària (1,56 Kg/habitant i dia) molt superior a la dels municipis de la Vall del Ges i Orís (1,11 Kg/habitant i dia). Aquestes diferències poden ser motivades per l'efecte de la població no resident i la importància del sector de la restauració en poblacions petites del Bisaura.

Pel que fa a l'estacionalitat de la producció de residus municipals, molt important a municipis turístics, no té una incidència significativa en l'àmbit d'estudi.

- **Progressiva implantació del model de recollida selectiva proposat pel Consell Comarcal d'Osona**

Els municipis de la Vall del Ges, Orís i Bisaura han anat implantant de manera progressiva el model de recollida selectiva proposat pel Consell Comarcal d'Osona en el seu *Pla de gestió dels residus municipals de la comarca d'Osona (1998)*.

El Pla proposa la implantació a nivell comarcal d'un nou model de recollida dels residus municipals basat en una triple recollida selectiva en àrees de vorera amb contenidors diferenciats per als envasos lleugers i paper (contenedor multiproducte), materials orgànics i rebuig. De manera complementària es mantenen els contenidors de tipus iglú per a la recollida selectiva del vidre. Aquest sistema de recollida selectiva és únic a Catalunya, i difereix del model impulsat pel Departament de Medi Ambient i implantat a la resta de comarques catalanes.

Actualment, aquest model de gestió dels residus municipals (pel que fa al contenidor multiproducte) s'ha implantat a Torelló, Sant Pere de Torelló i properament s'implantarà a Sant Vicenç de Torelló i al conjunt de municipis del Bisaura (excepte Montesquiú).

Un cas a part és la implantació de la recollida selectiva de la fracció orgànica que, a hores d'ara, encara no s'ha implantat en cap municipi de l'àmbit d'estudi (recordem que la implantació de la recollida selectiva de la fracció orgànica és obligatòria en els municipis de més de 5.000 habitants).

- **Diversitat d'entitats i empreses responsables de la gestió dels residus municipals**

Tal com estableix la Llei reguladora de residus els municipis són els responsables del servei de recollida, del transport, de la valorització i de la disposició dels residus municipals.

Tots els municipis del Pla estratègic de la Vall del Ges, Orís i Bisaura fan el servei de recollida i transport de residus municipals a través d'empreses concessionàries, però amb una gran diversitat d'empreses.

Així l'empresa mixta Recollida de Residus d'Osona (formada pel Consell Comarcal d'Osona i CESPÀ) fa la recollida del rebuig i del contenidor multiproducte als municipis de la Vall del Ges i Orís. Amb els canvis recentment implantats la mateixa empresa també farà la recollida del contenidor multiproducte als municipis del Bisaura (excepte Montesquiú), tot i que pel que fa a la recollida del rebuig en els municipis del Bisaura la realitza l'empresa Ferran Vila. Per altra banda la recollida de vidre en tots els municipis la realitza l'empresa Santos Jorge, SA. Fins ara la recollida dels contenidors iglú de paper es feia a través de l'empresa Recollida i Reciclatge, SL. Aquesta darrera empresa (Recollida i Reciclatge, SL) és l'empresa concessionària del servei de deixalleria de la Vall del Ges.

Aquesta diversitat d'entitats de gestió de residus pot dificultar l'organització i l'optimització del servei de recollida de residus municipals i dificulta el seguiment i control per part dels propis ajuntaments.

- **Particularitats en la contenidorització en funció de les característiques dels diferents municipis: Montesquiu i Sant Pere de Torelló són els que tenen una ràtio més baixa de contenidorització**

Els diferents municipis tenen una dotació de contenidors de rebuig que oscil·la entre 9-40 habitants/contenedor. Aquesta ràtio fa referència als contenidors de rebuig de 800-1000 litres de capacitat (amb l'excepció de Torelló que disposa de contenidors de rebuig de 3.000 litres i una ràtio de 83 habitants/contenedor). Aquestes diferències obeeixen a les característiques particulars dels diferents municipis. Així els municipis petits, amb una important població rural i dispersa, són els que tenen una major dotació de contenidors.

No obstant això podem considerar que tots els municipis tenen una dotació contenidors òptima (inferior al 50 habitants/contenedor), tot i que Montesquiu i Sant Pere de Torelló són els que tenen una ràtio més baixa de contenidorització.

- **Progressiu augment dels nivells de recollida selectiva dels residus municipals amb una eficiència molt superior a la mitjana de Catalunya**

L'eficiència de la recollida selectiva de residus municipals del conjunt de municipis de la Vall del Ges, Orís i Bisaura ha anat augmentant progressivament any rera any.

Evolució de les recollides selectives de residus municipals

MUNICIPIS	Població	Vidre (Tn)		Paper (Tn)		Envasos lleugers (Tn)	
		1998	2002	1998	2002	1998	2002
Vall del Ges i Orís	16753	218,6	252,8	171,1	602,2	1,6	321,4
Bisaura	3372	47,3	62,4	46,1	90,4	0	0
TOTAL	20125	265,9	315,2	217,2	692,7	1,6	321,5

L'any 2002 es va assolir una eficiència¹² de recollida selectiva del 47,6% pel vidre, 31,7% pel paper-cartró i del 33,5% pels envasos lleugers. Aquests valors són superiors a les eficiències de recollida selectiva del conjunt de Catalunya que per l'any 2002 es xifren en un 38,8% pel vidre, 31,3% pel paper-cartró i 6,4% pels envasos lleugers.

Tot i valorar positivament els nivells de recollida selectiva de residus municipals aconseguits en els municipis de la Vall del Ges, Orís i Bisaura caldrà continuar treballant per aconseguir els objectius fixats per l'any 2006 en el programa de gestió de residus municipals a Catalunya que preveu arribar a una eficiència del 75% en la recollida selectiva de vidre i paper i del 25% pels envasos lleugers.

¹² Entenem per eficiència de la recollida selectiva el percentatge de la fracció recollida selectivament respecte a la quantitat de la mateixa fracció que hi ha en els residus municipals

- **Èxit de la recollida de paper i envasos a través del contenidor multiproducte**

El model de recollida selectiva de paper i envasos lleugers a través d'un contenidor multiproducte que s'està impulsant des del Consell Comarcal d'Osona presenta uns rendiments altament satisfactoris.

Així pel municipi de Torelló, on ja es troba totalment consolidat aquest model de recollida, s'han aconseguit uns nivells de recollida selectiva molt alts. Concretament s'ha assolit una eficiència del 40,5% del paper i cartró i del 53,4% dels envasos lleugers.

- **Bon funcionament de la deixalleria de la Vall del Ges tot i retard en la construcció de la deixalleria del Bisaura**

A la zona industrial Les Vinyes de Torelló hi ha una deixalleria de tipus B que dona servei als municipis de Torelló, Sant Vicenç de Torelló i Sant Pere de Torelló.

Des de la seva entrada en funcionament l'any 1998, la deixalleria de la Vall del Ges (que dona servei als municipis de Torelló, Sant Vicenç de T. i Sant Pere de T.) és una instal·lació que rep un nombre elevat de visites al llarg de l'any. Concretament l'any 2002 va rebre un total de 3.369 visites que van aportar-hi un total de 321 tones de residus. Aquest ús equival a una freqüentació de 0,2 visites/habitant i any i 19,4 Kg/habitant i any. Tot i aquesta valoració positiva el nombre de visites de l'any 2002 va ser inferior a les registrades l'any 2000 (4.200 visites) fet que reforça la importància de continuar potenciant la deixalleria al conjunt de la població. La majoria dels usuaris de la deixalleria (75%) són particulars, tot i la importància (sobretot per les majors quantitats de residus dipositats) dels usuaris comerciants (15% de les visites).

Malgrat que les despeses de la deixalleria supramunicipal es cobreixen per part dels tres municipis de la Vall del Ges proporcionalment al seu nombre d'habitants, l'ús de la deixalleria per part dels ciutadans de Sant Vicenç i Sant Pere és proporcionalment inferior a l'ús de Torelló. Aquest fet evidencia com la proximitat i accessibilitat d'aquest tipus d'instal·lacions per part dels ciutadans està directament relacionada amb el grau d'utilització.

Per altra banda com més residus es tractin a la deixalleria més es podrà optimitzar els costos d'explotació. Així l'any 2002, amb un cost total de 58.910 €, va suposar un cost unitari de 183,4 €/tona de residus gestionats. Aquest cost unitari, que és considera elevat i que en la seva major part és un cost fixa (instal·lacions, personal,...), podria reduir-se sensiblement a l'augmentar la quantitat de residus gestionats.

Per altra banda l'any 1998 es va començar a construir la deixalleria supramunicipal del Bisaura, ubicada al terme municipal de Sant Quirze de Besora. Passat més de 5 anys, la deixalleria encara no ha entrat en funcionament i actualment el seu emplaçament es troba afectat pel traçat de la variant de la C-17 fet que fa plantejar una nova ubicació de les instal·lacions.

- **Proximitat dels abocadors comarcals d'Osona i del Ripollès i llunyania de les plantes de triatge**

Els municipis de la Vall del Ges i Orís porten el rebuig a l'abocador comarcal d'Osona (ubicat al terme municipal d'Orís). Per la seva banda els municipis del Bisaura porten el rebuig a l'abocador del Consell Comarcal del Ripollès (ubicat al terme municipal de les Lloses).

La proximitat de les poblacions de la Vall del Ges, Orís i Bisaura a ambdues instal·lacions permet optimitzar el transport del rebuig cap el destí final. No obstant això els abocadors tenen una capacitat limitada i per tant una vida útil limitada. Així l'abocador del Ripollès té una vida útil prevista fins l'any 2007 i l'abocador d'Osona (actualment el vas de disposició es troba pràcticament ple) està en procés d'ampliació i la vida útil del nou vas en principi serà superior als 10 anys.

En relació a l'abocador comarcal d'Orís, que va entrar en funcionament l'any 1995 i que en aquests 8 anys de vida ha tingut diferents ampliacions, cal destacar que es troba en una zona natural sensible al seu impacte ambiental. La riera de la Font antiga que passa pel costat de l'abocador és l'element natural més vulnerable a l'impacte ambiental de l'abocador. En aquest sentit és bo destacar que en aquests 8 anys de funcionament la qualitat de la riera s'ha mantingut i encara hi podem trobar poblacions de cranc de riu i peixos (barbs i bagres). L'entrada en funcionament d'una depuradora dels lixiviats (fins ara s'emmagatzemen i es porten a la depuradora de Vic), actualment és en fase de construcció, comportarà l'abocament d'unes aigües depurades que poden posar en perill el manteniment de la qualitat ecològica de la riera.

Si bé hi ha una proximitat pel que fa als abocadors, els residus recollits en el contenidor multiproducte s'ha de portar a plantes de triatge de fora la comarca d'Osona (plantes de Santa Maria de Palautordera i Berga). En aquest sentit és important la construcció d'una planta de triatge comarcal que permeti la valorització dels residus recollits amb el contenidor multiproducte.

- **Diferències en els costos de gestió de residus i en les taxes municipals i necessitat d'estudiar la viabilitat d'un model unitari per tot l'àmbit del pla estratègic**

Cada municipi del pla estratègic aplica unes taxes de deixalles molt diferents entre elles. Així, les taxes per habitatges poden oscil·lar entre els 33 € al municipi de Sora als 68 € a Sant Vicenç de Torelló. El mateix passa en l'anàlisi del cost econòmic de la recollida i tractament de deixalles on s'observen moltes diferències entre els municipis.

En aquest sentit seria interessant estudiar de manera conjunta el cost econòmic de la recollida, transport i tractament (considerant el nou cànon sobre la disposició de residus que grava en 10 € la tona de residus dipositats a l'abocador) i alhora aplicar unes taxes ajustades i unitàries pel conjunt de municipis del Pla estratègic.

- **Manca d'un dipòsit controlat de runes i baix control de la gestió de runes**

La composició dels residus de la construcció depèn directament del tipus d'activitats generadores del residu. Donat que el conjunt de municipis del pla estratègic no fan un control i un seguiment continuat de la producció dels residus de la construcció no es disposa de dades de la seva producció. No obstant això, estimant la producció de residus de la construcció mitjançant les dades d'edificació (facilitades per la Direcció General d'Actuacions Concertades, Arquitectura i Habitatge. Generalitat de Catalunya) i utilitzant els coeficients de producció estàndard de residus de la construcció, la seva producció en el conjunt de municipis de la Vall del Ges, Orís i Bisaura s'aproxima a les 3.442 tones/any. Aproximadament el 61% de la producció de runes es genera al municipi de Torelló.

L'únic dipòsit controlat de runes de la comarca d'Osona es troba al terme municipal de Manlleu. Tot i la seva proximitat de Torelló (5 Km) pot ser interessant estudiar la possibilitat de construir un dipòsit controlat de runes (i planta de triatge) pel conjunt de municipis del Pla estratègic.

Pel que fa al control municipal de runes, tot i que els municipis de la Vall del Ges van treballar una ordenança conjunta per a la gestió de les runes, aquesta no es va arribar a aprovar. Avui alguns municipis del Pla estratègic disposen d'ordenança municipal tot i que el grau de control municipal es considera baix.

- **130 establiments industrials declaren un total de 37.564 tones de residus industrials a l'any. Només un 34% del total d'establiments industrials que hi ha en el territori declaren els seus residus**

La Junta de Residus estableix, com a criteri general, l'obligació a donar-se d'alta a l'inventari permanent de productors de residus totes les activitats industrials, i les activitats comercials que generen volums importants de residus o que es troben ubicades en zones industrials o a les afores del nucli urbà. Tots aquests establiments han de declarar anualment els residus produïts, excepte els tallers mecànics d'automoció, les estacions de servei, els centres comercials i altres activitats amb una baixa producció de residus. Anualment han de fer la declaració de residus tots els establiments productors de residus que la Junta de Residus els hi hagi tramès aquesta obligatorietat. Les empreses de 5 o menys treballadors han de fer una declaració simplificada i la resta d'indústries han de fer la declaració ordinària.

L'any 2001 (segons dades de la Junta de Residus) un total de 130 establiments industrials van fer la declaració de residus. Aquest nombre d'indústries representen aproximadament el 34% del total d'establiments industrials que hi ha en el territori, tot i que s'inclouen les principals indústries.

En total es van declarar 37.562 Tones de residus industrials. Tot i que hi ha 130 indústries que declaren els residus industrials, n'hi ha 5 que generen més del 50% dels residus declarats. En aquestes activitats, per la seva importància, és necessari promoure mesures de minimització i gestió correcta dels residus.

Per tipologia de residus un 27% són residus inerts, un 56% residus no especials i un 17% residus especials. Els residus especials, d'acord amb la Directiva 91/689/CE, són els residus perillosos i, per tant, que tenen un major impacte ambiental. Els nivells de valorització dels residus industrials es consideren elevats, doncs aproximadament el 79% dels residus industrials produïts segueixen vies de valorització (en origen, externa o com a subproducte).

Per altra banda un dels gestors de residus de Torelló disposa d'una deixalleria industrial, ubicada al costat de la deixalleria supramunicipal de la Vall del Ges, i que admet residus inerts i no especials d'origen industrial.

- **Bona acceptació de la recollida de residus especials en petites quantitats**

Des de l'any 2000 l'Associació d'Empresaris de la Vall del Ges, Orís i Bisaura i del Gremi Provincial de Torners i indústries diverses de la fusta impulsen diferents actuacions dirigides a la minimització dels residus i a la gestió correcta dels residus especials que es produeixen en petites quantitats. La recollida de residus especials en petites quantitats se centralitza a través

de la deixalleria de la Vall del Ges i els residus recollits es tracten a la planta de Montmeló. L'any 2002 es van realitzar 5 campanyes de recollida de residus especials a través de la deixalleria recollint-se aproximadament 10 tones de residus i unes 8 tones més de recollida directa a les indústries.

- **Una ramaderia intensiva amb 260 granges distribuïdes sobre el territori**

En el conjunt de municipis de la Vall del Ges, Orís i Bisaura hi ha un total de 260 granges, sobretot dedicades al bestiar porcí i boví. Relacionant la cabana ramadera amb la superfície agrícola, els municipis amb una major densitat de caps de bestiar per hectàrea de superfície útil són Torelló i Sant Vicenç de Torelló.

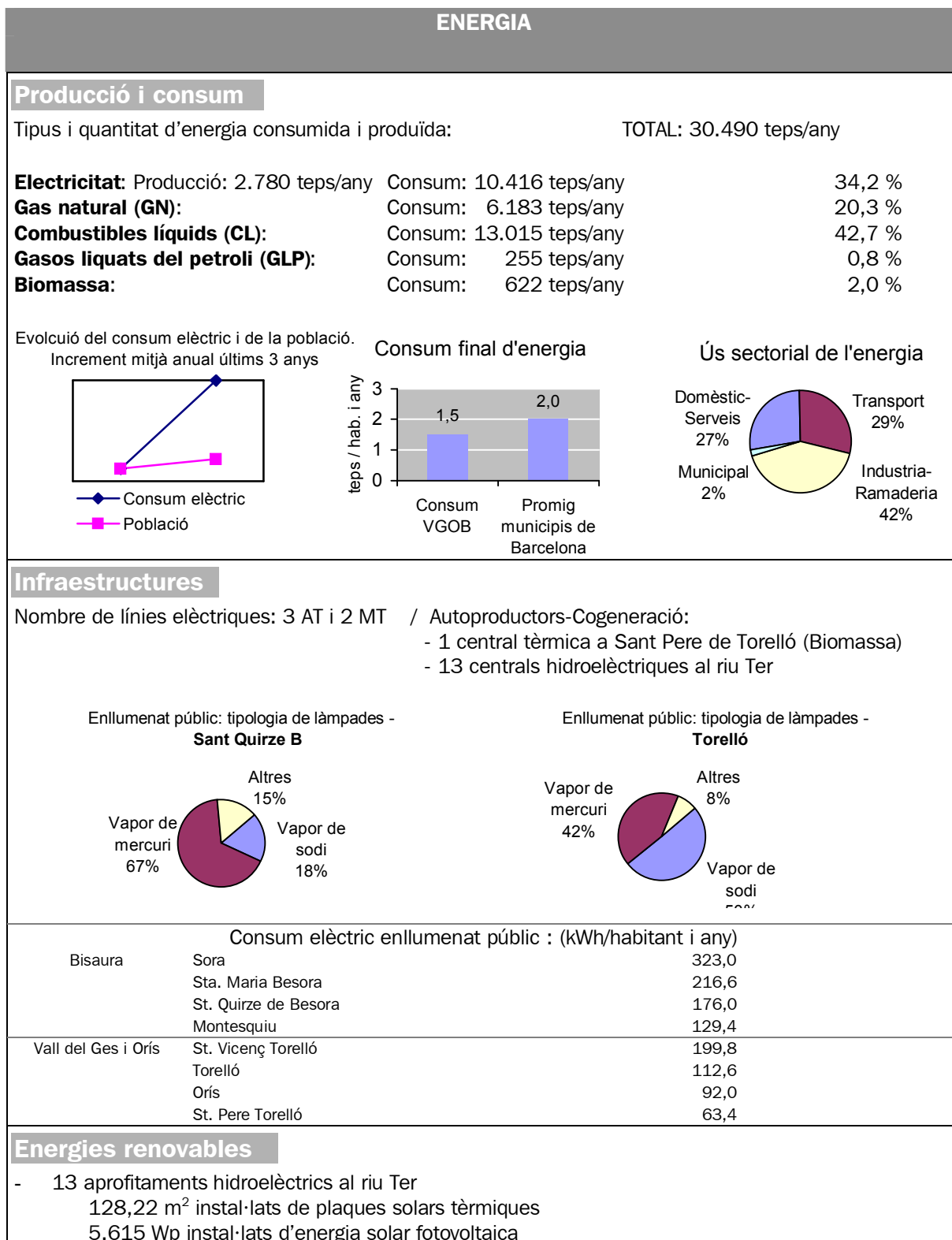
A partir de les dades facilitades pel Consell Comarcal d'Osona la producció de dejeccions ramaderes és xifra 196.039-222.624 m³ de purí i 127.744-186.619 tones de fems (en funció de si es calcula sobre el cens o la capacitat de les explotacions). Si es realitza el balanç de dejeccions ramaderes tenint en compte el cens ramader facilitat pel Consell Comarcal d'Osona i la base territorial (SAU) no s'observa excedent teòric de purins i fems. No obstant això, aquest cens ramader és un 20% inferior a la capacitat productiva de les granges, fet que de manera objectiva es pot considera infravalorat. En canvi si es realitza el balanç, segons la capacitat de les explotacions ramaderes sorgeix un excedent d'entre 253 i 492 tones de Nitrogen/any, que equival a un excedent anual d'entre 60.000 i 120.000 m³ de dejeccions ramaderes. Per municipis, Torelló i Sora són els que presenten un major excedent de dejeccions ramaderes, i en menor mesura Sant Pere i Sant Vicenç de Torelló i Sant Quirze de Besora.

- **Pla col·lectiu de dejeccions ramaderes i proposta d'una planta de compostatge per a tractar part de l'excedent**

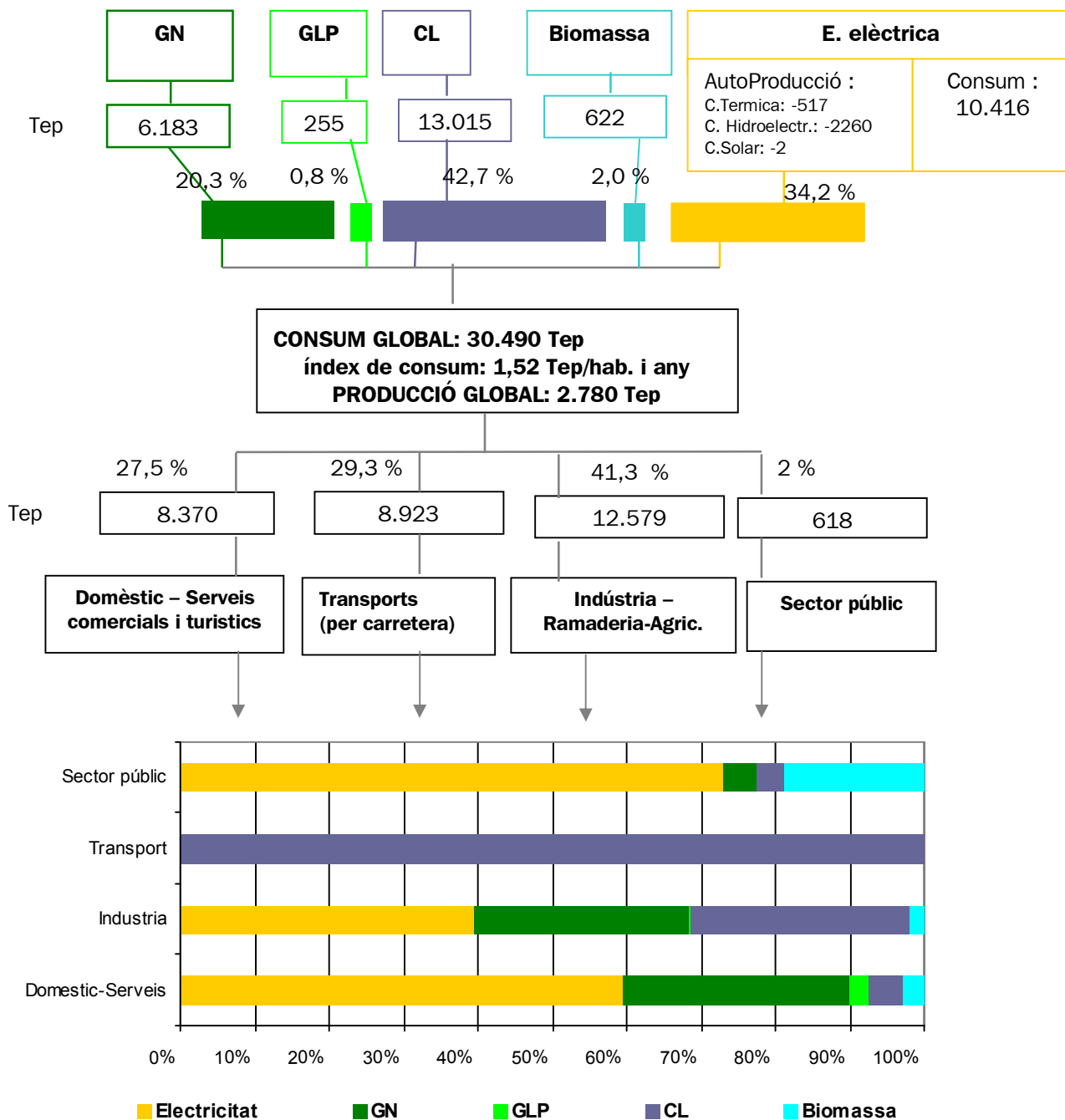
La Cooperativa Agrària de Torelló amb la col·laboració del Pla estratègic ha impulsat un Pla col·lectiu de dejeccions ramaderes, que agrupa un total de 70 explotacions. En aquests moments el Pla col·lectiu es troba aprovat pel DARP i com una de les actuacions es planteja la implantació d'una planta de compostatge per a tractar els residus ramaders excedentaris.

6.3. Estructura energètica

6.3.1. Síntesi de la situació actual

Balanç final d'energia de la Vall del Ges, Orís i Bisaura. Any 2002

6.3.2. Diagnosi

- **La Vall del Ges, Orís i Bisaura produeix un 9% de l'energia que consumeix. La Central tèrmica de Sant Pere de Torelló (amb els seus problemes d'emissions atmosfèriques) i les diferents les centrals hidroelèctriques (amb les seves conseqüències ecològiques sobre la conca del riu Ter) tenen una incidència ambiental que cal minimitzar**

La producció d'energia a la Vall del Ges, Orís i Bisaura es concentra en les centrals hidroelèctriques (a partir del moviment de l'aigua) i a la Central Tèrmica de Sant Pere de Torelló que crema biomassa (restes de residus de la fusta). Les centrals hidroelèctriques produeixen el 81% del total de l'electricitat produïda a la zona gràcies a la captació dels cabals del Ter, amb les seves conseqüències ecològiques que té aquesta pràctica.

La renovació de la Central Tèrmica de Sant Pere de Torelló augmentarà l'autoproducció d'electricitat de la zona i augmentarà, en escriure, l'autoproducció energètica situant-se molt per sobre de la producció de les centrals hidroelèctriques. A l'apartat de contaminació atmosfèrica s'avaluen les conseqüències ambientals més destacades d'aquest fet.

- **La xarxa de gas natural s'expandeix, però el nombre de clients no augmenta tant ràpidament**

El subministrament de gas natural a la Vall del Ges, Orís i Bisaura només arriba als municipis de Montesquiú, St. Quirze de Besora, St. Vicenç de Torelló i Torelló. A la resta de municipis no arriba la xarxa, excepte Orís a on, tot i que la xarxa passa prop del nucli de població, no hi ha cap usuari d'aquest servei.

La introducció del gas natural al sector industrial no s'ha generalitzat. Al Bisaura no hi ha cap client industrial i a la Vall del Ges, dels 2.120 clients de gas natural que hi ha (95% a Torelló i 5% a Sant Vicenç de Torelló), només 8 són del sector industrial. Tot i així, el consum del sector industrial supera al consum del sector domèstic, de manera que la major part del gas natural que arriba a la zona es consumeix en 7 indústries de Torelló i en 1 indústria de Sant Vicenç.

La utilització de gas natural en substitució de combustibles líquids o sòlids d'origen fòssil permet una disminució de les emissions atmosfèriques i, sobretot, de CO₂.

- **El consum elèctric creix més ràpid que la població**

L'increment del consum d'energia durant els darrers anys ha estat important, creixent a un ritme mitjà anual del 7%, mentre que la població ho ha fet a un ritme del 0,6%. El consum d'electricitat creix tant a la Vall del Ges com al Bisaura, independentment de les tendències en l'evolució de la població.

El sector industrial (concentrat sobretot al mercat liberalitzat) arriba a consumir entre un 25% i un 43% de l'electricitat amb l'excepció de Torelló a on el consum industrial ascendeix fins al 69% del total d'electricitat consumida al municipi. Cal prioritzar, doncs, les actuacions d'estalvi elèctric, en aquest sector.

- **Baix control de la despesa energètica dels equipaments públics**

Actualment, els municipis de Torelló i Sant Quirze de Besora tenen instal·lada l'aplicació informàtica de comptabilitat energètica municipal (programa Wincem) per fer un seguiment de la despesa energètica dels equipaments municipals que podria expandir-se al conjunt de municipis.

A Torelló, ja s'ha realitzat una auditoria energètica a tots i cadascun dels equipaments municipals i s'han avaluat les diferents alternatives a l'abast del consistori per disminuir el consum energètic dels equipaments i, per tant, només cal aplicar-ne les mesures i realitzar les inversions necessàries en aquest sentit.

- **Alta despesa energètica en enllumenat públic**

L'indicador de despesa energètica per habitant ens mostra grans diferències entre municipis, si es té en compte que el valor mitjà en els municipis de la província de Barcelona és d'uns 80 kWh/habitant i any (segons dades de la Diputació de Barcelona) observem com l'ús de l'energia en l'enllumenat públic podria millorar-se a tots els municipis del Bisaura i a Sant Vicenç de Torelló i Torelló, sobretot.

A Sora, donat l'alt consum energètic de l'enllumenat, s'ha començat a treballar en actuacions d'estalvi energètic. El més remarcable és el programa d'actuacions d'estalvi energètic al polígon industrial La Teuleria que ha suposat la substitució de les làmpades de vapor de mercuri per làmpades de vapor de sodi a alta pressió, amb un estalvi energètic anual de 13.724 kWh.

L'elaboració d'auditories energètiques de l'enllumenat públic de forma separada o conjunta és el primer pas cap a l'optimització energètica d'aquest servei. Una actuació conjunta en aquest sentit permetria aconseguir més fàcilment subvencions en aquest sentit.

- **Baixa implantació d'instal·lacions d'energia solar**

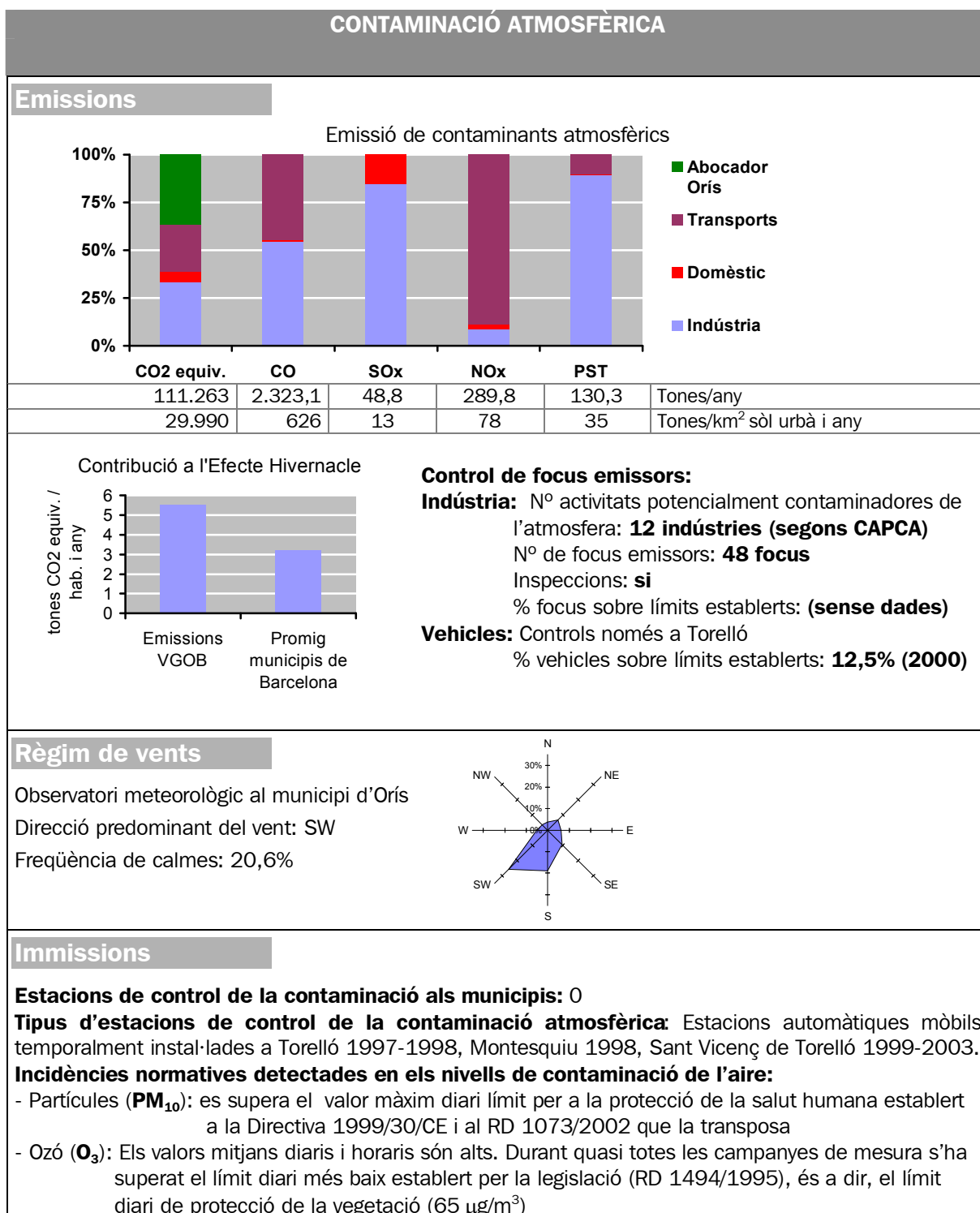
En general s'observa una molt petita implantació d'instal·lacions d'energia solar en el territori. Les instal·lacions d'aprofitament de l'energia solar tèrmica s'estan expandint més que les instal·lacions fotovoltaïques. L'existència de l'Agència Energètica d'Osona pot afavorir a una major expansió de les energies renovables, doncs actua com a instrument de promoció d'aquest tipus d'instal·lacions.

D'altra banda, a la comarca d'Osona s'estan duent a terme experiències a les quals aquests municipis es podrien adherir. Així, a municipis com Vic, Roda de Ter o Manlleu ja se subministra biodièsel a les gasolineres de Feixas Aulet, elaborat, en un 30%, a partir de la reutilització d'olis vegetals. A Vic, per exemple s'ha aprovat recentment l'ordenança solar que obliga a la utilització de plaques solars tèrmiques per a la producció d'ACS (Aigua calenta sanitària) en totes les noves edificacions i/o rehabilitacions integrals. I finalment a Sant Vicenç de Torelló, hi ha una construcció d'una vivenda bioclimàtica en funcionament des dels anys 80.

L'elaboració d'una ordenança solar o la promoció de vivendes bioclimàtiques o d'edificis certificats energèticament són accions que es podrien portar a terme conjuntament entre els municipis que formen en Pla Estratègic.

6.4. Contaminació atmosfèrica

6.4.1. Síntesi de la situació actual

6.4.2. Diagnosi

- **Baix control municipal de les emissions atmosfèriques**

Els únics controls de fums als vehicles per part de la policia municipal es van realitzar puntualment a dos punts de la població de Torelló (al barri Montserrat i al barri Centre) i a Sant Vicenç i Sant Pere de Torelló durant la primera quinzena de maig de l'any 2000. Ja no s'han repetit i actualment només s'efectuen els controls reglamentaris a les ITV.

A nivell industrial els únics focus controlats són els que consten al Catàleg d'Activitats Potencialment Contaminadores de l'atmosfera creat pel Departament de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya (CAPCA). Cal esmentar que d'acord amb la Llei 3/1998, d'Intervenció Integral de l'Administració Ambiental, el control dels establiments dels annexos II.2 i III passa a ser competència municipal i el període de control s'estableix en funció de la nova llei i no del que instaurava el CAPCA. D'altra banda, no tots els focus emissors estan inscrits al CAPCA, així, cal tenir en compte que hi ha empreses en les quals mai s'han controlat els nivells d'emissió.

Fora dels controls previstos a la Llei d'IIAA, els ajuntaments i les empreses no mantenen cap sistema d'informació permanent ni existeix cap organisme de seguiment en aquest sentit en l'àmbit de la Vall del Ges, Orís i Bisaura.

- **L'abocador d'Orís com a principal causant de l'efecte hivernacle a la Vall del Ges, Orís i Bisaura**

Actualment, l'abocador comarcal de residus d'Orís produeix una sèrie de gasos que emigren de les diferents capes del sòl cap a la superfície fins que finalment s'emeten a l'atmosfera. La producció d'aquests gasos (bàsicament biogàs format per CO₂ i CH₄) depèn de varis factors, com el tipus de residu abocat (residus municipals), el temps que té l'explotació (s'inicià l'activitat el desembre de 1994), les quantitats abocades, etc. de manera que durant els 5 primers anys la producció de biogàs creix exponencialment fins que comença a decréixer lentament durant uns 25 anys o més.

Segons l'estudi "*Construcció claus en mà d'un sistema de tractament de lixiviats i gasos al dipòsit controlat de residus d'Osona, al terme municipal d'Orís. (UTE CESPACSA)*", només un 42% del biogàs es podria recuperar i s'estima que no arribaria a un cabal suficient perquè sigui viable econòmicament la seva utilització a la pròpia instal·lació, ni tant sols considerant, també, la futura producció de biogàs a la depuradora de l'abocador.

Cal tenir present, però, que les tecnologies d'aprofitament de biogàs canvien ràpidament i que cada vegada és més factible aprofitar el biogàs amb una menor concentració de CH₄ o amb cabals baixos, instal·lacions que allarguen la vida útil de la instal·lació d'aprofitament del biogàs i, per tant, en redueixen els costos econòmics.

A més, el biogàs es podria aprofitar a la mateixa instal·lació per a l'assecat tèrmic dels residus de la planta de lixiviats. D'altra banda, l'aprofitament del biogàs, a més, permetria, primer, reduir el risc d'explosions i incendis, segon, minimitzar els problemes d'olors i, tercer, reduir les emissions a l'atmosfera de gasos amb un acusat efecte hivernacle.

Com a alternativa, es preveu i de fet ja està en construcció, un cremador de biogàs per tal d'evitar el risc d'explosions i per convertir tot el metà en CO₂ i disminuir, en part, l'efecte hivernacle de l'abocador.

- **Baixa vulnerabilitat del territori a la contaminació atmosfèrica**

Segons els criteris establerts en els Mapes de vulnerabilitat i capacitat del territori (MVCT) elaborats pel Departament de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya el territori de la Vall del Ges, Orís i Bisaura s'inclou en una zona de baixa vulnerabilitat a la contaminació atmosfèrica, que significa un risc molt baix d'exposició de la població i dels espais naturals als contaminants atmosfèrics. Com a conseqüència aquesta baixa vulnerabilitat atmosfèrica implica una alta capacitat del territori per a l'establiment de nous focus emissors de contaminació atmosfèrica.

Donat que a la Vall del Ges, Orís i Bisaura no hi ha cap estació automàtica i fixa de la contaminació atmosfèrica, la qualitat final del territori la podem valorar d'una manera parcial a partir dels controls puntuals que s'ha realitzat a diferents llocs (Torelló, Montesquiú, Sant Vicenç de Torelló) amb la unitat mòbil de control automàtic d'immissions del Servei de Medi Ambient de la Diputació de Barcelona.

Les dades de qualitat dels contaminants mesurats (diòxid de sofre, partícules en suspensió, òxids de nitrogen, ozó i monòxid de carboni) indiquen que els valors mesurats es troben per sota dels llindars establerts per la normativa vigent, excepte per la contaminació per ozó que si s'ha superat els límits establerts per a la legislació vigent.

- **L'ozó: principal contaminant de la qualitat de l'aire**

Els valors d'ozó, O₃, mitjans diaris són alts. Durant quasi totes les campanyes de mesura s'ha superat el límit més baix establert per la legislació (RD 1494/1995), és a dir, el límit diari de protecció de la vegetació (65 µg/m³). Durant aquestes campanyes de mesura s'ha vist una correlació entre els nivells d'ozó mesurats a algun dels punts de la Vall del Ges i els nivells mesurats a les estacions automàtiques fixes ubicades a Manlleu i a Vic. Seria interessant el desenvolupament d'un sistema d'avís a la població de caire comarcal utilitzant les mesures de les estacions automàtiques fixes de Manlleu i Vic per avisar de la superació dels llindars d'O₃, també, a la Vall del Ges.

- **Necessària la intervenció sobre l'actual focus d'emissió de la Central Tèrmica de Sant Pere de Torelló**

Pel que fa a la Central Tèrmica de Sant Pere de Torelló, les dades de nivells d'immissió a la sortida de la xemeneia actuals són molt superiors a les previstes en el nou projecte de Central Tèrmica, en la que es preveu un sistema molt més eficient de depuració de gasos per tal de poder complir amb els nivells fixats a la Directiva 76/2000/CE. Cal tenir present, però, que posteriorment a la redacció del projecte de la nova futura central, ha entrat en vigor el decret 80/2002, de 19 de febrer, regulador de les condicions per a la incineració de residus que caldrà complir, també, per tal d'adequar-se als límits d'emissió establerts.

La nova central tèrmica cal considerar-la com una instal·lació d'incineració de residus donat que ampliarà el rang de combustible utilitzat més enllà de la biomassa actual i inclourà també restes de paper i cartró (10%), plàstics (19%) i material tèxtil (4%), de manera que caldrà un control molt més exhaustiu de les seves emissions per tal d'assegurar el compliment de la normativa i evitar l'emissió excessiva de compostos halogenats de fluor i clor (HF i HCl), metalls, dioxines i furans.

6.5. Soroll

6.5.1. Síntesi de la situació actual

SOROLL							
Valors límit d'immissió i d'atenció a l'ambient exterior i interior (en dBA) (Llei 16/2002 de protecció contra la contaminació acústica)							
	Sensibilitat acústica	Valors límit d'immissió (a l'exterior)		Valors d'atenció (a l'exterior)		Valors límit d'immissió (a l'interior)	
		Dia	Nit	Dia	Nit	Dia	Nit
	Alta	60	50	65	60	30	25
	Moderada	65	55	68	63	35	30
	Baixa	70	60	75	70	35	30

Mesures puntuals de soroll en horari diürn
(mostreig realitzat a 20 punts de Torelló, Sant Pere de Torelló, Sant Vicenç de Torelló, Orís, Montesquiú i Sant Quirze de Besora)

Nivell de soroll (dBA)	Porcentatge
55-60 DBA	5%
60-65 DBA	10%
65-70 DBA	50%
> 70 DBA	35%

Comparativa entre els valors mesurats i els que fixa la llei 16/2002

Punt de mostreig	Valor mesurat	Valor límit	Punt de mostreig	Valor mesurat	Valor límit
C-17 (Montesquiú)	70,1	70	Av. Jaume Balmes (Torelló)	69,7	65
C-17 (Orís)	58,4	70	C/ de St. Miquel (Torelló)	70,1	65
C-17 (St. Quirze)	71,9	70	C/ de St. Miquel (Torelló)	72,8	65
Av. J. Maragall (St. Pere)	70,4	65	C/ Manlleu (Torelló)	68,5	65
Vilamitjana (St. Vicenç)	65,2	65	C/ Congost (Torelló)	68,1	65
Av. Castell (St. Vicenç)	66,0	65	Av. del Castell (Torelló)	69,4	70
R. del Puig (Torelló)	64,6	65	Av. Pompeu Fabra (Torelló)	68,3	60
Crta. de Conanglell (Torelló)	67,0	65	C/ E Prat de la Riba (Torelló)	69,0	65
C/ de Borgonyà (Torelló)	71,4	65	C/ Anselm Clavé (Torelló)	71,2	65
C/ Progrés (Torelló)	67,7	65	Av. Montserrat (Torelló)	61,7	65

El soroll de les activitats

Es localitza principalment a Torelló (entorn del P.I. de Puigbacó, av. del Castell, algunes zones del sector de Montserrat i alguns carrers al nord de l'estació de tren) i Sant Pere de Torelló (en determinats punts de la trama urbana, sobretot els més propers al sector de Font Santa).

6.5.2. Diagnosi

- **L'adequació a la nova normativa de soroll, una assignatura pendent**

L'Organització Mundial per a la Salut (OMS) ha definit el soroll com un fenomen acústic que produeix una sensació auditiva considerada desagradable, i que pot pertorbar l'estat de benestar de les persones i la seva qualitat de vida.

El passat 12 de juny del 2002, el Parlament de Catalunya va aprovar la Llei de Protecció contra la contaminació acústica, que regula les mesures necessàries per prevenir i corregir la contaminació pels sorolls i les vibracions. Els objectius d'aquesta Llei són:

- fixar un marc normatiu global
- regular conjuntament el soroll d'activitats, infraestructures i trànsit
- i donar instruments legals als Ajuntaments (fins ara només el 35% tenen ordenança municipal acústica).

Aquesta normativa classifica la superfície urbana en tres zones de sensibilitat acústica: **alta** (zones que demanen una protecció elevada contra el soroll), **moderada** (que admeten una percepció mitjana del nivell sonor) i **baixa** (que admeten una percepció elevada del nivell de soroll). En cadascuna d'elles s'estableixen els següents valors límit d'immissió i d'alarma (vegeu la taula de l'apartat 5.5.1.). En els darrers anys l'àrea de Qualitat Ambiental (del Dept. Medi Ambient) està elaborant una proposta de cadastre de soroll de bona part del territori català. Actualment bona part dels municipis del Pla Estratègic disposen d'una proposta de cadastre de soroll que cal consensuar i aprovar, i posteriorment establir una ordenança municipal reguladora del soroll ambiental per cadascun dels municipis, ja que fins ara, o bé no disposen de normativa o bé disposen d'una normativa no adaptada a la nova llei de soroll.

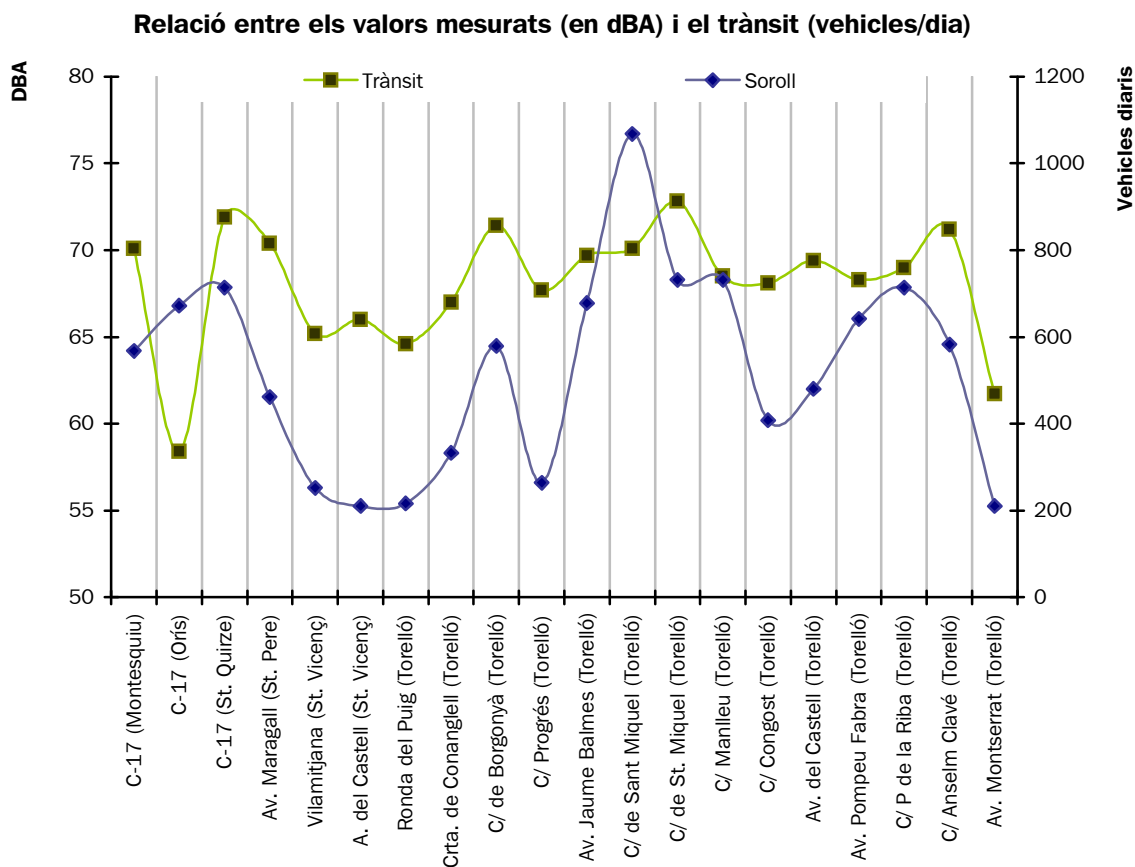
- **Cap municipi del Pla Estratègic disposa d'un estudi específic per avaluar el nivell sonor dels carrers**

Per poder caracteritzar els nivells sonors dels carrers de la ciutat cal un estudi específic per mesurar una xarxa àmplia de punts i per elaborar el mapa de soroll dels municipis (en alguns casos cal estudiar el nivell sonor durant les 24 hores del dia). Aquest estudi permetria conèixer l'estat dels diferents tipus de via i determinar el nombre de població exposada a nivells sonors per sobre de valors límit d'immissió i valors d'atenció. No obstant això, també és cert que en els municipis més rurals del Pla Estratègic (Orís, Sora, Santa Maria de Besora, Vidrà) aquest estudi no té massa sentit, ja que es tracta de municipi amb pocs problemes de contaminació acústica.

- **El trànsit rodat és la principal font emissora de soroll ambiental**

El soroll ambiental a les zones urbanes es pot considerar com la suma de petites fonts de soroll emissores. D'entre totes el trànsit motoritzat n'és el més rellevant dins els nuclis urbans, al tractar-se d'una font de contaminació mòbil i difusa de complexa solució. Al Pla Estratègic, aquesta afirmació es confirma als municipis de la Vall del Ges, Orís, Montesquiu i Sant Quirze de Besora, mentre que a la resta de municipis són rurals i no compten amb cap infraestructura viària important dins del seu territori.

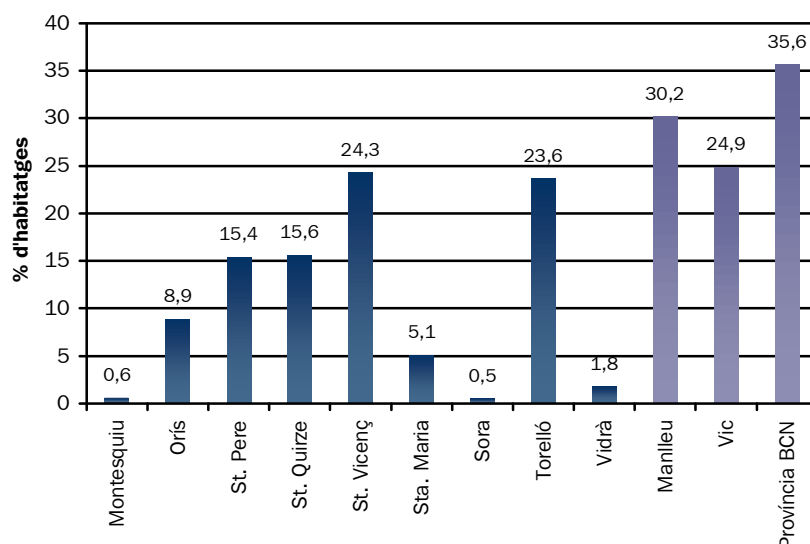
En els mostrejos de soroll realitzats a diversos municipis del Pla Estratègic, mostren una relació força proporcional entre el trànsit i el soroll.

- **El soroll del trànsit no és percebut com a un problema ambiental important**

Tant en l'enquesta de percepció ciutadana (La Vola, 2003) com en el cens de població i habitatges realitzat a l'any 2001 (INE, 2003), el soroll ambiental no és percebut com un problema ambiental important en la majoria de municipis del Pla Estratègic. Les àrees amb problemes de soroll ambiental es concentra als municipis de la Vall del Ges (sobretot Torelló) i a Montesquiu i Sant Quirze de Besora (degut al pas de la C-17 pel mig del nucli urbà).

% d'habitatges que es considera la contaminació acústica com a problema. 2001

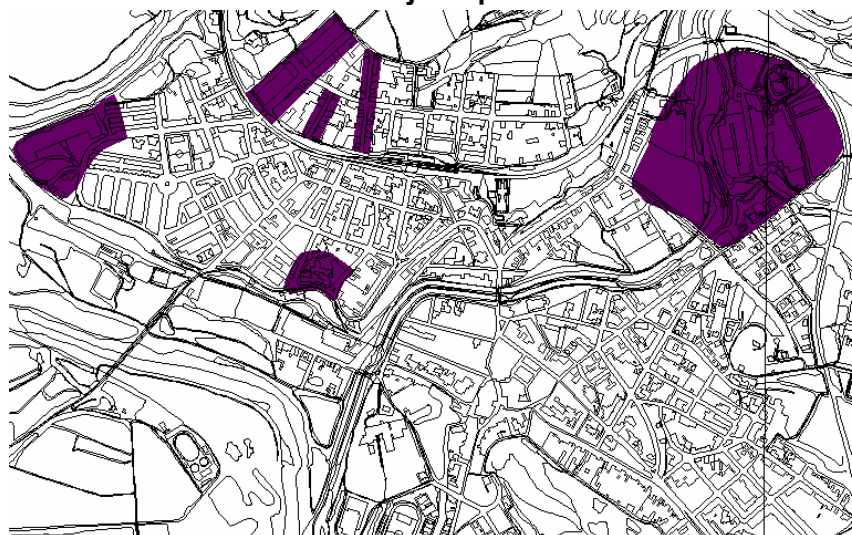

- **Algunes activitats presenten impacte acústic perceptible**

Pel que fa al soroll de les activitats, en la majoria dels municipis no esdevé un factor conflictiu, ja sigui, perquè estan allunyades dels habitatges o bé es tracta d'activitats que generen poc soroll. L'excepció la trobem a Torelló i Sant Pere de Torelló.

En algunes zones de Sant Pere de Torelló (sobretot al voltant de Font Santa), la barreja d'usos (residencial i industrial) fa que el soroll generat per determinats tallers i petites torneries sigui clarament perceptible des d'alguns habitatges veïns. Per la seva banda, a Torelló l'impacte acústic de les activitats és perceptible en determinades zones del nucli urbà.

Zones de Torelló amb un major impacte acústic de les activitats

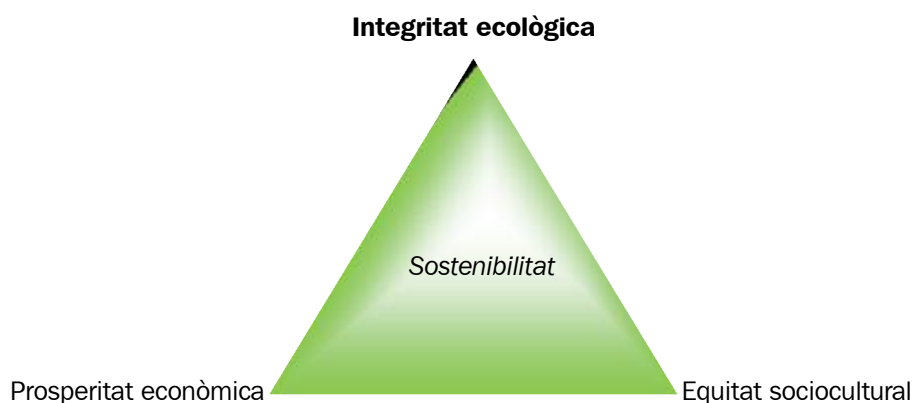
6.6. Diagnosi estratègica dels vectors ambientals

VECTORS AMBIENTALS	
Punts forts – Oportunitats	Punts Febles - Àrees de millora
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Adequats ràtios de contenidorització i percentatges elevats de recollida selectiva, per sobre dels percentatges que s'assoleixen com a mitjana al conjunt de Catalunya. Èxit de la recollida de paper i envasos a través del contenidor multiproducte. ▶ Bon funcionament de la deixalleria de la Vall del Ges. ▶ Bona part dels municipis del Pla Estratègic disposen d'una proposta de cadastre de soroll que cal consensuar i aprovar. En alguns punts mostrejats el soroll ambiental diürn supera els 65 dBA. ▶ Tant en l'enquesta de percepció ciutadana com en el cens de població i habitatges realitzat a l'any 2001, el soroll ambiental no és percebut com un problema ambiental important en la majoria de municipis. ▶ Bona acceptació de la recollida de residus especials en petites quantitats gracies, sobretot a l'alta col·laboració entre l'Associació d'Empresaris de la Vall del Ges, Orís i Bisaura i el Gremi provincial de Torners i la Deixalleria de la Vall del Ges. ▶ Important nivell d'autoproducció elèctrica (9% el consum energètic total) de la zona gràcies, sobretot a la producció de les centrals hidroelèctriques i en menys grau de la tèrmica de Sant Pere. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Necessitat d'una adequació i millora continuada de les xarxes d'abastament municipal (alt percentatge de pèrdues d'aigua en el seu transport fins a l'usuari final) ▶ Consums d'aigua excessius en molts municipis, per sobre dels 250 litres/persona i dia. ▶ Pràcticament la totalitat de les fonts naturals existents no són potables degut a la contaminació per nitrats. ▶ El 3% de la població de tot l'àmbit supramunicipal s'abasteix de fonts naturals sense garantia de potabilitat. ▶ Retard en la construcció de la deixalleria del Bisaura. ▶ Manca d'un dipòsit comarcal de runa i baix control de la gestió de runes ▶ En algunes zones de Sant Pere de Torelló i Torelló, la barreja d'usos (residencial i industrial) fa que el soroll generat per determinades activitats sigui clarament perceptible des d'alguns habitatges veïns. ▶ Alt creixement del consum elèctric molt per sobre del creixement de la població. Alt percentatge de consum elèctric industrial tot i arribar el gas natural a la zona. ▶ Control i seguiment escàs de la despesa energètica dels equipaments públics i alta despesa energètica de l'enllumenat públic. ▶ Necessària la intervenció sobre l'actual focus d'emissió de la Central Tèrmica de Sant Pere de Torelló ▶ Baix control de la qualitat atmosfèrica. Necessitat d'establir un sistema de control i seguiment de la contaminació per partícules i ozó.

7. CONCLUSIONS

A continuació i a tall de conclusions de la diagnosi, més que plantejar diferents visions o escenaris de futur possibles, voldríem destacar els aspectes clau que haurien de regir un model de desenvolupament territorial sostenible com a escenari de futur dels municipis del Pla estratègic de la Vall del Ges, Orís i Bisaura.

Tot i que no hi ha receptes o dogmes universals per assolir un desenvolupament sostenibilista, om accepta la integració dels aspectes ambientals, territorials, socials i econòmics com a base per a caminar cap un desenvolupament sostenible.

Les conclusions que a continuació es presenten són una síntesis propositiva del document de diagnosi, i que podran ser d'ajuda en el procés de debat per a definir i concretar el Pla d'Acció o Agenda 21 de la Vall del Ges, Orís i Bisaura.

- **En l'àmbit econòmic**

En l'àmbit **econòmic** per tal d'aconseguir una economia forta i diversa, més que impulsar una important oferta de sòl industrial i apostar per captar de manera ràpida activitats econòmiques externes es planteja reforçar i potenciar els teixits econòmics existents. Això significa **potenciar el teixit endògen** existent vinculat en el territori, caracteritzat per un teixit empresarial integrat per una xarxa de microempreses i petites empreses i l'existència d'un clúster a l'entorn de la torneria a la Vall del Ges. L'existència d'un gremi provincial de la torneria amb seu a la Vall del Ges i el futur Museu de la torneria a Torelló són elements que aposten per aquesta activitat econòmica tradicional i identitària del territori.

És molt important **potenciar el sector agrícola i ramader**, que encara té un pes específic en l'economia i sobretot en l'organització territorial, minimitzant l'impacte ambiental que les activitats ramaderes poden produir sobre l'entorn i reorientant algunes activitats cap els productes de qualitat i/o ecològics i potenciant el turisme rural com a activitat econòmica complementària.

El turisme també es planteja com una important font d'activitat econòmica. Tot i que encara d'una manera molt incipient, cal continuar apostant per un **turisme de qualitat** potenciant els aspectes culturals i naturals com a principal reclam turístic. La recent posta en funcionament de l'oficina turística del Consorci Meandres del Ter (amb seu a Torelló) ha d'ajudar a consolidar una oferta de productes turístics lligats amb el patrimoni natural i cultural.

- **En l'àmbit social**

En l'àmbit social cal continuar treballant per assegurar la **cohesió social** del territori. Cal continuar millorant els serveis socials, sanitaris i educatius i adequar-los a la nova realitat social, marcada per una immigració diversa per una banda i una tendència a l'envelliment de la població per una altra. Promoure programes socio-sanitaris comunitaris de promoció i prevenció adreçats als diferents col·lectius sensibles (joves, gent gran, immigrants,...) i impulsar una atenció domiciliada adreçada a la gent gran són aspectes cada vegada seran més prioritaris.

L'accessibilitat a l'habitatge es considera un aspecte clau, tant per mantenir la cohesió social com per assegurar un ús racional del territori. És important establir mecanismes per frenar un creixement constructiu desmesurat i evitar l'especulació financera del sector immobiliari, apostant de manera decidida per facilitar l'accés a l'habitatge per als diferents sectors de població i promovent l'habitatge protegit i l'habitatge de lloguer. Cal apostar per un creixement urbanístic que prioritzi la rehabilitació d'habitatges i de barris urbans (per exemple els centres històrics dels pobles) abans de promoure nous creixements perifèrics, sovint amb un consum excessiu i ràpid del territori. Així davant de la tendència actual que es caracteritza per la promoció habitatges unifamiliars amb ocupacions extensives del territori es planteja un model de creixement urbà més compacte i amb una important barreja d'usos. Aquest **model d'estructura urbana compacte i plurifuncional** permetrà una màxima optimització del sòl (entès com a recurs limitat) i una millor cohesió social.

- **En l'àmbit territorial i ambiental**

Alhora de valorar el model urbà del territori la **mobilitat** és un aspecte clau. És important dissenyar unes estructures urbanes que afavoreixin una reducció de les necessitats de mobilitat. Dins les estructures urbanes cal prioritzar i afavorir els desplaçaments a peu i en bicicleta, davant d'un ús indiscriminat del cotxe. Es considera clau millorar i optimitzar la línia ferroviària i potenciar de manera decidida el transport públic entre pobles, a l'interior dels mateixos i també als polígons industrials

En relació amb el model territorial és clau valorar el **caràcter rural i forestal del territori** de la Vall del Ges, Orís i Bisaura. Amb prop del 65% del territori ocupat per boscos i un 96,5% del territori qualificat com a sòl no urbanitzable, la protecció i conservació dels espais rurals i naturals és clau pel desenvolupament sostenible de la Vall del Ges, Orís i Bisaura. La definició d'una xarxa d'espais naturals i connectors ecològics i la seva consideració com a un sistema de protecció territorial esdevé clau per assegurar la conservació de la biodiversitat. Les noves infraestructures viàries (eix Vic-Olot) poden generar un impacte ambiental significatiu sobre el territori i, el que és més perillós, poden obrir unes expectatives de desenvolupament urbà i de noves activitats que, si no es regula, poden posar en perill un desenvolupament sostenible del territori.

Davant de la importància de planificar l'ordenació del territori de manera conjunta i coordinada, es considera important l'aprovació del **Pla director urbanístic de la comarca d'Osona**, actualment en fase de redacció per part del Departament de Política Territorial i Obres Públiques, que estableixi les directrius d'ordenació però també concreti on, com i de quina manera es transformarà el territori. Això suposa detallar els espais naturals i rurals incompatibles i/o inadequats per a la transformació urbana.

Si valorem els sistemes urbans amb una visió ecosistèmica és important **optimitzar l'ús dels recursos** amb polítiques que fomentin l'estalvi, la reutilització i el reciclatge. Així, cal aprofundir en el que s'anomena la nova cultura de l'aigua, per tal d'aprofitar els recursos propis amb criteris d'estalvi i eficiència. Les estratègies energètiques també han de dirigir-se a promoure l'estalvi i sobretot a potenciar d'una manera decidida les energies renovables. En relació als residus es considera clau minimitzar la generació de rebuig que es diposita a l'abocador, que s'aconseguirà amb l'impuls de la recollida selectiva i la valorització dels residus.

Finalment per aconseguir un desenvolupament sostenibilista del territori és clau cercar **fórmules d'organització supramunicipals** que permetin una major coordinació de les estratègies territorials i una optimització dels recursos i serveis comuns prestats als ciutadans. En aquest sentit el **Pla estratègic** esdevé un òrgan clau per assolir aquesta coordinació supramunicipal en el conjunt de municipis de la Vall del Ges, Orís i Bisaura.

